ISSN 0155-0128

MELBOURNE CHRONICLE

Independent Cultural-Social Periodical

IN THIS ISSUE

W. D. RUBINSTEIN — Israel in Lebanon: The View Today 1

HILARY RUBINSTEIN — Manifestations of Literary and Cultural Anti-Semitism in Australia, 1856-1946 (Part 2) 2

CHAIM FRENKEL — Mikveh (Poem) 4

IAN LUSTIG — Unholy Trinity 5

ANNETTE BUCHBINDER — Upon the Ground, Words of Vengeance (Poems) 6

MAL MORGAN — On the Passing of a Daughter (for Esther . . .) (Poem) 6

JOHN DE MARCO — Two Poems 6

CHAIM RAPHAEL — An English View of Jewish Perspectives 7

ANNE WROBY — Troubles — Tsorres by Alan Collins 8

MANFRED JURGENSEN — Serge Liberman's Universe of Clowns 9

NEIL HOLBERT — Triptych (Poem) 10

CHARLES RIMINGTON — For Some, It Will Never Come (Poem) 10

JEAN THORNTON — Boy With School Bag (Poem) 10

REUBEN HAVIN — Gedaliah Shaiak — A Tribute 11

ANNE WROBY — The Tabernacle — Then & Now by Lysbeth Cohen 12

ROSLYN K. GROSS — The Survivors 13

"KADIMAH" — Jewish Cultural Centre & National Library (Annual Report) 14

REGISTERED BY AUSTRALIA POST – PUBLICATION NO. UBQ 0635, CATEGORY B.

PRICE $1.50

Published by the Jewish National Library and Cultural Centre "Kadimah"

Melbourne, Australia — No. 1 (40) — February/March 1984

THIS YEAR

AND EVERY YEAR

Look to

JetsetTours

FOR THE LOWEST PRICES TO

ISRAEL

AND AUSTRALIA'S BEST VALUE

IN OVERSEAS PACKAGE HOLIDAYS

JetsetTours

18th FLOOR MLC BUILDING
303 COLLINS STREET, MELBOURNE, 3000.
TELEPHONE: 62 0041

Printed by York Press Pty. Ltd., 1-19 Hoddle Street, Abbotsford for the Publisher
M. Aizenbud, 7 Selwyn Street, Elsternwick, Victoria, 3185 Australia

Melbourne Chronicle

Independent Cultural-Social Periodical

FEBRUARY-MARCH 1984 **MELBOURNE, AUSTRALIA**

Address for Correspondence: Melbourne Chronicle, 7 Selwyn Street, Elsternwick, 3185, Australia

GUEST EDITORIAL

ISRAEL IN LEBANON: THE VIEW TODAY

W. D. RUBINSTEIN

As the dust begins to settle on Israel's controversial incursion into Lebanon in mid-1982 the time has come for a fresh assessment of Israel's aims and achievements in Lebanon in the light of everything which has occurred there in the intervening eighteen months.

In my **Quadrant** article on "The Media vs Israel" (November, 1982), I reported on the distortion, double standards, one-sidedness, hysteria and outright fabrication of 'news' with which much of the Australian media covered Israel's actions. In this piece I anticipated the reactions of many other acute observers of the Western world's media over coverage of the same events, and interested readers should read the articles and studies of Britain and America written by Norman Podhoretz, Edward Alexander, Martin Peretz, Joshua Murovchik and Rita J. Simon, which echo my Australian impressions. In Australia, Adam Slonim, an honours graduate at Monash University, has recently completed a dissertion which provides abundant evidence of the Australian media's distortion of the events in Lebanon, and I am sure that the last word has yet to be said on this remarkable and disturbing instance of media irresponsibility.

Today, eighteen months later, it seems fairly clear to me that Israel's actions in Lebanon constituted one of the most wholly successful exercises in **realpolitik** of the post-war period. Since this view is rarely heard in Australia, I would like here to discuss the reasons for this belief.

Israel's immediate aims in Southern Lebanon were to crush the PLO's terror headquarters there. This they succeeded in doing quickly and completely, and in the process found a network of terrorists and weapons which surprised even Israeli Intelligence. Israel captured an estimated 10,000 PLO supporters, of whom 3,000 were not Arabs (some were members of European neo-Nazi groups). There is today no organised PLO presence in Southern Lebanon. Northern Israeli towns and settlements, routinely shelled from the PLO's bases in Southern Lebanon are now quiet (on a just-completed trip to Israel the gratitude of even anti-Begin inhabitants of northern Israeli settlements for this initial phase of Israel's actions came through clearly). The Christian and Muslim Lebanese inhabitants of Southern Lebanon looked upon the PLO forces there as hated and oppressive invaders and greeted the Israeli incursion, according to all credible reports, as a liberation.

Had Western interests, rather than the hegemoic leftist agenda, been the guiding force behind the Western media's depiction of these events the reaction of the democracies to this king-hit at international terror should have been one of gratitude and admiration.

Israel's decision to drive onto Beirut with the aim of pushing the PLO's central headquarters out of Lebanon, was at the centre of the international outcry at the Lebanon war, although most left-liberal editorial and political opinion condemned the early phases of the war as well. What did Israel gain from this phase of the war?

One may point to five basic changes in the balance of Middle Eastern politics which have come about directly as a result of Israel's actions. The most obvious of course, is the splitting and possible destruction of the PLO. The civil war within the PLO, with Arafat's expulsion from Tripoli, was a direct result of the events in Beirut in mid-1982. Secondly, Arab disunity has been highlighted for what it is — a constant of Middle East politics. Thirdly, the gains for Syria, which have been one of the most notable features of the Middle East in 1983, although in many respects disturbing, at ieast point to the possibility, however remote, of a Syrian-Israeli **modus vivendi**, possibly involving, in the very long term, Israeli withdrawal from the Golan. It seems to me **ipso facto** easier for Israel to reach an accord with another nation-state, however initially hostile, oppressive, and dictatorial than with a faction-ridden national liberation movement like the PLO which doesn't recognise Israel's legitimacy, and the triumph of the pro-Syrian faction within the PLO may make a general settlement in the Middle East easier rather than more difficult.

*Dr. Rubinstein is Senior lecturer in the School of Social Sciences, Deakin University.

The "Melbourne Chronicle", published by the Jewish National Library and Cultural Centre "Kadimah", aims to deal with cultural, communal, social, political and religious issues of interest and relevance to the Jewish community.

In keeping with this aim, the "Melbourne Chronicle" invites contributions of articles, poetry, short stories, critiques and reviews from all interested members in the community. In particular, it seeks to serve as an outlet for local creative literary talent.

The opinions expressed by contributors to the "Melbourne Chronicle" are their own and do not necessarily represent the views of the editorial committee or of the Kadimah organisation.

The invasion of Lebanon was carried out to restore Lebanese sovereignty and install a Christain-led government which would, hopefully, reach a formal accord with Israel. Because of the hopeless quagmire of Lebanese politics, the near-impossibility of building a stable government there, and because of the continuing and almost endless cycle of Lebanese communal violence, it is difficult to realise that these aims have, in fact, been more nearly realised than at any time since before 1970. Amin Gamayel would not today be President of Lebanon, nor would the recent Lebanese all-party talks have taken place, nor would the May accords between Israel and lebanon have been concluded, had not the Israeli invasion occurred. Nation-building in an entity as artificial and divided as Lebanon may well be impossible, and may certainly be well beyond the power of Israel to impose, but it clearly remains in the West's interests to assist in the creation of an independent and truly sovereign Lebanon.

Finally, there has been a distinct and, from the Israeli viewpoint, wholly beneficial shift in America's stance to one as supportive of Israel as at any time since 1948. To be sure, the Lebanon war has been only in part the cause of this shift, which has also been due to much more favourable Congress elected in November 1982, to the expertise and influence of Jewish lobbying groups like AIPAC, and to the closeness of the 1984 Presidential election. Nevertheless, increasingly the Reagan administration has recognised israel for what it is — the West's strongest and only certain ally in the area, and the only Middle Eastern state capable of influencing events in a pro-Western direction. Sensibly, Reagan policymakers have ceased to punish or restrain Israel in the futile hopes of appeasing Arab governments and bringing them to the negotiating table.

Critics of Israel's policies will make a number of points against the views advanced here. The cost of the invasion, it will be said, was too high. I agree with this: it is not clear that these gains and their partial negation in the quicksand of Middle Eastern, especially Lebanese, politics, was worth 550 dead Israelis and the billions of dollars the war cost. This must be the most telling criticism of the Lebanon invasion, although against it must be set the fact that hundreds of Israeli civilians might well have been killed by PLO terrorism had the invasion of Southern Lebanon not eliminated the PLO's terror headquarters there.

As to the two other points which are most often heard against the invasion, however, I cannot agree. It is simply not true that the unparalleled orgy of hostility to Israel which was manifest in the Western World's media during the war has its origins in the Lebanon invasion or even in Begin's premiership. Those Western left-liberals, including diaspora Jews, who argue that Begin was responsible for the West turning against Israel are, to put it bluntly, rewriting history. They forget that Marxist, Third World and left-liberal opinion has been almost totally hostile to Israel since 1973 or even 1967, and that the United Nations' notorious resolution equating Zionism with racism as well as hundreds of other biased anti-Israel resolutions in international forums, were passed before Begin was Prime Minister and while Labour was seemingly permanently in power.

The last main charge usually made against Begin and his Lebanon policies, that these split society and destroyed a long-standing consensus on foreign policy in Israeli politics, is equally spurious in my view. One of the most striking facts to emerge from a recent trip to Israel was that, indeed, there is a divide within Israeli society, but most if not all of the vocal rhetoricising of this gulf comes from the 'left', especially from those who feel concern (with much justification) at the growing influence of ultranationist religious groups. But much of the proclamation of this divide, I am convinced, comes from the fact that many Labour supporters have not really reconciled themselves to the fact that Labour is no longer in office. One might, indeed, ask whether such a feeling, if it is there, does not itself undermine Israeli democracy, and ask further who is responsible for splitting what.

Manifestations of literary and cultural anti-Semitism in Australia, 1856-1946 (Part 2)

Hilary Rubinstein

This brand of anti-Semitism was expounded by Arthur Adams, Henry Lawson and the Sydney **Bulletin.** Whereas Clarke seems to have stumbled across it out of personal pique against individual Jews, the anti-Semitism of the **Bulletin** school was of a politicised nature, part of an incipient Australian nationalism. Ironically, and significantly, they seldom attacked Australian Jews either as a group or as individuals: their onslaughts were chiefly restricted to the supposed coterie of international Jewish financial-conspirators who loomed large in their imaginations.

Adams was a New Zealander who succeeded A. G. Stephens as editor of the **Bulletin's** "Red Page" in 1906 and he later became editor of **Lone Hand.** His avowed idea of poetry was "verse that has thought, feeling and an original, personal viewpoint in it". This he certainly provided in his six-stanza poem "The Jew", which is a piece of naked and sustained anti-Semitism, presenting the Jew as a vengeful manipulator who keeps the non-Jewish world in thraldom through his money-power. The Jew is 'world-enduring', surviving the rise and fall of other peoples, and he seeks retribution (in gold) for centuries of persecution and exclusion. For

. . .
He sees the great despoil the small,
He waits apart, resigned:
He knows himself the lord of all —
The spoiler of his kind.

And

. . .
You struck: he learnt the lesson grim;
He winced — but he would win.
You scourged the weakness out of him,
And whipped endurance in.

You crushed him? No, you but equipped
With keener craft his hand.
The outcast that you stoned and stripped,
The nationhood you banned.
. . .
For him your armies win — and lose!
His toll he takes alway.
The Jackal of the World can choose
Disdainfully his prey.
His slinks about your trade, your wars;
His mouth is ripe to drain
The red wine of the conquerors —
The red blood of the slain!

Adams here develops, savagely, a theme which runs through several of Lawson's poems, some of which had their first airing in the **Bulletin.**

Lawson was a strong exponent of Australian nationalism, of Australia's independence from British colonial rule and foreign policy, of her own control over her own resources. Given the small number of Jews in Australia (only 15,239 in the year of Federation) it is not immediately apparent why anti-Semitism should have comprised an element of this ideology, but then Lawson's prejudice against Jews was hardly rational, and in any case he was not concerned with Australian Jewry. His obsession was with international Jewry. He saw the Jews as a cohesive force, a sinister world influence wielding economic hegemony which translated into political control. Perhaps he also resented their cosmopolitanism, and saw in their historical endurance a symbol of permanency, a reminder of the persistence of the old order.

The Jews were agents of commerce, an activity for which Lawson expresses distaste. (in "Foreign Lands" 1900, he writes of "ugly commerce"). In "The House of Fossils" (1892), a poem about the New South Wales Legislative Council, he has a line in paranthesis, almost as an aside, as if he cannot resist making a gratuitous judgment on the Jews: "(I really think the God of Greed was left in Israel's charge)."

This allegation of avariciousness is repeated in "The Drums of Ages" (1903) in which, like the **Bulletin,** he leaves no doubt that Jewish financiers arranged and choreographed the Boer War:

Drums of Greed that followed fast where men
had made the way,
Waking drums of stern rebellion when the
exiles turned at bay,
Spreading death and desolation, breeding
old-world hells anew
Until England lost a nation for the blindness
of a few.
Still the dirty Jewish talon reached from
palaces and slums
Till a hundred thousand English died to stop
the farmers' drums.

This is reiterated in "Australia's Peril" (1905):

With the Jews we belied the farmers; with the cowardly Jingoes we yelped.

In "Mostly Slavonic" (1915) he does not actually charge the Jews with starting the First World War, but he does imply that they are doing well out of the conflict:

On many a suffering Christian, Polish Jews
have been avenged.

Clearly, Lawson was an anti-Semite, and the fact that towards the end of his life one of his best friends (Phil Harris, editor of **Aussie**) happened to be Jewish, in no way modifies this conclusion.

The notion of an international Jewish monetary conspiracy was also held by the **Bulletin,** which used the euphemism "Cohen" for international finance, and "John Bull Cohen" for British-Jewish financial power, just as it used "Ikey Mo" in its mocking portrayals of Jewish bookmakers and moneylenders.

The **Bulletin's** cartoons, in the depressed 1890s, of well-fed Jewish capitalists, are well-known. With the advent of the Boer War this underlying anti-Semitism surfaced with full force. The **Bulletin** claimed the war was engineered by Jews for their own ends, in collusion with British financial interests against Afrikaaner farmers, for "Moses and Co of the London Stock Exchange", the mine-owners of "Jewhannesburg", and "Levy, Cohen and Co". The contingents of Australian troops who went off to serve in South Africa were labelled "cohentingents".

The Boer War left the **Bulletin** with a legacy of anti-Semitism far nastier than that expressed in the cartoons of the 1890s, and which set the tone for decades to come.

Samples from issues in the war's near-aftermath illustrate this venom. For instance, the issue of 7 July 1904 carried a particularly offensive cartoon representative of the attitude which crystallised in those years of post-Federal burgeoning nationalism, and closely mirrors the attitude of Lawson. Captioned "Design for a national memorial: what Australians fought for in South Africa", it shows a coarse-featured, exaggeratedly Jewish financier in the guise of a sacred cow.

The issue of 15 June 1905 charged that British, French and Belgian companies — "Cohen, Cohenstein, Cohenloup and Co" — in "their thirst for dividends" were "ruthlessly sacking older miners who are even a trifle past their bullocking prime". Later that same year (7 September 1905) a front page cartoon depicted the Jew as the personification of foreign capital, "sucking every drop of moisture out of the ground". This claim that overseas Jews were exploitative absentee landlords, divesting Australia of its precious mineral resources and ruining its human material was a recurrent one in the **Bulletin.** Moreover, blaming the Jews for the introduction into the Transvaal of thousands of Chinese and Indian labourers, it saw them as potential jeopardisers of its espoused "White Australia" policy.

One of the most venomous allusions to the Jew in this period was a seven-stanza poem entitled "Cohen at the Door", submitted by a Victorian, Grant Hervey. It appeared in the **Bulletin** of 2 November 1905. In this poem "Isaac Cohen", the personification of international Jewish finance, clad in garments made of I.O.U.s and old promissary notes, and described as "Australia's great arch-bailiff" is asked "Shall we e'er be independent and owe foreign Jews no more?" to which he answered 'Deverbore!" (Nevermore).

'Bailiff!' said I, 'thing of evil,
bailiff still, if Jew or devil
Sent by fate in ghastly judgement to this
non-financial shore —
To this bankrupt land Australian pawed
by every envious alien —
This our Home, by paupers haunted —
Tell me Cohen, I implore —
Is there — is there balm in Gilead — must
we serve thee evermore?
Said the Hebrew, 'Everbore'.

The narrator spoke of Cohen's "cursed spell" and expressed his determination to "be bled by Jews no more". He concluded:

We shall sool you off Australia
with a loud emphatic roar —
But he answered 'Deverbore'
. . .
Shall that Nose loom in our portal like
a vulture's beak immortal —
Shall the nation be tormented by that
spectre ever more?
By the grim, eternal spectre of I. Cohen
at the door?

Clearly, in this reference to Australia's huge war loans from Britain, the Jews are seen as tools of the Empire, links in that imperial connection which the nationalists of the **Bulletin** school wanted severed.

The **Bulletin's** blatant anti-Semitism continued until after the second World War. It opposed, for example, the admission of refugees from Nazi Germany. Gradually its notion of international Jewish economic hegemony expanded into the notion of the imposition of a Jewish world-culture. The Jew-as-capitalist stereotype of the early **Bulletin** developed into the 1930s and 1940s image of the Jew as purveyor of Communism, vulgarity and vice, a danger to Australian culture and national security. It was a notion in step with that of P.R. ("Inky") Stephensen, the **Publicist** and the devotees of "Australia First".

The inferiority of Jewish culture was alleged by both Norman and Lionel Lindsay.

Norman Lindsay drew for the **Bulletin,** and was not above the anti-Semitic cartoon, as in the issue of 7 July 1904, where he depicts two large nosed Jewish money lenders, the burden

of the message being that Jewish money controlled party politics in New South Wales.

In **Creative Effort: an essay in affirmation** (Sydney, 1920), his anti-Semitism is starkly frank:

> If the Jew . . . had never existed, what might not mankind have gained? . . . The spiritual failure of the Jew is that he never reached beyond the initial period of development. One step beyond barbarism, but no further.

Arch-hedonist Lindsay, who eulogises Hellenistic culture and paganism, as well as Nietzsche, pours scorn on the Jewish mission as developed through Christianity ("that debased creed") and Christianity's founder:

> Saviours of mankind! . . . Their arrogance is insupportable. Do you think a Jew like Jesus could save a mind like Shakespeare's?

He postulates:

> In truth, what higher message could one expect from the mind of a Jew? This race has always sought physical relief from the problems of the intellect. Even the Jew's own excuse for his baseness is its own stigma. A nation is not made base because it is called base. It is called base because it is base.

Moreover, "this Jew", Jesus, was "typical of his race", for He had the gift of all lesser intellects, oratory; he had the emotionalism of a suppressed people . . . At the best, he was only half-intelligent, a feminine mind, excited, suffering and sentimental, with a constricted vision of life picked up on the scrap heaps of Greek mysticism.

Lindsay's attitude lends support to Maurice Samuel's thesis that one type of anti-Semite hates the Jews not because they killed Christ but because they gave Christ to the world. In so doing they robbed mankind of the old unrestrained pagan pleasures, after which mankind still hankers.

This attitude, too, is not far removed from thát of Melbourne solicitor Alexander Rud Mills, a follower of "Australia First". In his **Hael Odin** (Melbourne, 1934), written under the pseudonym "Tasman Forbes", its title page embellished with a swastika, Mills treats us to a twenty stanza anti-Semitic poem "The Jews", in which the familiar stereotypes are trotted out. In the same vein is his poem "Australia Again",

> I've prayed for Jerusalem there
> 'neath the gum,
> For Judah and its parasitical
> scum . . .

In his **The Odinist Religion overcoming Jewish Christianity** (Melbourne, 1939) Christians are described as "Jew-worshippers".

The same resentment at the Jewish basis of Christianity appears in Arthur Adams' poem "The Jews", in which he chides the non-Jew for contributing to his own thraldom:

> Till on the cross of martyrdom
> You lifted him — your king!

Lionel Lindsay, in the preface to **Addled Art** (London, 1946), regrets that "Jewish dealers" who fled from Paris in 1940 had opened up again in New York. He attributed the Fall of France in part to the Jews: "the writing was on the wall when the Jew Stavisky was discovered to have bribed more than half of the members of the Chamber of Deputies — Modern Art was the outward visible symptom of a spiritual malady".

Chapter Two of the book, entitled "The Jew in Modern Painting", opens with a quote from Renan alleging the ambiguity of the Jewish character and beginning. "No wickedness equals the wickedness of the Jew . . ."

Lindsay himself writes that owing to "the vileness of Nazi persecution, pity for the Jew is justly worldwide, and any criticisms of Jewish behaviour came to be regarded as anti-Semitism". Thus, "I must be prepared to have that stone cast at me . . ." (In a footnote he defends himself from the charge of anti-Semitism by avowing his admiration for certain great Jews, including the Australians Monash and "my friend" artist Emanuel Phillips Fox).

Nevertheless, the tone of the chapter is anti-Semitic. In Lindsay's view, the increasing numbers of Jews found in painting since the First World War "has nothing to do with artistic expression, or indeed with art at all, but with that sixth sense possessed equally by Rothschild and 'old clo' — the flair for profits in anything and everything". Art has been debased by the Jewish "Calf of Gold", by "Jewish vested interests in Modernist painting".

Again, this attitude would have been appreciated by the "Australia First" movement. Indeed, the **Publicist**, 1 January 1942, carried a lengthy article by Anna Brabant on "Art in Australia" which, inter alia, attacks "Jewish Art". And the issue of 1 November 1939 featured a lengthy contribution by the notable Australian artist and architect Hardy Wilson, entitled "The Jewish Influx into Australia", which characterises the Jew as "the drone of humanity", parasitical and non-creative, yet "never destroyed", and in control of other people's creative and cultural outlets for economic profit.

This resume of cultural anti-Semitism in Australia between 1856 and 1946 should not, of course, be taken out of context or exaggerated. Although both the major and minor Australian cultural figures discussed here might fairly be termed anti-Semites, their anti-Semitism generally occupies only a minor portion of their output. As is well-known, other groups — the British, Irish, Germans, above all Orientals — were depicted in similarly unflattering and stereotyped terms and images. Australian cultural anti-Semitism had little or nothing in the way of political ramifications: even during the Depression, Australia never produced even a minor right-wing authoritarian party. Indeed, many if not most of these cultural figures probably considered themselves of the left, and if they did produce a lasting legacy, it is probably the White Australia policy, strongly associated with the Australian Labor Party after 1945. Nor did cultural anti-Semitism prevent the rise of Monash and Isaacs to the highest places in the land. Nevertheless, Australian cultural anti-Semitism did exist, in a new and democratic society where there were few Jews and no deep-rooted pre-existing tradition of Christian anti-Semitism. Possibly the world-wide extent of anti-Semitism in the timespan discussed in this essay is the most interesting conclusion one can draw from reviewing its Australian progenitors.

Mikveh

Chaim Frenkel

Morning too early to know itself
solitude in an empty entry room
heavy shoes on a cold tiled floor
purposeful thoughts.
Gentle footsteps
a dripping tap
quick plunges
relief.
Release from a spiritual hell.
Gentle drying.
Enter a new face quietly busy.
An experience shared in silence
exit.

"UNHOLY TRINITY"

by IAN LUSTIG

I didn't know it then, but I was a pagan. I worshipped three goddesses.

Enthroned as Goddess Number Three was my nanny Hania. I was only three or four years old at the time. My father died when I was two, so my mother had to go to work. During the day, I was left with Hania, a generously curved young goddess with a sweet smile, and a bouncing halo of blonde hair.

She was a gentle soul and gave me lots of love and affection. She would thrust me up in the air, then catch me, clasp me to her breasts and plant two giant kisses on my cheeks.

Hania would play games with me, too. Blind man's buff, hide and seek, cat and mouse. She would take me for walks in the nearby park and would cook for me and feed me. She would dress me and tell me many long, exciting stories about the savage wolf and about the flying witch and, of course, 'Snow White' and the seven dwarfs. I would just sit there, with my mouth hanging open and she would take advantage of it and stuff me with food.

"So that you may grow," Hania would say with an angelic smile.

"How tall will I grow?" I would ask. I wanted to grow very tall.

"You will grow very, very tall," she would answer. "But you must eat a bit more. That's a good boy," she added, when I swallowed another mouthful.

Hania had a boy-friend, Uncle Adam, I used to call him. A thick-set man with a droopy moustache. He used to visit Hania often. On cold winter afternoons, sitting by the tiled stove, Uncle Adam would play a guitar and sing beautiful songs. I would sit on Hania's lap and listen to the songs, my eyes fixed in silent admiration on the singer and his guitar.

I loved Hania. I loved her and worshipped her. She was good to me, this third goddess of my childhood.

One wintry morning, Hania went out with Uncle Adam, leaving me alone in the apartment. I waited a long time for her and started crying. I was afraid. I was cold and hungry. I opened the door, and, barefoot, ran out of the apartment and onto the courtyard. I threw myself on the snow and punched it with my fists in anger. I sobbed; I wanted my mummy. Suddenly, I hated Hania and her boy-friend.

Still sobbing, I was heaved, hugged and hustled into the apartment. It was my mother who had come home for lunch. I was given a warm bath and some hot cocoa.

"Hania left me alone," I was telling my mother, my lips trembling. "She and Uncle Adam went out and left me alone."

"Sssh," mother said. "It's going to be all right. Go to sleep, darling."

I twirled my curls and fell asleep.

That was the end of Hania, my nice love. Suddenly, she fell from the pedestal and broke into pieces. She was no longer a goddess, just an ordinary person. Shortly after, she left us and married, not Uncle Adam but a young cavalry officer with twinkling brown eyes and a bald head.

Goodbye, Hania. Goodbye, Goddess Number Three.

As I grew older, I went to school and my next goddess, Goddess Number Two, was my school-teacher, Mrs. Salewska. This good-natured Pole was like a pre-war car: big, with a heavy chassis. They don't make them like that anymore. The cars, that is, not the women.

Mrs. Salewska simply adored me. I was her favourite pupil. She would quote me as an example in front of the class, and I would lower my eyes and turn red in the face.

"He's brilliant," she would tell my mother. "He'll grow up to be a genius."

"I know that," mother nodded her head. "He is my son." What I liked about mother was her modesty.

"He writes lovely poems," Mrs. Salewska continued. "Did you know that?"

Mother smiled and patted me on my head. I jumped from one foot to another. I was embarrassed but I liked it.

"Yes," Mrs. Salewska said. "I'm sure he'll grow up to be a genius."

I admired Mrs. Salewska. She knew everything, arithmetic, history, geography . . . I believed every word she said. She knew what she was talking about. She was my goddess.

The boys at school told me Mrs. Salewska had a lover. The Director — the principal of the school — was believed to be the one. I was furious and got into many fights because of this. How dared they! Mrs. Salewska, a saint, a goddess. I thought they were jealous that she favoured me and were making it up.

Once during an interval, the boys grabbed and tugged me through a long corridor to the Director's office. There, outside his office, we peeped through the key-hole.

The exposed Mrs. Salewska was spread on the Director's desk. The disrobed Director seemed to be doing some sort of push-ups. Flashing his massive pink buttocks, he was going up and down, up and down, distastefully ridiculous.

I remember I was quite disturbed. What was this awful man doing to my nice lady? Why was she groaning? He's hurting her, she's in pain! Oh, what a beast.

I started to cry — I don't know why — but I sobbed and cried, sobbed and cried. The boys were making fun of me and then the bell rang and we ran for our lives.

Later, I understood. I must say she disappointed me. I had so much faith in her. How could she? How could a goddess behave like that?

Goodbye, Mrs. Salewska. Goodbye, Goddess Number Two.

Number One Goddess was, of course, my mother. Since my early childhood, I remember her face. Leaning over the cot, touching me gently on my cheeks. The gleaming face, the sparkling green eyes. Then my father died and she became mummy and daddy. Towering about me, she was the absolute, she was my great goddess.

Out of necessity, my mother had to go to work. I was left with various nannies. I used to miss her terribly but I got used to it.

Being an only child, I was lonely. I used to play in front of the mirror, watching myself as I played. Sometimes I would be a cowboy and sometimes a savage Indian. Many times I was mortally wounded and died on the floor. Then I would get up and play again. Death was not the ultimate, it was only an episode between plays.

"Why do we have to die?" I once asked mother.

She looked at me vacantly and didn't answer.

"Why?" I demanded.

"I don't know," came a hesitant reply.

"Then why were we born?" I wanted to know. "To die?"

She shrugged her shoulders. I remember that I became very upset. What kind of goddess was she if she didn't know the answer to a simple question like that? I began to have my doubts. The foundations of her deity began to crumble.

It was on a white wintry Sunday that a beggar came to our door. Mother let him in and made him a cup of tea. I still recollect this scene vividly. The man crouching over the table, his dirty hands wrapped around the cup . . . Smacking his lips, he was sipping the tea slowly, enjoying every sip, inhaling the aroma . . . Mother gave him some money and he left.

"How is it that some of us are rich and others poor?" I asked her.

"I don't know," she replied. "That's how it is. That's how it'll always be."

"But it's not fair!" I exclaimed. "Something ought to be done about it."

There was the familiar shrug of her shoulders.

"You can't be indifferent about it," I cried. "Do something about it."

"What can I do about it?" she said. "I'm not God, I'm only your mother."

And that was that. Cruel and final. She was no god, she was no goddess, she was only my mother. Goodbye, mother, Goddess Number One. Hello, mother, my nice earthling.

I was very miserable and confused.

Suddenly, I was alone, without the goddesses, without hope and ideals . . . Then I got used to it and continued living. Miraculously, I escaped from the Nazis and survived the war. The six million didn't, but I did. I don't know how and I don't know why, but I did.

Years later, I'm much older, but not much wiser. I still don't know the purpose of our being here. Surrounded by emptiness, I feel the need to explore. I'm still a pagan and worship three gods. Three new, abstract deities that suddenly emerged out of nowhere. The gods of justice, freedom and equality.

I don't even know if they really exist or if I'll ever find them. Maybe they don't exist; maybe I'll never find them. But in my naive, perhaps childish way, I will continue to look for them, no matter how long it takes.

UPON THE GROUND

Annette Buchbinder

Upon the ground
blades of grass
are deformed
beneath the body
crushed.
Look up,
look up
as the sky
looks down
to see this dot
this human
upon the ground.

WORDS OF VENGEANCE

Annette Buchbinder

Lips that bare
a slight resemblance
to a stone; grave,
that speak of guilt
and all embracing
'motherness'
I laugh to think
of what I have done
to shatter the image
of 'good-little-daughter'.
Mother, if only you knew
you would condemn
me to a life
devoid of your warmth,
your eyes would become
dark, confused pools
of torment —
so I leave you
not really knowing
of my existence.

on the passing of a daughter (for esther . . .)

Mal Morgan

in tragi-comedy
the clouds
cross the sky

those grey arabesques/drifting
dragons and elephantine gods
past histories
and the stilled blood
of ancestral giants

a silent helpless
transient passing

and always behind/the sky

. . . cruel blue

TWO POEMS

John De Marco

He loved life
In his way

But all the time
He was complaining
Of toil
In daily living

It was only when
In old age
Retirement came to him
That he truly rejoiced

For it seems
That what suited him best
Was what he dreaded most
All through
His life

John De Marco

The natural process
Heals
Old wounds

Gaping holes
In personality
Which permit
Eccentricity

Medicines
Once injected
Only exacerbate
Blood flow
To sensitive points
Of existence

The cure lies
In accepting
Vacancy
Filling it perhaps
With a nebulous gas

As air fills
A vacuum

An English View of Jewish Perspectives

Chaim Raphael

Jewish Perspectives: 25 Years of Jewish Writing. Edited by Jacob Sonntag. London, Secker & Warburg, 1979, 323 pp.

The title word *Perspectives* in the plural reflects an essential point about the *Jewish Quarterly* of London from which the material of this book has been selected. The magazine, edited by the redoubtable Jacob Sonntag, has always attempted to demonstrate the multi-colored character of Jewish literary and artistic expression — the varieties of Jewish experience. With this has gone a readiness to open its pages to any Jewish views sincerely held, no matter if they breach an official line. By offering now a selection from its proud 25 years of independent (if precarious) existence, it invites a judgment on whether this freedom adds up after a time to a coherent outlook or remains a *pot-pourri* — an assortment which may be interesting to read but which leaves the Jewish condition unresolved — and unresolvable.

Perhaps the title has to be modified slightly before a judgment is attempted. Despite the wide coverage of the book, its perspectives are heavily "Anglo-Jewish" rather than just Jewish, which is both an attraction and a limitation. In this connection, "Anglo" embraces writers outside England itself, such as the poet Dannie Abse from Wales, and the brilliant Scottish critic David Daiches. But merely to make these quaint distinctions reveals the tightness and homogeneity of this little island in which one is aware, as within a family, of deeply etched differences of character, even if all look identical from the outside.

The magazine rings true, in this respect, to its base in London. Its writing often seems as unmistakably English as that of Cecil Roth — or P.G. Wodehouse — which is part of its charm. But is it, by the same token, somewhat parochial compared with what emerged once from the heartland of Jewish life in Eastern Europe, replaced today by the great Jewish communities of the United States and Israel?

Some may indeed think so, but only by taking a narrow ideological view, in which it is assumed that a Jewish perspective means an exclusive concentration on the Jewish elements in one's being, with a richer result, almost by definition, if the source community is large and densely Jewish. History, even with the rebirth of Israel, tells a different story. Jewish consciousness has always been an amalgam of thoughts and feelings from the very distant past with the evolving and ever-changing experience of the current worlds of the Diaspora. A Jew is a Jew whenever and wherever he has lived.

It is a marvel of our history that the amalgam has been, and continues to be, so rich and varied; in that sense one wants testimonies to Jewish experience from every age and every condition of life. The widow Glueckel, composing her memoirs in Yiddish in 17th-century Hamelin, talks mostly of her preoccupation with business and children; but her voice is as meaningfully Jewish as that of Benjamin of Tudela, writing up his travel diary in Hebrew day-by-day as he wanders round the Mediterranean for three years in the 1160s. The echoes of this kind of natural response to the immediate background are manifold in *Jewish perspectives,* adding up to a constancy of theme which is very significant.

Here is just one example, in which two writers, one from 12th-century Spain and one from 20th-century England, are thoroughly at home in their non-Jewish backgrounds yet feel the need to explore the crucial differences in outlook between a Jew and his neighbor. The contemporary instance surfaces in an extract in the book from a play by Hyam Maccoby dramatizing — in English — the famous Christian-Jewish disputation of 1263 in the presence of King James of Aragon. Not only is the theological argument as valid today as then, but the play brings to mind instantly Judah Halevi's treatment of the same theme in his famous book *Kuzari* — written originally in Arabic c. 1120-40 — in which a Jewish rabbi refutes Greek, Christian, and Muslim ideas in an argument before the king of the Khazars.

So much, then, for the unbroken thread of Jewish experience. But the thread seemed to break in our own day in an experience of unprecedented horror, and any book on Jewish life is ultimately weighed by how it speaks of what is unspeakable — the Holocaust. Nothing parochial suffices here; and it is a measure of the validity of this book that the various forms — history, memoirs, poetry, and art — in which it evokes the Holocaust make their effect in universal terms.

This is partly because Sonntag, while commenting regularly in the magazine on current — and especially Israeli — affairs as seen from his base in London, has always made a feature of seeking out and publishing telling statements of the Jewish position from every source, and reproduces here some of the most important ones. A notable example is a magisterial essay in the book by J.L. Talmon of Jerusalem entitled: "European History as the Seedbed of the Holocaust." Was the Holocaust, he asks, "the conclusive proof that history moves by no law, offers no lessons, and serves no purpose?" The mere *inclination* to this view, he says, "suggests a surrender to the mentality of the perpetrators of the Holocaust." Equally false is "to see the Holocaust as an eluctable stage in Jewish history — the labor pains of national rebirth, so to speak, or the price of redemption." One has to seek out the causes and understand them, even if, as he concludes: "Terrible and bloody are the ironies of History."

At a more personal level, one is brought into direct contact with the warp and woof of Jewish life through Sonntag's affinity for Yiddish poetry, a good selection — translated by himself — being offered here. It is a tribute to the vitality of the *Jewish Quarterly* in this field that it was one of the sponsors of a major International Conference on Yiddish held in Oxford in 1979. The Anglo-Yiddish angle is well conveyed in *Jewish Perspectives* by including, among several poems by the beloved Avraham Stecl (domiciled in London since 1936), a Miltonic kind of sonnet to another "Englishman," Josef Herman, celebrating the humanity of his sombre paintings of coal-miners: "here, black on black, with sweating brow, each man/ — cloudy pillar — bears your father's face."

Even more local, yet wide in their relevance, are the contributions of eight well-known writers — including Frederic Raphael, Wolf Mankowitz, Alexander Baron, and Emanuel Litvinoff — to a section called "On Being English and Jewish." In some cases they confess to indifference — or even aversion — until they were stirred to the heart of their being by some of the events we have lived through. The story is pre-echoed, as it were, in a fine essay in the book on the Jewish experience of Heinrich Heine.

Adding it up, one is still left wondering about one subject that might have been thought central to a Jewish perspective — the relevance of the ancestral religion. The *Jewish Quarterly* is not alone among magazines in giving this subject scant attention. Are we to accept that faith is too thin and formalized now to merit serious discussion, with Judaism making its mark effectively only in political terms, as exemplified particularly in Israel? Is this book just, or lacking, in offering no celebration of what is numinous in Jewish life? Sentiment alone is not enough.

Among the contributors, one writer, the novelist Gerda Charles, does make a firm statement about her faith. Another, the distinguished Semitic scholar Erwin Rosenthal, sees religious belief lurking behind the secularism of Israeli society. Perhaps

the issue can only be portrayed indirectly, as in the extract offered from Peretz's play *The Golden Chain*, translated here for the first time. We are confronted in the play with the despair of the *tzaddik* Rabbi Shloime. Sabbath is ending in his prayer-house, but he refuses to read the *Havdalah* ceremony which will take his followers into the working week: an endless Sabbath would be the sign of the Messiah. An ordinary working-man — called Yisroel — enters the prayer-house from the darkness outside with a realistic greeting: "Good week to you, Jews. The Sabbath has gone."

And that, perhaps, is how it is for Jews, poised between faith and reason, or — as in the *Havdalah* phrase — *bein kodesh i'hol*, between the sacred and the profane.

CHAIM RAPHAEL *is author of Encounters with the Jewish People (Behrman House) and, under the pseudonym, Jocelyn Davey, writes mysteries, the latest: A Treasury Alarm (Walker & Co.).*

TROUBLES — TSORRES by Alan Collins (Foreword by Judah Waten, Kingfisher Books R.R.P. $7.95 200 p. 1983).

by Anne Wroby

It is easy to be enthusiastic about Alan Collins' first anthology of short stories, **TROUBLES-TSORRES.** Each story, twenty-one in all, unfolds in a charming anecdotal spirit of tales of woe and trouble. Each is a full-bodied portrait of the vastness of man and child in his high and low moments, living the struggle of getting by in a world which he feels is not quite his own. There is both a street wise callousness and tenderness, that make these stories very readable without the slightest intrusion of literary pretentiousness.

Collins' characters know nothing of Caulfield's golden ghetto, its Nubrik Jewish Moderns and terazzo-tiled entrances. In the fair-grounds of implausibility, of Luna Park, it's easier to dress up and be somebody or take a ride for a cheap thrill. So it is for Abie, who sells his soul to an emporium heiress, thus becoming an unfulfilled anti-hero. He is a play thing to his wife Eva and a foreigner to himself.

Better days are, at most, in the past tense. In 'The Trouble with Marianna', a man's life has stopped. Before arriving in Australia, Marianna's father stops growing for he can not accommodate his changed circumstances. His past belongs to the Jewish intellectualism of pre-war Vienna. Thus he remains never moving from his Sydney home, his library and family bureau. For over twenty years his wife and daughters play the pretence that he is still the head of the household.

Pretence and fantasy have always been ways of coping. So it is for Cedric and Maurice, who play house-building as children do with left-over bricks strewn about a vacant lot, while young Solly, after moving from his home in Bellevue Hill during the height of the Depression naively imagines his Uncle as his saviour. His orphaned state, later in the story of his family's 'misadventures', he announces.

In "The Trouble with Pretending", Charlie is a self-mocking Bohemian character and unemployed by profession. Every day he has 'the rare experience of deciding who he would be for that day. The permutations were almost endless and if the game palled by early afternoon, he could change the rules and assume a new role which would take him through the rest of the day, and, if he had the desire, far into the night. Sometimes it was a spur of the moment decision and this required a lightning adjustment of personality and mannerisms but the thrill of carrying it off was greater than on the occasions when he deliberated for days beforehand'. The local Brotherhood op-shop was his dressing room.

"Troubles", was one of five finalists in the 1982 Australia-wide Alan Marshall Award for unpublished writers. Judah Waten in the anthology's foreword, "finds these stories particularly interesting because Alan Collins has done something original, presenting Jews who were also the victims of a kind of anti-semitism, not exactly of the European sort, that once existed in Australia and who regarded themselves as superior to the more recent migrants, Jews whose families had settled in Australia in the last century, believing themselves to be the aristocracy of Australian Jewry".

Jewish society in Australia is also interesting in Collins' Gentile world. The contrasts between the raw-faced country-woman Mrs Dougherty, rough in voice and manner, is at once satirical and touching in the company of the self-conscious over-polite Alexander Tabor. The two are complete opposites, not just in their sex, but in their backgrounds. They both have their "own people", he a deceased wife, and she a husband at war in the Middle East. One is Jewish, the other Christian.

Most of Collins' stories take place in the pre-war years when the writer was, himself, growing up. The school-boy memories in "The Trouble with Gunter" are marred by conflicts set up by the majority Anglo-Saxon class members.

"Jew boy, Jew boy had a bit o' pork,
Jew boy, Jew boy stuck it on a fork . . ."

The most common means of offence to the much-misunderstood Jew, is through the un-kosher association of 'trayf' pork and bacon. The morning ritual for Hyman, in "The Trouble with Hyman" begins always with this offence,

"Good morning master," the boy said politely but with little conviction.

"And how was your bacon, Hyman? Done nice and crisp was it with not too much fat?"

Hyman waited until the lump in his throat eased then replied as he had so many times before that he "didn't eat bacon master".

Hyman like many of the 'Yids' and 'Reffos', led initially by the brave revenge of fantasy, decides to finally act against his boss when his boss forces him to work on the Sabbath.

Alan Collins' collection of stories wins a 'G'-Rating audience approval. The stories are too well-crafted from start to finish to have a lesser appeal.

Serge Liberman's Universe of Clowns

Manfred Jurgensen

With the publication of Serge Liberman's second collection of short stories the time has come for a first comprehensive assessment of this writer. What kind of author are we dealing with? What are the recurring subjects of his prose? How does he view the nature of life? How does he see his fellow-man?

Some of these questions are easily answered. Clearly, we are dealing with a writer who places man at the centre of life. His stories are concerned with individuals trying to meet the challenges of existence. Like any good writer, Liberman creates literary fiction to demonstrate the complexities of living, the ambiguities of consciousness and the conflicts of human relationships. Almost all of his protagonists find themselves in existential crises. Basic human needs are seen to be at odds with each other. Inherent contradictions in the very nature of man emerge. In the absence of certainty the suffering of an individual, a family or an entire people appears to be meaningless.

The clowns Elizabeth Donohue hope to be united with in death are in fact part of her life. The "universe of clowns" is the sphere of man's activities here and now. In a sense, most of Liberman's characters are clowns. But they are clowns of a particular kind. Their humour is motivated by compassion; they are foolish in love, in suffering and in self-reflection. Like all professional clowns, they **know** about the folly of their ways. Not least are they spiritual fools, desperate in their search for a God that will redeem them and give meaning to their agony. In that sense, and in that sense only, Serge Liberman's stories are also profoundly religious.

German-Jewish relations, even in literature, have always been problematic. The treatment of great poets such as Heinrich Heine has not been forgotten. More recently many German-Jewish writers were forced into exile, those, like Gertrud Kolmar, murdered in Nazi concentration camps. Yet it was a writer of the German Enlightenment, Gotthold Ephraim Lessing, who in his drama **Nathan der Weise** propagated the parable of the rings. A dying father was in possession of a precious ring which had the power to make its bearer pleasing to God and admirable to man. Because the father loved his three sons equally, he asked a jeweller to prepare two reproductions of the ring which were so perfectly crafted that it became impossible to distinguish the three rings from one another. As the sons discovered that they had been "Cheated", they were forced to prove their inheritance of the true faith by the way they lived. Personal commitment, not a discriminating dogma, had to bear witness to the truth of a religion. Serge Liberman's characters are often clowns of God. They deny his existence by talking to him. Occasionally they realize him without knowing it. Liberman does not moralize explicitly. The strength of his prose derives from its seemingly objective description. The narrator merely records, as author he remains a witness. What emerges from this purely descriptive account of individual conflicts is a clear sense of man's struggle for a meaningful life in which there is room for all truths, for all mankind. For each man has inherited a precious ring, the token for deliverance, a covenant with his God.

If Serge Liberman is a Jewish writer, he is not exclusively so. True, his stories are set in the Jewish culture, against an "ethnic" background. But there is no ghetto-mentality in his writing; it invites the reader of all cultural backgrounds into his world which is above all humane, compassionate and real. To call Liberman an "ethnic writer" could also be misleading; in a sense, all writers who bear witness to man's quest for a spiritual identity are "ethnic" or "indigenous". Certainly, Liberman's prose is far removed from any concept of a national literature in a narrow sense. I like to think that precisely because of this his work belongs to a somewhat broader and more meaningful definition of Australian literature, a literature which embraces the most varied "ethnic"backgrounds to arrive at a humane literary culture.

The real strength of Liberman's prose lies in its precision, above all in the accurate description of human emotions. The author's empathy with a wide range of experiences reveals a high degree of imaginative sensitivity. More importantly, it demonstrates a human quality which the term 'tolerance' conveys inadequately. The fact that this writer is also a medical practitioner is certainly no coincidence. The doctor's concern for the welfare of his patient is apparent not only in the stories with a specifically medical setting. But this doctor knows his limitations, or rather, the limitations of man healing man. He remains responsible for his patient to the bitter end, attempting to alleviate his suffering, occasionally reassuring him, always comforting him with his compassion. He knows that he is not just the author of his creatures, that he, too, is a clown. Like all clowns, he can at times be sentimental, but only in order to laugh at his own emotions. Liberman does not hide the disturbing violence in man; there is a lot of man-made suffering in his stories. Intimate alienation is a recurring theme throughout his work. Children are just as capable of emotional cruelty as adults, parents, lovers, friends.

On Firmer Shores and **A Universe Of Clowns:** what may at first appear a contradiction is in fact the complementary vision of Serge Liberman. Man's search for a spiritual home, for his God, is a migration of souls towards the firmer shores of being at peace, of sharing the brotherhood of man. In Liberman's case, the external migration took its path from Russia to Australia. But the "firmer shores" are above all a state of mind, the home of a consciousness, the settled soul. Clearly, Liberman has found some of this reassurance in the increasingly multicultural society of Australia, a nation built on the physical and spiritual endeavour of immigrants from many different countries and cultures. Yet even on these firmer shores he continues to feel himself part of a universe of clowns: the challenges of life have not changed, even though they can be met in the compassionate fraternity of kindred seekers after truth, of brotherly clowns of God, of fellow artists. It is above all this humane quality of his writing which makes Serge Liberman not only an outstanding Australian author, but also, and more importantly, a literary voice of conscience. Many of his characters are in fact outsiders, desperate and lonely, often weak and dying; Liberman bears witness to their isolation, but he also leads them back to a sense of belonging.

He has no need to distort, to trivialise or to harmonise the conflicts and tensions of human relationships. The great lesson to be learnt from the prose of Serge Liberman is that where there is honest and accurate description, there is no need to moralise. The writer bears witness to his fellow man, he neither judges nor redeems.

It is as a compassionate observer that I commend this outstanding Australian writer to you. As his publisher, I am proud to present his work to the general reading public; as a fellow-writer of so-called ethnic background, I pay homage to his human and artistic integrity. I have been pleading for some time for a wider concept of Australian literature; Serge Liberman is the kind of author of whom I like to think that he is truly and all-embracingly Australian. Literature is by its very nature multicultural; the Australian literature of the future has a unique chance to be humane, compassionate and ultimately moral. If it fulfils its promise, it will be to a large extent due to writers such as Serge Liberman.

TRIPTYCH

Neil Holbert

GOD

Is it he
Who made us be
And gives us peace
Beneath his wings?

(And yet he
Devoured me
When all I asked
Was simple things.)

Now it may be
That for this he
Will take my soul
With cosmic crunch.

But still he
It seems to me
Is not the kind
I'd ask to lunch.

VOICES

I

I dare not call my own
The dreams by others sown.
I must not dream alone.

II

They sought to see the light.
Still it would be all right
If they only fought the night.

III

The metaphor who reigned
Said the beast must be constrained.
Said the beast must be contained.

IV

Then others wrote a close
Who willed that hope arose
From poetry to prose.

V

But they were still to hope:
And they were still to cope:
They eschewed the allotrope.

VI

Unheeded still their cry.
The people wonder why.
Their voices still defy.

VII

They want to will it so.
So let your people know.
And let your people go.

VIII

Perhaps a grand design.
But till I get a sign
Their voices too are mine.

ALIEN

I go again.
My spaces left to seek new spaces.
The engine stalls. The motor races.
Now and then:
Perhaps to learn of other faces . . .
Or is it only other places?

I look again.
The children who must be their mothers'.
The love and hate of blood-bound brothers.
Women and men.
I must be free of love that smothers.
I go, I rush, to learn of others.

I think again.
The joys and sorrows come returning.
The times I failed, sweet sour burning.
Pick up the pen.
Write of one more chance. The yearning.
What we really learn is learning.

FOR SOME, IT WILL NEVER COME

Charles Rimington

Many, wrong-blooded, were escapees,
Others, miracle-emerged from the Holocaust,
Holding bundled-fragments, given foothold
On crowded ships, they survived to enter
This strange sun-bright but oh-so-cold land;

Most were gentle folk from backgrounds of cultured-centuries,
Unfortunately mute in this other tongue, they were fed
To factories, to farms, to despair!

So many ill-used, treated like dirt,
Graciously permitted to clean toilet-blocks,
To swish and mop filth in hospitals,
To slave over demanding machines,
At first shunned at smokos and meal breaks,
Left alone to stew in bitterness, to rankle hate!

Gradually they gained respect, were offered grudging friendliness,
Eventually mastered new words and sounds, becoming expert
They emerged, minds poisoned by the experience
Moved out into proven knowledge fields, heads now
Held high, able to pity those still left in darkness

Time healed the wounds, yet hearts and souls
Still clamoured to retain rainbow-youth memories of Motherland,
An emptiness, impossible to erase, kept gnawing in beyond
Present-day demands of new-land children and grandchildren!

Finally, there comes a battling within, a severe wrenching out
Of this cling-fast determination, a metamorphosis,
Past-chains loosen off, fall away,
The sun's warmth soaks in,
This at last is home!

Boy with school bag

Jean Thornton

He is grown to manhood,
bearded, reading law,
living student style
in Collingwood, and happy
(it shows behind the bristles)

Why then, does my heart lurch
each time I see a too-slender
sixteen-year old youth in grey
school suit struggling uphill
school bag over shoulder?
Why do I each time think for
an instant that it is my son
in his matriculation year
when movements beyond my
management put test on his
fine mettle? And having
recognised the grey-clad youth
as someone else's son why do
I not feel a surge of thankfulness
that mine came through?

Perhaps because there is need
of reminders in happy times
that it is not always so.

GEDALIAH SHAIAK — A TRIBUTE

by Reuben Havin *

Gedaliah Shaiak, Yiddish poet, author and painter, who died suddenly in Melbourne on September 9, 1983, on his seventy-eighth birthday, was born in Lowicz, Poland.

We think of him more particularly as one of that final generation of East European writers and artists — most of whom perished at the hands of the Nazis — whilst not always consciously realising that he spent thirty-four years of his life in this country, absorbing its culture and history and contributing in return to both its Jewish and general life.

His life reads like a work of fiction. Born into a modest home, he had little opportunity for formal education. The process of self-education in literature and art was to continue throughout his life. His creative talent appeared at an early age and was to result in an extensive literary and artistic output. No bibliography exists but his collected poems, short stories, plays, novels and other work have won him a place in the annals of Jewish literature.

Literary Debut:

He made his literary debut at twenty with a poem published in the Kalischer 'Tog'. Further work was to appear in Lodz in 'Literary Horizons'. Other journals in Lodz and elsewhere published more of his poems as well as translations of various works from Polish.

Had he not been a writer and artist, he would have made an intrepid explorer. Several books could be written about his explorations in his native Europe, on the Australian and African continents and in Papua New Guinea.

At the relatively tender age of twenty-four he set out from Poland to visit his eldest brother in South Africa. En route he learnt of the imposition of quotas for East Europeans seeking to enter the country and turned back, settling in London for some time where he resumed his journalistic career, contributing regularly to the daily 'Post'. Restlessness and a desire further to explore the world drove him back to Europe where he lived successively in France, Belgium and Germany. His reputation as a roving correspondent grew and he was published widely. The descriptive powers and lively style that marked his work won him an attentive reading audience.

Returned to Poland:

In 1932 he returned to his native Poland. The clouds were beginning to gather. He was published in Warsaw in 'Hajnt' and 'Unzer Express' and around this time edited the 'Lodzer Post and Folkskultur'. In 1937 he founded the regional weekly 'Masowsher Wochenblatt' whose editor he was to remain until the outbreak of the hostilities which were to convulse his life along with those of millions of others.

Making his way back to Warsaw he endured the daily aerial bombardment until the German entry into the capital when he returned to Lowicz. A timely warning enabled him to elude the Gestapo. He was able to hide until December 1939 when he made his way to Russian-occupied Brest-Litovsk. In June 1940 he was sent to a Russian camp in Siberia. Following an amnesty granted Polish citizens he volunteered for the Polish Army, making his way in due course via Iran, Iraq and Egypt to Palestine, as it then was, arriving in 1942.

Here, after the dreadful years that had preceded his arrival, he sought to resume some of the threads of his earlier existence. A lesser man might have succumbed to the personal tragedy he had suffered, to the loss of family and to the vast destruction of Jewish life he had witnessed. But Shaiak was possessed of an indomitable spirit and the determination to rebuild his life. His subsequent work was to bear, in one form or another, the imprint of the terrible years through which he had lived.

The Middle East:

1944 saw the publication of the Jewish Writers and Journalists Union of his book of short stories with the self-explanatory title, 'In the Shadows of the Swastika'. During this period he explored the Middle East extensively. On demobilisation, he settled in Palestine, his roving eye leading him once again to an exploration in depth of every corner of the country. The War of Independence saw him resume the role of correspondent. He was one of the first war correspondents to enter Jerusalem on July 2, 1948. He subsequently spent time in France, including a year at the School of Fine Arts in Paris furthering his artistic education.

Arrival in Melbourne:

The second great period of his life began in September 1949 with his arrival in Melbourne. My first meeting with him occurred a few days later. I was at the time the publisher and editor-in-chief of both the Australian Jewish Herald and the Jewish Post. I had founded the Post, sister-paper in Yiddish of the Herald, in 1946. The editor of the Post at the time was the highly respected writer, L. Frydman, who had accepted a position as secretary to the Kadimah rendering the editorship of the Post vacant.

I well remember our discussion at the paper's offices at 44 Queen Street, when Shaiak and I talked at length about the position. His credentials were, of course, impeccable. I was impressed by his earnestness, bonhomie and enthusiasm. That meeting ushered in a professional association that was to last until I sold both newspapers in December 1961, although our friendship was to continue until his death.

In those days our editorial and administrative offices were located in the city, and printing and production were carried out by a firm of printers, Anderson's, just over the bridge in City Road, South Melbourne. The techniques involved in production were soon mastered by him and he gave himself

Reuben Havin was at one time publisher and editor-in-chief of both the Australian Jewish Herald and the Jewish Post. He was later in charge of academic and official publishing at Monash University.

with dedication to his work. He translated the cables and local news, wrote the editorials and culled the Yiddish press for suitable material. In 1954 the editorial and printing offices of the papers were transferred to a building I had bought in Queensberry Street, Carlton, where I installed our own plant, consolidating the whole operation under the one roof.

Circulation and reputation of both papers continued to grow. My relationship with Shaiak was a constructive one, but it was not without its periods of turbulence. He was a man of strongly-held opinions, and although there were no serious differences on policy, problems arose from time to time on questions of emphasis and sometimes on other matters. These were resolved without bitterness.

He was remarried in 1950 and his wife, Lola, was to remain a source of strength and support throughout his later life.

Thirst for Knowledge:

His thirst for knowledge continued unabated. He matriculated in 1962 after study at R.M.I.T. and Melbourne University.

In the ensuing years he was to undertake three great journeys of exploration, and to write about them in considerable detail. In 1954-55 he spent a long period in Central and Southern Africa. Three years later he spent ten weeks touring the Australian continent by air and car and on foot, penetrating into some of the remotest areas of the country. He was given permission to visit a number of Aboriginal reserves, in one or two cases being the first white man to do so. In 1961 he carried out a similar journey of discovery to Papua New Guinea, New Britain and neighbouring islands.

Throughout all this period his great love of painting continued to find expression. His exhibitions attracted great interest, and his work now resides in a great many homes in this country.

He was active communally, as president of the Melbourne Jewish Friendly Society, in the ex-Servicemen's Association, as chairman for some years of the Jewish Writers' Union and with the Ben Uri Art Centre and the Bezalel Fellowship. He was a co-founder of the 'Melburner Bletter'.

Two Monumental Works:

In this record of achievement two monumental works remain to be cited. The memorial book 'Lowicz — a Town in Mazovia' which he compiled and edited in Yiddish and English was eighteen years in the preparation. It is a most loving tribute to his native town — and beyond that to all European Jewry — and is reckoned among the finest Yizkor books to have appeared since the Holocaust.

His historical novel 'Opgot in Feier', which he spent four years in researching, appeared in 1977 and subsequently in an English version 'Force and Defiance' in 1982. In a sense this book represents the culmination of his life's work, capturing permanently an epoch in Polish-Jewish history at the end of the eighteenth century. The book dramatically highlights the ancient conflict waged by the church against the Jews, setting the struggle against the background of the Polish nobles and landlords, who fought unremittingly to frustrate the Jewish hopes of emancipation.

An unfinished work by Shaiak on Jewish life in Australia survives him. When I think of him I think more particularly, among other things, of his integrity and the ideals to which he always remained true. His was a life of rewarding personal achievement. It was also a life rendered notable by his great and abiding love for his people.

THE TABERNACLE — THEN & NOW — by Lysbeth Cohen. (Illustrations by John Hodge. Published by The Great Synagogue. Sydney 1983).

By Anne Wroby

The glowing seven-branched Menorah, one of the oldest of Jewish motifs, continues to beautify the aesthetic and spiritual ideals of Judaism. It stands as a tree of light, outside the Knesset and in the synagogue today, as it stood as a light in Solomon's Temple. Even before this time, the golden Menorah stood together with other ceremonial objects in the first house of the Lord; in the Tabernacle.

The Tabernacle to-date has been somewhat undermined by the steady research into the later Temples and their far greater scales of grandeur. Even so, 'Israelite Art', which later became the Art of the 'Jewish People' and later still of 'Modern Israel' and the 'Bezalel School', takes its general life forms from the Tabernacle, which were both physically and spiritually the central theocratic focus of the Twelve Tribes of Israel.

THE TABERNACLE — THEN & NOW, a fifty-page booklet, authored by Lysbeth Cohen, introduced by Rabbi Raymond Apple and illustrated by John Hodge, compliments the current summer exhibition of John Hodge's small-scale Tabernacle model at the A. M. Rosenblum Jewish Museum in Sydney's Great Synagogue, without actually depending on it. The booklet is accompanied by a number of straight-forward illustrations, diagrams and photographs by John Hodge who is a senior lecturer in Museum Studies at Sydney University. Unfortunately, the photographs do little to reveal Hodge's meticulous efforts in mounting this exhibition. In an area where information is scarce and where other small-scale models have been incomplete and oversimplified, the Tabernacle publication and exhibition, together, are highly valuable.

Basically, the lay out of **THE TABERNACLE — THEN & NOW** is concerned with clarifying the mode and difficulties of the Tabernacle's elaborate construction and its problems as a mobile sanctuary. In the centre of the Tabernacle's court-yard stood the altar of burnt offerings. Ahead of it, in the Western section, stood the Tabernacle itself, formed of ten curtains, in two sets of five, of the finest linen with inwoven coloured figures of cherubim spread over a series of forty-eight open frames of acacia wood overlaid with gold, each ten cubits in height by one-and-a-half in breadth. (Where one cubit is approximately a foot and half.) This was sub-divided by another veil where the Holy Ark of God was throned. Added to this were a number of ritual objects made of gold and copper, which, all in all, posed underlying questions, as to "how a nomadic people could weave such enormous curtains and what equipment they might have used, considering the weight of everything and the possibility of transportation".

Though Lysbeth Cohen's comments are fairly standard and not overly scholarly, her booklet is a carefully-written one and an easy-to-read guide to a very worthwhile model construction. Frequent references to experts in the field of Biblical exegisis, as the late Professor Cassuto, serves to promote more serious interest and research. So too, the symbolic gradation of the Tabernacle-court yard to Holy Place and then the Holy of Holies-as it relates to subsequent Temple and Synagogue floor plans, can be further explored as the symbolic development of ritual in present day Jewish Art and Life.

The Survivors

Roslyn K. Gross

"Pass the salt, Deborah," says Father.

A shaft of sunlight stripes his arm like a bar. I can see the hairs on it, glistening like tiny living things. Except where the tattooed numbers are etched: where the numbers are, no hairs grow. I can see that Father is enjoying himself in the mild afternoon air of the bush this spring day: the pungent, newly-washed earth, the quiet rustle of living things. A patchwork of sunlight and shadow stretches its canopy over us. Our tablecloth with its picnic feast lies like some holy, festive meal before us. I feel light at heart. The air is as clear and crisp as a new page.

Father argues with Uncle Jake about the business, their voices sounding out of place in the open air. Uncle Jake is Father's cousin, one of his few remaining relatives: a large, oak-strong man, who looks as if he could carry a whole world on his back, and probably does. Father, on the other hand, is lean, wiry, almost skinny. Father has never been a big eater. He has a special ritual at meal-time. First, he sniffs at his food suspiciously; then he fusses and fiddles with it fastidiously with his fork, as though unwilling to eat it properly, with enjoyment. On the other hand, he is not one for ascetic denial, either.

"I fasted enough in my life," he explained one Yom Kippur, as he went to the fridge, while I sat pale and parch-mouthed, longing for the sweet release of sunset. I wondered what sins my Father had committed for which he should be repenting, or if, like ancient holy men who walk into hell and out again, he had been cleansed already.

Mother is busy watching the rest of us eat. For herself, she has taken only a small chicken wing. The breeze is fresh and clean on my cheek. I am glad I have never known any other country. In the distance, a kookaburra laughs. I am suddenly aware that somewhere nearby a section of the forest is being burnt off. Smoke pricks at my nostrils, makes tears spring into my eyes. It is heavy and cloying: the sweet, acrid stench of burning flesh.

I butter myself some bread and coat it thickly with Vegemite. Mother is scolding my little sister for running off into the trees alone. She will get lost, Mother insists, her quick hands brushing dry leaves from her daughter's clothes; she will be lost and all alone in the alien bush, and she will lose us forever. Katy begins to cry. Well, Katy is her English name, at least. My parents still call me Deborah, not Deirdre or Delia or Denise or some other English name; and for some reason, that's what I call myself, too. Katy passes a grubby palm over her wet eyes . . . her blue eyes, blue Aryan eyes, that go with her blond Aryan hair. For a moment I almost feel like laughing, it is so absurd. Katy snuggles down in Mother's lap and grows sleepy. She won't go skipping off into the bush again today.

I lie back in the coarse, uncomfortable grass and sigh. Eyes half-closed, I gaze up at the sky, where it curves and sings over the tree-tops. They sway gently in the breeze, like backs bent in prayer, rocking forward, back; forward, back; entreating. "Release us," I hear them whisper. "Make us a new day. Remove the burden that is beyond bearing." As if in a dream, I can hear Father and Uncle Jake still arguing loudly, their voices rising and falling in rhythms as ancient as the chanting floating from long gone, musty Houses of Prayer. I am embarrassed and wince openly.

"Harry, you're wrong! You're expecting miracles! It never happens. Not in this world, anyway . . ."

"Listen to me, Jake, I'll tell you a story of something that happened to me in Warsaw . . ."

And so it begins, the recounting of anecdotes that always accompanies any discussion. I open my eyes and glare at Father. Father came to Australia when he was only a boy, and has forgotten most of his Yiddish. In fact, I know much more than he does when it comes to religion and history. But he keeps telling his interminable stories. All with a practical lesson at the end of them, like the tales of old. Lousy method of argument!

I glare harder, frowning, and Father, unperturbed, winks back. He looks so sane, my Father, so young, boyish, almost innocent. I sometimes imagine he looks younger than I. Well, that's understandable: my suffering is more chronic. Around me flit ghosts I have never met.

Suddenly, I recall Mother once telling me how Father sometimes awakens, sweating, a numb wordless death in his eyes, the look of an animal so exhausted that death no longer has any meaning. And suddenly my own eyes grow playful. My hands reach out into the earth behind me. Quickly, so as to surprise him, I lightly fling handfuls of dirt and dry leaves over his face, his hair, and they flutter about him like dead things, like ashes. He starts, looks annoyed for an instant, smiles wryly. The tight knot in my chest loosens. I smile back.

"Here, Deborah, let's get all this cleared away. It's about time we got ready to go."

Mother gently passes Katy over to Father. Her rough, capable hands move expertly over the tablecloth. I scowl. I don't want to move: let us sit here forever in this magic circle, with loved faces all around, while outside the uncaring alien bush lives out its mysterious cycles. How my parents must have hated it when they first arrived! How they must have feared its brutal openness, the harsh sun on their pale, cringing skins.

Reluctantly, I begin stacking greasy paper plates. Everyone but Katy, who lies curled up in a rug, scurries about to get everything packed away. We sit again, though, for a time, resting in our protective, holy place among the quiet trees. It is as if time has stopped, here in this world between worlds, this no-man's land. Mother gently strokes Katy's hair; Father dozes, mouth half-open. The survivors. My face is like his, I know: the hooded, wary eyes, the ironic, defiant grin flaring up suddenly like a flame of triumph. The great endurers, my parents. And I'm their daughter. Give me a pain, or even some terrible agony, and I'll endure it. I could win a prize for enduring. No matter that I grew up among tidy gardens and comfortable houses and pretty clothes. No matter that the bush, the unstained, unviolated, raw-clean bush is mine. I am a survivor, pretending to be free.

It's time to go home. Mother lifts Katy into her enfolding arms. Father stretches his limbs in the cool dusk air. Suddenly he looks like a stranger to me. I grow shy. I place my hand in his. Staying close together as if for comfort, we move across the clearing, shuffling through the coarse alien undergrowth towards the Holden.

I look back, once. The tips of the gums are spattered with bloody light, and a spider web glitters like barbed wire amongst the branches. The strong tang of eucalyptus is sickly sweet, like some dead thing. Somewhere, like the twittering of machine guns in the fast-darkening dusk, a lone kookaburra lets loose its staccato cry, mocking, into the quiet air.

JEWISH CULTURAL CENTRE & NATIONAL LIBRARY "KADIMAH"

Management for the Year 1983

President:
Mr. J. Sher, J. P.

Vice-Presidents:
Mr. I. Apelowicz, Mr. W. Jablonski

Hon. Secretary:
Mr. M. Ajzenbud

Hon. Treasurer
Mr. J. Winkler

Assistant Hon. Treasurer:
Mrs. H. Rosenbaum

Chairman of the House Committee:
Mrs. R. Levita

Chairman of Youth Activities:
Mr. A. Dafner

Chairman of the Chess Club:
Mr. M. Topiol

Committee:
Mr. M. Burston, Mrs. R. Butt, Mr. Ch. Brown, Mrs. L. Gotlib, Mr. H. Nusbaum, Mr. M. Rabinowicz, Mr. Ch. Shulklaper, Mr. Ch. Sztaier, Mr. I. Osowicki

Secretary:
Mrs. I. Warszawski

Hon. Solicitor:
Mr. S. Wolski, L.L.B.

Auditor:
Mr. S. Burstin

Librarian:
Mr. G. Warszawski

Manager:
Mr. J. Tigel

Chairman of the Cultural Sub-Committee:
Mr. H. Bachrach

Chairman of Editorial Sub-Committee:
Mr. M. Ajzenbud

Chairman of Library Sub-Committee:
Mr. B. Wiener

Assistant Chairman of Library Sub-Committee:
Mrs. R. Blustein

Chairman of the Control Sub-Committee:
Mr. B. Wajcman

REPORT OF THE 72ND YEAR OF ACTIVITIES

During last year, none of the old Jewish problems like assimilation, terror, apathy and help for Israel, were solved, but new problems have arisen, namely the political situation in the Middle East.

The state of war between Israel and the Arabs is not the only obstacle to the stabilisation of the political relations in the region. The fighting in Lebanon and the difficulties in finding a way to stop the bloodshed there, once more proves that the Middle East is a crossroad where the interests of the super powers clash.

Despite the concern of the local Jewish community about the difficulties faced by Israel, the social life in Melbourne did not come to a standstill. One of the biggest achievements was the establishment, together with the Association of Polish Jewry, of the Holocaust Museum and Study Centre, scheduled to open on the 4th March, 1984. Other big ventures were the production of "Anna Frank" by the Youth Theatre and "Joy from Children" by the David Herman Theatre, under the direction of Mrs. Rosa Turkov.

As usual, every opportunity was taken to receive overseas visitors, and last year the following guest speakers appeared in the Kadimah: Prof. Zvi Yaretz, Mr. Henry Rylski and Mr. Mordechai Dyan, all from Israel.

We were represented at the Board of Deputies by Messrs. S. Burstin, M. Rabinovitz and I. Apelowicz, Mrs. L. Gotlib represented the Kadimah at the Inheritance and Education Committees.

The "Hazomir" Choir and the Chess Club were closely associated with the Kadimah, the latter growing in membership (over 50) and prestige. Other Jewish institutions, namely the Sholem Aleichem College, the Shalom Club, the Tuesday Club for pensioners and the B. Kaluszyner Commemoration Committee, were given the use of the Kadimah Hall free of charge.

As in previous years, a lot of attention was paid to the library and reading room. We endeavoured to obtain the latest books and magazines not only in Yiddish, but also English publications on Jewish topics, for the use and enjoyment of the readers.

THE JOURNAL "MELBOURNE CHRONICLE"

The journal was founded in December 1975, since which time 39 issues have been published. Each issue contained both an English and Yiddish section. The Yiddish is named, "Melbourne Bleter", and the English "The Melbourne Chronicle".

Its editorial board consists of the following members: M. Ajzenbud, H. Bachrach, I. M. Lewin, W. Jablonski. Administration: J. Winkler, W. Jablonski, Ch. Sztaier.

This report concerns the five issues February-December 1983 of which time very important events in Jewish life in general, as well as in Israel and in Australia, have been dealt with.

The editor of the English section was Dr. Serge Liberman. The journal brought an excellent response from the Jewish literary world, and we have received a number of articles, and other works on various themes with requests for publication. Unfortunately, we are limited in space available, the reason being that we are working with a substantial financial deficit, and we cannot afford to burden the Kadimah budget any more than we already have.

CHESS CLUB

The Kadimah Chess Club, Selwyn Street, Elsternwick, is open from 2.00 p.m.-7.00 p.m. every Saturday, Sunday and Public Holiday. The Chess Club has been very well attended during the year.

In 1984 it will be the 12th Anniversary of membership for Mr. Topial and Mr. Halpern — the founding members of the Kadimah Chess Club.

At that stage, we met with the ex-secretary Mr. Friedman and he agreed that we could use a room at the Kadimah permanently. That is how we started — with 2 players — now we have 50 players. We are the biggest and best Jewish Chess Club in Australia. We are the 3rd best Chess Club in Victoria.

Our players are from the top players in Victoria, including Kagan, Gurevitch, Saher, Kalish and Valaef. Valaef won the 1st prize in the Jewish Championships, Gurevitch won 2nd prize.

We are in contact with Hakoah Chess Club (N.S.W.). We hope to arrange an inter-club match by telecast.

Our club is very well attended. This year we have 10 new members, including Davis, Wein, Blum, Felchew . . .

I am extremely pleased to say that Kadimah has a very high standard of play. New members are always welcome. Also we take beginners and offer them tuition. Membership fees are $10.00 for adults, $7.50 for pensioners and students.

Anyone interested should contact the President Mr. Morris Topial, Private: 528 2287, Business: 528 2395.

THE HAZOMIR CHOIR 1983

Rehearsals began in January with our conductor Ben Segaloff and former conductor Adrian Bartak. Miriam Rochlin was our pianist.

On the 19th March, we held a Dance Evening which was successful, and as always, took part in the Ghetto Commemoration in April.

Another dance evening was held in June to help raise funds for our impending trip to Israel — The Festival of Song & Music. On the 1st July, 33 members of the Hazomir Choir left for Israel.

Choirs from Israel, Australia, U.S.A., South Africa, Rumania and West Germany took part. Concerts were arranged in Kibbutzim and major towns and the Songs in Yiddish were also heard amongst other languages.

A Gala Performance before the Knesset took place as well as an interview with our conductor Ben Segaloff on Kol-Israel Radio.

Our annual concert was held on the 27th November and on the 3rd December a Chanukah Danse evening was held. We also performed songs in a Chanukah Concert for the Montefiore Homes.

The Hazomir Choir gratefully acknowledges the support that the "Kadimah" and the Toorak Synagogue has given during 1983.

DAVID HERMAN THEATRE

Rosa Turkov's visit in 1982 resulted in such a fruitful and successful year's work for the David Herman Theatre Group, that it was immediately decided to invite her for 1983. Joseph Lapidus' comedy "Nakhes fun Kinder", translated from the Hebrew by Yasha Sher was brought by Rosa Turkov. She directed and starred in the play. The play was well received by Melbourne Yiddish audiences.

Five performances were given in Melbourne and one in Sydney.

For the first time in the history of the David Herman Theatre Group did a sponsor help to cover the expenses of putting on the play. We thank the Bank Leumi of Israel for their sponsorship.

It has been decided to engage Rosa Turkov for another season's work with the David Herman Theatre Group in 1984.

Several members of the Theatre Group took part in various functions for the Kadimah throughout the year.

THE LIBRARY

The Kadimah Library had in the year 1983 about 200 readers. Some of these are active readers who change books regularly, and some take books only from time to time.

The Library has two divisions, a Yiddish and an English one.

The Yiddish part of the Library is fairly big. The books are classified into fiction and non-fiction sections. During the past year newly published Yiddish books were bought. Also a large number of books were donated to the Library.

Throughout the years the number of readers diminished but the amount of books lent is, in proportion, a very large one, as Yiddish readers are mostly in the middle, or older, age group; they find now more leisure time and are trying to make up for the years they worked hard, and didn't have enough time to read.

The English Division

The English division of the Library consists of books of fiction — mainly of Jewish contemporary writers — translations from Yiddish, and a large section of non-fiction books on Jewish themes, e.g.: Jewish history, religion, sociology, the Holocaust, etc. We have bought in the last year newly published books which would appeal to Jewish readers.

(Continued on page 16)

NOTICE

A new ethnic literary journal, entitled OUTRIDER, has been established with the support of the Australia Council Literature Board, with the aim of publishing creative prose and poetry by migrant writers in Australia. The material sought should be in English, even if translated from another language, although poetry in the original language accompanied by English rendition shall be considered. The journal shall also publish reviews, pictorial art, overviews on literary matter, bibliographical information and interviews.

Submissions with stamped self-addressed envelopes should be sent to the Editors, Outrider, P.O. Box 210, Indooroopilly, Queensland, 4068, or 16 Ward Avenue, North Caulfield, Victoria, 3161.

(Continued from page 15)

The English part of the Library is frequented by young readers, as well as older ones who read in Yiddish and in English.

The Library is open every Sunday from 11 a.m. to 1 p.m. For "Kadimah" members the lending of books are free of charge; non-members are charged 15 cents per book. The books are lent for periods up to four weeks.

YIDDISH RADIO PROGRAMMES

The four Yiddish Radio broadcasts on radio station 3EA have established themselves as important events to the Yiddish audience in Melbourne.

On Monday at 5.30 p.m. — Yiddish Youth Programme. Yiddish literature and community information. On Wednesday at 11.00 a.m. — Yiddish Schools & Kindergarten Programme. On Friday at 4.30 p.m. — Politics, Interviews, News & Music. On Sunday at 10.30 a.m. — Music, Commentaries and Humour.

The Kadimah was the institution that inaugurated the Yiddish Radio programmes. It would be extremely useful to have the listeners participate in the broadcasts — to the extent that their comments and suggestions regarding the programmes may help the broadcasters in catering more for the listeners.

THE HOLOCAUST MUSEUM & RESEARCH CENTRE

At last year's Annual General Meeting of the "Kadimah" the Committee announced that the "Kadimah" had purchased a building, neighbouring their present premises, at 13 Selwyn Street, Elsternwick. The bulk of this investment funding was a $50,000 donation made by Mrs. Mina Fink MBE, for the specific purpose of establishing a Holocaust Centre in Melbourne. It was an explicit request made by the donors, that this Centre should bear the characteristics of generally representing the whole Jewish Community and serve the same.

Since the Federation of Polish Jews, had some time previously taken steps to establish a Holocaust Museum (having already bought land for that purpose), they were contacted by the "Kadimah" to join us in a combined effort. As a result of these contacts, it was decided that the Kadimah and the Federation of Polish Jewry would work together to establish the Holocaust Centre in the newly purchased building at 13 Selwyn Street.

The two institutions elected a committee and decided to name the building in the memory of Leo Fink.

The "Kadimah" representatives on that Committee are Bono Wiener (Chairman), Yasha Sher (Vice-Chairman) Moishe Ajzenbud (Secretary) and Herszl Bachrach (Treasurer).

The Kadimah has raised funds both internally and from the community and have received good responses for this undertaking.

We are pleased to report that the renovations to the building are complete. Carpeting, furnishings, library facilities and the exhibits are being completed at present.

The Official Opening of the Holocaust Museum Centre will take place on Sunday, 4th March 1984, in the presence of special guest Dr. Itzchak Arad, the General Director of Yad-Vashem-Holocaust Centre in Jerusalem, as well as representatives of the Australian Government, the Israeli Ambassador, and representatives of the Jewish Institutions.

A special commemorative brochure will be published to coincide with the opening.

It is hoped, that the whole Jewish Community will appreciate the importance of this project and will participate in the establishment of this Memorial to the 6 million Jewish martyrs of W.W.II.

ACKNOWLEDGEMENTS

The Committee wishes to express thanks and appreciation to Mr. S. Wolski, LL.B., Hon. Solicitor, for his volunteer services rendered to our institution during the past year; the "Australian Jewish News" and "Yiddishe Nayes" for the space allocated for the notices and reports of the "Kadimah" activities; the Ladies' Auxiliary for the help in arranging the "Kadimah" functions; and to all those who contributed to our activities.

"KADIMAH"

Functions and Activities of The "Kadimah" for 1983

1) 13.3.83 — Festive evening to mark the beginning of the Cultural program with a symposium. The speakers: Mr. H. Bachrach and Mr. B. Wiener; Entertainment provided by Danny Kleinman with Miriam Rochlin at the piano. Chairman: Yasha Sher.
2) 20.3.83 — 71st Annual General Meeting of the "Kadimah".
3) 9.4.83 — "Kadimah" took part in the Remembrance Function, commemorating the Warsaw Ghetto Uprising and in tribute to the six million martyrs of the Nazi Holocaust. The speakers were Mordechai Dayan and Rabbi Lubofsky. The Artistic content was provided by the Sholem Aleichem school, Mount Scopus College, Bialik School and the "Hazomir" Choir.
4) 10.4.83 — Mr Mordechai Dayan held a lecture on the topic: "Problems in Israel". Chairman: Y. Sher.
5) 17.4.83 — The Premiere performance of the play "Anne Frank". Translated from English by Mrs D. Apelowicz into Yiddish, directed by Mr S. Slucki and Mr L. Gryfenberg, produced by Mr A. Dafner. Performers: The Melbourne Yiddish Youth Troupe.
6) 23.4.83 — The play "Anne Frank".
7) 24.4.83 — 3 p.m. the play "Anne Frank".
8) 24.4.83 — The fourth and final performance of the play "Anne Frank".
9) 8.5.83 — Welcome evening for our guest speaker Mr Wolf Tambur. Mr M. Ajzenbud and Mr S. Rosenkrantz welcomed the writer on behalf of the "Kadimah" and the Standing Committee for Yiddish Culture. Mr W. Tambur spoke on: "Jewish Life in Rumania". Chairman: M. Bachrach.
10) 11.5.83 — 2nd lecture by Mr Wolf Tambur on the topic: "A critical appraisal of the Bible's Job-Fable". Chairman: M. Ajzenbud.
11) 15.5.83 — 3rd lecture by Mr W. Tambur on the topic: What will happen if the Messiah will not come?

12) 22.5.83 — "Jewish communities in Eastern Europe" was the topic of the 4th lecture held by Mr W. Tambur. Chairman: Isac Apelowicz.
13) 25.5.83 — 5th lecture by Mr W. Tambur on "Jews in search of Jews". Chairman: Alex Dafner.
14) 29.5.83 — 6th lecture by Mr W. Tambur: "Yiddish Literature — Today and Tomorrow". Chairman: J. Winkler.
15) 1.6.83 — 7th lecture by Mr W. Tambur on the topic: "Satire and Allegovy — My Literary Tools". Chairman: W. Jablonski.
16) 5.6.83 — 8th lecture by Mr W. Tambur on the topic: "From Josephus Flavius To The Collaborators of Today". Chairman: H. Bachrach.
17) 8.6.83 — 9th lecture by Mr W. Tambur on the topic "Yiddish Literature In Rumania — Past and Present". Chairman: B. Wajsman.
18) 12.6.83 — Farewell evening for Mr Wolf Tambur at the "Kadimah". Programme included Mr W, Tambur's lecture on "Spinoza and Uriel Acosta". Farewell speeches: H. Bachrach, M. Ajzenbud. Chairman: Y. Sher.
19) 15.6.83 — Lecture by Mr Wolf Tambur in Sydney.
20) 3.7.83 — Mr H. Redner gave his account of the Meeting of Holocaust Survivors in Washington D.C., U.S.A. Chairman: A. Sokolowicz.
21) 24.7.83 — Dr M. Verstandig, Mr B. Wiener, Mr S. Rosenkrantz took part in a collective lecture on topics regarding "Nuclear Weapons and the Jewish Response"; The American Yiddish Inheritance; Jewish Perspectives in the 20th Century. Chairman: Y. Sher.
22) 31.7.83 — Mr Tzui Yavetz from Tel Aviv University lectured on the topic "History and Propaganda". Mr R. Rosby introduced the speaker. Chairman: Y. Sher.
23) 7.8.83 — The Yiddish film "Di Grine Felder" by Peretz Hirshbein was shown. Introduction: M. Ajzenbud.
24) 21.8.83 — Entertainment evening with a lecture by Mr B. Wiener. songs and recitations by Mrs Rosa Turkov, Volodia Mishkin, Yasha Sher; At the piano: Miriam Rochlin, Olek Portnoy.
25) 28.8.83 — 4 & 8 p.m. the Israeli film "Salah Sabbathi" was shown.
26) 11.9.83 — The Yiddish film "Di Grine Felder".
27) 18.9.83 — Mr H. Bachrach lectured and discussed Thomas Keneally's book "Shindler's Ark". Mr Yasha Sher read an excerpt from the book. Chairman: W. Jablonski.
28) 2.10.83 — The premiere of the play "Naches Fun Kinder". A comedy by Israeli writer Josif Lapid. Translated from English by Yasha Sher. Directed by Rosa Turkov; set: A. Gurvich; Stage manager: L. Koltiniuk, with the David Herman Theatre.
29) 9.10.83 — The play "Naches Fun Kinder".
30) 11.10.83 — A memorial evening (shloyshim) held in honour of the writer Gedaliah Shaiak, together with the Lowitcher Landsmanshaft. Mr Shaiak was a long time contributor as artist and writer, to Jewish life and culture in Melbourne. Speakers: M. Ajzenbud, R. Maivin, L. Fridman, M. Bachrach. Recitations: R. Beker.
31) 15.10.83 — The play "Naches Fun Kinder", performed in Sydney.
32) 16.10.83 — A lecture by Mr Felix Rilski on the topic: "Russian Jewish Emigries". Chairman: H. Bachrach.
33) 23.10.83 — 3.30 p.m. The play "Naches Fun Kinder".
34) 23.10.83 — 8.00 p.m. The play "Naches Fun Kinder".
35) 30.10.83 — Last performance of the play "Naches Fun Kinder".
36) 13.11.83 — Book-Fair at the "Kadimah".
37) 30.11.83 — The Baruch Kaluszyner Competition for music and songs, organised by the Boruch Kaluszyner Memorial Committee. Participants: children 7-17 years old.
38) 20.11.83 — Festive evening to mark the end of cultural activities and farewell the guest director — Rosa Turkov. Participants: H. Bachrach, Rosa Turkov, Yasha Sher.
39) 27.11.83 — The annual "Hazomir"— Choir Concert. Mr Ben Segaloff — musical director; Miriam Rochlin — at the piano; with guest artists Leon Segal — celloist, Rita Zeligson — piano and Sholem Aleidien. College students. Compere: Danielle Charak with the Hazomir Choir singers and soloists.
40) 11.12.83 — Lecture evening — the speakers: Mr M. Ajzenbud, Mr H. Bachrach and Mr S. Rosenkrantz. Entertainment by Miriam Rochlin at the piano, Natalie Phillips and Nadia Kaddeche.

OBITUARY

It is with deep regret and sorrow that we record the loss of the following members:

L. Broons
S. Tenenbaum
F. Erlich
D. Altshul
S. Kohn
M. Roth
S. Goldstein — former president of "Kadimah"
S. Kabak
A. Basta

Jewish Cultural Centre & National Library "Kadimah"

Income and Expenditure Statement for the year ended 31 December 1983

	Income for Year			
3,800	Films		1,504	
9,263	Hall Hire		12,405	
369	Library Fees		632	
2,025	Members Subscriptions	2,240		
2,125	and Donations	282	2522	
33,670	Rent Received		31,600	
2,301	Surplus on Social Functions		1,839	
3,694	Bank Interest		1,846	
3,860	Surplus from Melbourne Chronicle		3,237	
147	Sundry		68	
—	Insurance Claim		2,586	
61,254				58,239
	Less Expenditure			
300	Audit Fees		370	
7,681	Advertising and Printing		7,965	
	Depreciation:—			
962	Gas Boiler	882		
1,056	Furniture & Fittings	950		
1,099	Air Conditioning	989		
83	Carpets	76		
2	Calculator	1		
331	Canopy	306		
10	Communication Equipment	9		
6	Exhaust Fan	6		
16	Electric Oven	15		
4	Projector	4		
196	Photo Copying Machine	167		
25	Refrigeration	24		
218	Library Books	207		
23	Heaters at Library	22	3,658	
3,819	Electricity, Gas and Heating Oil		2,464	
852	Hall Expenses		2,350	
6,618	Insurances		8,270	
146	Postages and Fares		173	
2,341	Rates and Taxes		2,257	
3,189	Repairs and Replacements		1,456	
4,193	Subsidies and Application Fees		3,537	
549	Office Expenses		179	
1,077	Telephone		1,355	
18,203	Salaries and Wages		15,923	
1,441	Library Expenses		2,531	
527	Film Hire		731	
2,658	Lectures and Socials		2,324	
1,687	Theatre and Concerts		—	
—	Cleaning and Gardening		1,913	
—	Donations		454	
—	Chess Club Expenses		110	
—	Bank Charges		269	
59,312				58,289
(1,942)	Net Deficiency For Year			50

Jewish Cultural Centre & National Library "Kadimah"

Balance Sheet as at 31 December 1983

	Accumulated Funds			
127,826	Balance at 1 January, 1983			129,768
(1,942)	**Less** Deficiency for Year			50
129,768				129,718
	Represented by:			
	Current Assets			
—	C.B.A. Current Account		2,686	
25,000	Trustee Executors Investment		14,707	
—	Loan Debtors		9,920	27,313
	Fixed Assets			
	(At Cost Less Depreciation)			
5,448	Gas Boiler		4,897	
9,894	Air Conditioning		8,905	
	Furniture and Fittings:			
4,741	In Theatre	4,269		
899	In Office	808		
2,991	In Coffee Lounge	785		
873	In War Memorial Building	2,692	8,554	
148	Electric Ovens		133	
3,934	Library Books		3,728	
1,015	Carpets		938	
52	Projector		47	
125	Communication Equipment		116	
298	Refrigeration in War Memorial Building		274	
55	Exhaust Fan		50	
7	Office Machines		6	
1,113	Photo Copying Machine		946	
377	Napery, Crockery, Cutlery and Glassware		377	
438	Heaters in Library		415	
5,910	Films — Five Plus Five		5,910	
4,077	Canopy		3,771	
42,395				39,067
	Properties at Cost			
14,522	7 Gordon Street, Elsternwick		14,522	
47,273	9 Gordon Street, Elsternwick		47,273	
88,924	7/9 Selwyn Street, Elsternwick		88,924	
150,719				150,719
218,114	**Total Assets**			217,099
	Less Current Liabilities			
172	Bank Overdraft	—		
1,093	Trade Creditors and Accruals	300		
500	Loan Creditors	500		
1,765			800	
	Deferred Liabilities			
	Trust Funds re —			
66,105	War Memorial Building Fund	66,105		
15,476	Library Replacement Fund	15,476		
5,000	Bond on Classic Theatre	5,000		
86,581			86,581	
(88,346)	**Total Liabilities**			87,381
129,768	**Excess of Assets over Liabilities**			$129,718

Auditor's Report

In my opinion, the accompanying Balance Sheet and Income and Expenditure Statement are properly drawn up in accordance with the provisions of the Companies Code 1981 and so as to give a true and fair view of the state of the Company's affairs as at 31st December 1983 and of its results for the year then ended and the accounting and other records of the Company examined by me are properly kept in accordance with the provisions of the Act.

SYMCHA BURSTIN, A.A.S.A.

Dated this 28th Day of February, 1984 at Melbourne.

רישאַ און מאיר
בורשטין

באַגריסן די דערעפענונג
פון חורבן־מוזעאום
אין מעלבורן

חיים און ראָזאַ
שטייער

ווינטשן זייערע קינדער
מיר זאָלן האָבן אַ סך נחת
פון די אייניקלעך

With Compliments from

ST. KILDA
PLUMBING SERVICE

★

135 GLEN EIRA ROAD,
EAST ST. KILDA 3183
PHONE 523-9031

12) 22.5.83 — 4־טע לעקציע פון וואָלף טאַמבור א. ד. ט.: „יידישע ישובים אין הײַנטיקער מזרח־איראָפּע". פאָרזיצער: איצל אַפּעלאָוויטש.

13) 25.5.83 — 5־טער רעפעראַט פון דעם גאַסט־רעד־נער וואָלף טאַמבור א. ד. ט.: „יידן זוכן יידן". פאָר־זיצער: אַלעקס דאַפנער.

14) 29.5.83 — 6־טע לעקציע פון וואָלף טאַמבור א. ד. ט.: „די יידישע ליטעראַטור — היינט און מאָרגן". פאָרזיצער: י. ווינקלער.

15) 1.6.83 — 7־טע לעקציע פון וואָלף טאַמבור א. ד. ט.: „סאַטירע און אַלעגאָריע — מיינע ליטעראַרישע מכשירים". פאָרזיצער: וו. יאַבלאָנסקי.

16) 5.6.83 — 8־טע לעקציע פון וואָלף טאַמבור א. ד. ט.: „פון יוסף פלאַוויוס ביז היינטצייטיקע קאַלאַבאָ־ראַטאָרן". פאָרזיצער: ה. באַכראַך.

17) 8.6.83 — 9־טע לעקציע פון וואָלף טאַמבור א. ד.ט.: „יידישע ליטעראַטור אין דער נעכטיקער און היינ־טיקער רומעניע". פאָרזיצער: ב. ווייסמאַן.

18) 12.6.83 — געזעגענונגס־לעקציע פון גאַסט־רעד־נער וואָלף טאַמבור א.ד.ט.: „שפינאָזע און אוריאל אַקאָסטאַ". פאָרזיצער: י. שער. געזעגענונגס־וואָרט: ה. באַכראַך. אָפּשאַצונג פון וואָלף טאַמבורס רעפע־ראַטן: מ. אייזענבוד.

19) 1.5.83 — רעפעראַט פון וואָלף טאַמבור אין יידישן פאָלקס־צענטער, סידנעי.

20) 3.7.83 — רעפעראַט פון ה. רעדנער א. ד. ט. „דער צוזאַמענפאָר אין וואַשינגטאָן פון דער שארית־הפּ־ליטה". פאָרזיצער: אַ. סאָקאָלאָוויטש, איינגעאָרדנט דורך דעם יידישן חורבן־צענטער.

21) 24.7.83 — קאָלעקטיווער אָונט מיטן אָנטייל פון ד"ר מ. פערשטענדיק, ב. ווינער, ש. ראָזענקראַנץ. ד"ר פערשטענדיק: „די געפאַר פון דער נוקלעאַרער באַוואָפענונג און צי איז פאַראַן אַ יידישע שטעלונג אין דער פראַגע"; ב. ווינער: „יידיש יורשים אין אַמעריקע". שמואל ראָזענקראַנץ: „שטרעמונגען ביי יידן אין 20־טן י.ה.". פאָרזיצער י. שער.

22) 31.7.83 — לעקציע פון פּראָפ. צבי יעבץ פון תל־אביבער אוניווערסיטעט א. ד. ט.: „געשיכטע און פּראָפּאַגאַנדע". פאָרזיצער: י. שער. אַריינפיר־וואָרט: י. ראָזבי.

23) 7.8.83 7.8.83 — פרץ הירשביינס קלאַסישער פילם: „די גרינע פעלדער". אַריינפיר: משה אייזענבוד.

24) 21.8.83 — פאַרווײַלונגס־אָונט ביי געדעקטע טישן. 1־טער טייל: רעפעראַט פון ב. ווינער א. ד. ט.: „דער קאַמף צווישן די סאַטמאַרער און ליובאַוויטשער חסי־דים" און אַרטיסטישן פּראָגראַם: גאַסט־רעזשיסערין ראָזאַ טורקאָוו, וואָלאַדיאַ מישקין, יאַשאַ שער, ביי דער פיאַנאָ: מרים ראַכלין, אַלעק פאַרטנאַי.

25) 28.8.83 — 4 און 8 אָונט, ישראל־פילם „סאַלאַח שבתי".

26) 11.9.83 — יידישער פילם „די גרינע פעלדער".

27) 18.9.83 — רעפעראַט פון פר' ה. באַכראַך וועגן טאָ־מאַס קענעליס בוך „שינדלערס תיבה". יאַשאַ שער געלייענט אַ קאַפּיטל פון דעם בוך. פאָרזיצער: וו. יאַבלאָנסקי.

28) 2.10.83 — פּרעמיערע פון דער פאָרשטעלונג „נחת פון קינדער" — אַ ישראל קאָמעדיע פון יוסף לפּידס, אויפגעפירט פון דעם דוד הערמאַן־טעאַטער אונטער דער רעזשי פון דער גאַסט־רעזשיסערין ראָזאַ טור־קאָוו. אָנטיילנעמער: יאַשאַ שער, ראָזאַ טורקאָוו, מי־ראַ פּפאָו, מענדל שמערלינג, יאָסל כאַבערמאַן, רבקה גאָוענדאַ־בלעך. דעקאָראַציע: אהרן גורוויטש, יידיש: י. שער; בינע־לייטונג: לעוו קאַלטיניוק.

29) 9.10.83 — צווייטע פאָרשטעלונג פון דער ישראל־קאָמעדיע „נחת פון קינדער".

30) 11.10.83 — שלושים־אָונט אין אָנדענק פון דעם שרייבער און קינסטלער גדליה שאַיאַק ע"ה, איינגע־אָרדנט צוזאַמען מיט דער לאָוויטשער לאַנדסמאַנ־שאַפט. רעדנער מ. אייזענבוד, ר. היחוין, ל. פריד־מאַן, ה. באַכראַך, רחל בעקער.

31) 16.10.83 — רעפעראַט פון הענריק רילסקי (ישראל) א. ד. ט.: „מיינע באַגעגענישן מיט רוסישע יידן". פאָרזיצער: ה. באַכראַך.

32) 23.10.83 — 3.30 נ"מ, 3־טע פאָרשטעלונג פון „נחת פון קינדער".

33) 23.10.83 — 4־טע פאָרשטעלונג פון דער ישראל־קאָמעדיע „נחת פון קינדער".

34) 30.10.83 — 5־טע פאָרשטעלונג „נחת פון קינדער".

35) 15.10.83 — די פאָרשטעלונג „נחת פון קינדער" גע־שפּילט אין סידנעי.

36) 13.11.83 — ביכער יאַריד אין „קדימה".

37) 20.11.83 — יערלעכער קאָנקורס פון יידישן און העברעאישן ליד און מוזיק, אָרגאַניזירט דורכן ב. קאַלושינער אָנדענק־קאָמיטעט. ס'נעמען אָנטייל 63 קינדער צווישן 7 און 18 יאָר.

38) 20.11.83 — אַרטיסטיש פאַרווײַלערישער אָונט ביי געדעקטע טישן. אין אָפיציעלן טייל: אַ באַריכט פון פר' ה. באַכראַך וועגן דער קולטור־טעטיקייט אין 1983. אין נאָמען פון „קדימה" געזעגנט דער רע־זשיסאָרשע: מ. אייזענבוד.
אין אַרטיסטיש קינסטלערישן טייל: ראָזאַ טורקאָוו און יאַשאַ שער.

39) 27.11.83 — יערלעכער קאָנצערט פון „הזמיר"־כאָר אין „קדימה"־טעאַטער. מוזיק־דירעקטאָר: בען סע־גאַלאָף; פיאַנאָ: מרים ראַכלין; געסט־אַרטיסטן לעאָן סעגאַל (טשעלאָ); ריטאַ זעליגסאָן (פיאַנאָ); קינדער פון דער שלום עליכם טאָג־שול: קאַרען פעלדמאַן, נאַדיאַ קאַדעש און נאַטאַלי פיליפּס — אין אַ פּראָג־ראַם פון יידישע לידער.
אָנטיילנעמער: כאָריסטן און סאָליסטן פון „הזמיר"־כאָר.
קאָנפעראַנסיער: דאַניעל חר"ג־גריפנבערג.

40) 11.12.83 — קאָלעקטיווער רעפעראַטן־אָונט, מיטן אָנטייל פון שמואל ראָזענקראַנץ, משה אייזענבוד, הערשל באַכראַך. אין קינסטלערישן טייל: נאַדיאַ קאַדעש, פיליפּס נאַטאַלי. ביי דער פיאַנאָ: מרים ראַכלין.

★ די נײַעסטע יידישע ביכער;
★ יידישע צייטונגען און זשורנאַלן
פון פאַרשידענע לענדער
צו באַקומען אין דער
„קדימה"־ביבליאָטעק

אין דער ענגלישער אָפּטיילונג קומען יונגע לייענער פון דעם דאָ־געבוירענעם דור ווי אויך לייענער פון דעם עלטערן דור, וועלכע לייענען יידיש און ענגליש.

די ביבליאָטעק איז אָפן יעדן זונטיק פון 11 פרי ביז 1 נ. מ. „קדימה״־מיטגלידער באַקומען אויסגעבאָרגט ביכער אומזיסט, נישט־מיטגלידער צאָלן 15 סענט פאַר יעדן אויסגעבאָרגטן בוך. ביכער ווערן געבאָרגט אויף 4 וואָכן.

שאַך־קלוב

דער שאַך־קלוב איז אָפן צוויי מאָל א וואָך שבת און זונטיק, ווי אויך אין „פּאַבליק האָלידייס״ פון 2 נאָך מיטאָג ביז 7 אָונט.

אין 1984 יאָר ווערט 12 יאָר ווי מ. טאָפּיאַל און ב. האַלפּערן האָבן געגרינדעט דעם שאַך־קלוב ביי דער „קדימה״. מיר האָבן זיך פאַרשטענדיקט מיטן דעמאָלטיקן סעקרעטאַר פון „קדימה״ פריינד פרידמאַן, האָט ער באַשטעטיקט אַז מיר קענען האָבן אַ צימער אין „קדימה״ און אַזוי האָבן מיר אָנגעהויבן מיט צוויי מיטגלידער, און איצט האָבן מיר 50 שפּילער. מיר זענען דער גרעסטער און בעסטער יידישער שאַך קלוב אין אויסטראַליע. און מיר זענען דער דריטער בעסטער שאַך־קלוב אין וויקטאָריע. אונדזערע מיטגלידער זענען צווישן די בעסטע שפּילער אין וויקטאָריע. וו. קאַגאַן, גורעוויטש, סאַהאַר וואַלאַיעוו און קאַליש וואַלאַיעוו איז געקומען דער ערשטער אין פאַרמעסט פון די בעסטע יידישע שאַך שפּילער אין 1983 — גורעוויטש איז געקומען דער צווייטער. דער שאַך־קלוב ווערט גוט באַזוכט. מיר אונטערהאַנדלען מיטן יידישן שאַך־קלוב פון סידנעי. אויב ס'וועט זיין מעגלעך, וועלן מיר האָבן אַ פאַרמעסט. מעגלעך דורך „טעלעקאַסט״. אין יאָר 1983 זענען צוגעקומען 10 נייע מיטגלידער ווי דעיוויס, ווינער, בלום, געלדשאַו.

איך מוז מיט צופרידנהייט מעלדן אַז אונדזער קלוב שטייט אויף דעם הויכן ניוואָ. מיר נעמען אָן נייע מיטגלידער. דער אָפּצאָל איז 10 דאָלאַר אַ יאָר פאַר דערוואַקסענע און 7.50 פאַר יוגנטלעכע און פענסיאָנערן. מען קען זיך פאַרשטענדיקן מיט פריינד טאָפּיאַל. טעל.: 2395־528 ביזנעס, און 2289־528 — פּריוואַט.

געשטאָרבענע:

מיט טיפן צער און טרויער פאַרצייכענען מיר דעם טויט פון די פאָלגנדיקע „קדימה״־מיטגלידער אין דעם באַריכט־יאָר:

לעאָן ברונס
סאַלאַ טענענבאַום
פעלאַ עריליך
דוד אַלטשול
שלמה קאָרן
מאָטל ראָט
שמואל גאָלדשטיין — געוו. פּרעזידענט פון „קדימה״
אַלבערט באָסטאַ
שמואל קאַבאַק

דאַנק־אויסדרוקן

דער קאָמיטעט דריקט אויס אַ האַרציקן דאַנק און אָנערקענונג דעם פריינד ש. וואָלסקי, ללב., ערן־אַדוואָקאַט פון דער „קדימה״, פאַר זיין פרייוויליקער און איבערגעגעבענער אַרבעט ביים דערלײדיקן די יורידישע ענינים פון דער אינסטיטוציע.

— די „יידישע נייעס״ און „דזשואיש ניוס״ פאַר אָפּגעבן פּלאַץ פאַר די נאָטיצן און באַריכטן פון „קדימה״.

— דער פרויען־גרופּע ביי דער „קדימה״ פאַר אָפּגעבן צייט און מי אויף איינצואָרדענען און פאַרשענערן אונדזערע אונטערנעמונגען; ווי אויך די אַלע וועלכע האָבן מיטגעהאָלפן, אַז אונדזער אַרבעט זאָל זיין פּרוכטבאַרער און אימפּאָזאַנטער.

קאַלענדאַר פון קולטור־אונטערנעמונגען אין 1983:

1) 13.3.83 — פייערלעכער אָוונט־דערעפענונג פון קולטור־סעזאָן. אין רעדנער טייל: ה. באַכראַך, ב. ווינער; אין אַרטיסטישן פּראָגראַם: ד. קליינמאַן; פּיאַנאָ באַגלייטונג: מ. ראַכלין. פאָרזיצער: י. שער.

2) 20.3.83 — 71־טע יערלעכע אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג פון „קדימה״.

3) 9.4.83 — טרויער־אַקאַדעמיע פאַר די 6 מיליאָן יידן, אומגעבראַכטע דורך די נאַציס און צום 40־טן יאָרטאָג פון אויפשטאַנד אין וואַרשעווער געטאָ. רעדנער: מרדכי דיין (ישראל — יידיש), הרב לובאַפּסקי (ענגליש). אַנטייל גענומען אין פּראָגראַם: די שילער פון שלום עליכם קאָלעדזש; „מאָונט סקאָפּוס״, ביאַליק־שול. דער אָוונט איז אָרגאַניזירט געוואָרן דורכן ראַט פון יידישע פאַרשטייער אין וויקטאָריע צוזאַמען מיט דער „קדימה״, „בני ברית״, קאַצעטלער און פּאַרטיזאַנער־פאַרבאַנד, ציוניסטישער ראַט און ספרדישער פאַרבאַנד.

4) 10.4.83 — לעקציע פון מרדכי דיין (גאַסט־רעדנער אויף דער געטאָ־אַקאַדעמיע א.ד.ט.: „ישראל־פּראָבלעמען אין דער היינטיקער צייט״. פאָרזיצער: י. שער.

5) 17.4.83 — פּרעמיערע פון דער פאָרשטעלונג „אַנאַ פראַנק״ אונטער דער רעזשי פון ש. סלוצקי, ל. גריפענבערג, דירעקטאָר: אַ. דאַפּנער מיטן אַנטייל פון דעם יידישן יוגנט טעאַטער. איבערזעצונג: ד. אַפּעלאָוויטש.

6) 23.4.83 — צווייטע פאָרשטעלונג פון „אַנאַ פראַנק״.

7) 24.4.83 — 3 נ״מ — דריטע פאָרשטעלונג פון „אַנאַ פראַנק״.

8) 24.4.83 — 8 אָוונט, 4־טע פאָרשטעלונג פון „אַנאַ פראַנק.

9) 8.5.83 — פייערלעכער קבלת־פּנים פאַר דעם גאַסט־רעדנער וואָלף טאַמבור. דער גאַסט רעדט אויף דער טעמע: „יידיש לעבן אין רומעניע״. דעם גאַסט באַגריסן: פון „קדימה״: מ. אייזענבוד; פון לאַנד־ראַט: ש. ראָזענקראַנץ; פאָרזיצער: ה. באַכראַך.

10) 11.5.83 — צווייטע לעקציע פון וואָלף טאַמבור א. ד. ט.: „קריטישע מיינונגען וועגן תנכישן איוב־משל״. פאָרזיצער: מ. אייזענבוד.

11) 15.5.83 — 3־טע לעקציע פון וואָלף טאַמבור א. ד. ט.: „וואָס וועט זיין, אַז משיח וועט חלילה נישט קומען?״ פאָרזיצער: וו. יאַבלאָנסקי.

טין מרים ראַכלין, און מיטהילף פון געוועזענעם דיריגענט אַדריאַן באַרטאַק. דעם 19־טן מערץ האָבן מיר געהאַט א טאַנץ אָוונט. אין אַפּריל האָבן מיר זיך באַטייליקט אין דער געטאָ־אַקאַדעמיע. דעם 4־טן יוני אַ טאַנץ־אָוונט, צו דעקן דרינגענדיקע אויסגאַבן אין פאַרבינדונג מיט אונדזער רייזע קיין ישראל. דעם 1־טן יולי זענען 33 פּערזאָן אָפּגעפאָרן צו דעם אינטערנאַציאָנאַלן פעסטיוואַל פון געזאַנג און מוזיק, די 13־טע „זמריה“.

אין דער 13־טער „זמריה“ האָבן אָנטייל גענומען 46 כאָרן מיט דיריגענטן. 36 פון ישראל, איינער פון אויסטראַליע, איינער פון רומעניע, 4 פון דרום אַפריקע, אַריינגערעכנט אַ קינדער־ און זולו־כאָר, 1 פון דער שווייץ, 1 פון אַמעריקע און 2 פון מערב־דייטשלאַנד. ווי אויך אַ דיריגענט פון ווענעזועלאַ. לײדער איז דאָס וועלט יידנטום געווען רעפּרעזענטירט פון בלויז 2 יידישע כאָרן — דער מעלבורנער „הזמיר“־כאָר און דער צווייטער פון וואַשינגטאָן. מיר זענען אַרומגעפאָרן איבערן לאַנד און געזונגען אין די שטעט און קיבוצים. אומעטום זענען מיר אויפגענומען געוואָרן מיט ליבע און וואַרעמקייט און אין דעם געפלעכט פון געזאַנגען אויף פאַרשידענע שפּראַכן האָט אונדזער יידיש ליד פאַרנומען אַ בכבודיק אָרט.

אויף אַ גאַלאַ־אויפנאַמע אין דער כנסת, אין ירושלים, פאַר די פאָרשטייער פון די פאַרשידענע כאָרן, האָט אונדז וואַרעם באַגריסט דער כנסת־פאָרזיצער מנחם סאַווידאָר. אונדזער כאָר איז געווען רעפּרעזענטירט דורך דעם דיריגענט בען סעגאַלאָף און שלום פּעל.

שלום פּעל האָט גערעדט אויף דער „קול־ישראל“־ראַדיאָ וועגן „הזמיר“־כאָר און איבערגעגעבן א גרוס פון אויסטראַליע.

דעם 27טן נאָוועמבער האָבן מיר געהאַט דעם יערלעכן קאָנצערט; דעם 3טן דעצעמבער אַ חנוכה־טאַנץ־אָוונט; דעם 6־טן דעצעמבער — חנוכה־קאָנצערט אין דער מאָנטעפיאָרע־היים פאַר עלטערע מענטשן. דעם 13־טן דעצעמבער די לעצטע פונקציע פון יאָר מיט אַן איבערבליק און מיינונגס־אויסטויש וועגן דער אַרבעט פון פאַרגאַנגענעם יאָר און פאָרשלאַגן פון אויסבעסערונגען פאַר דער צוקונפט. עס זענען פאָרגעקומען וואַלן פון א נייעם קאָמיטעט. ס׳איז באַשלאָסן געוואָרן איבערצושיקן א דאַנק דער „קדימה“ פאַר דער סובסידיע ווי אויך דער פאַרוואַלטונג פון דער טורעק־שול פאַר געבן איר זאַל אָפּצוהאַלטן די פּראָבעס.

יידישער ראַדיאָ

די יידישע אוידיציעס אויף דער עטנישער ראַדיאָ־סטאַציע (כוואַליע 1224) האָט זיך שוין איינגעבירגערט ביי אונדז אין שטאָט און איז געוואָרן איינע פון די אַקטיווסטע און פּאָפּולערסטע אינסטיטוציעס אין מעלבורן.

די יידישע ראַדיאָ־אוידיציעס ווערן געהערט:

זונטיק 10.30 ביז 11 פרי — מוזיק, קאָמענטאַרן און הומאָר.

מאָנטיק 5.30 ביז 6 אָוונט — יוגנט־פּראָגראַם — יידישע לידער און אינפאָרמאַציעס.

מיטוואָך 11 ביז 11.30 פרי — פּראָגראַמען פאַר יידישע שולן און קינדערגערטנער.

פרייטיק 4.30 ביז 5 נ״מ — פּאָליטישע און קולטור־נייעס, אינטערוויוען און מוזיק.

כאָטש דער יידישער ראַדיאָ איז אַ זעלבשטענדיקע אינסטיטוציע ווערט זי אָבער אָנגעפירט דורך „קדימה“־מענטשן און ס׳איז ווערט דאָ צו דערמאָנען, אַז די „קדימה“ איז עס געווען די, וועלכע האָט גענומען אויף זיך די איניציאַטיוו אויסצופועלן א יידישע ראַדיאָ־אוידיציע.

עס וואָלט געווען געוווּנטשן, אַז די צוהערער זאָלן נעמען אַן אַקטיוון אָנטייל אין די אוידיציעס, דורך אויסדריקן זייערע ווונטשן און פאָרלאַנגען וועגן אופן, ווי אַזוי די פּראָגראַמען זאָלן צוזאַמענגעשטעלט און געפירט ווערן.

די ביבליאָטעק

אין יאָר 1983 האָט די „קדימה“ ביבליאָטעק פונקציאָנירט נאָרמאַל. אַ צאָל נייע יידישע ביכער זענען צוגעקומען, און אַ קליינע צאָל ענגלישע ביכער האָט מען צוגעקויפט.

די נאָכפראַגע אויף ביכער אין ענגליש, וועגן יידישע פּראָבלעמען קומט דאָס רוב פון סטודענטן, וועלכע גרייטן צו וויסנשאַפטלעכע אַרבעטן.

דער לייען־זאַל פאַרמאָגט צייטונגען און זשורנאַלן פון דער גאַנצער וועלט, און די לייענער געניסן פון זיי אין א ברייטער מאָס.

די ביבליאָטעק קריגט כסדר ביכער־מתנות, און די ווערטפולע ביכער ווערן אַריינגעצויגן אין אַלגעמיינעם קאַטאַלאָג.

די ביבליאָטעק־קאָמיסיע, אין באַשטאַנד פון: ב. ווינער (פאָרזיצער), ראָזע בלושטיין (וויצע־פאָרזיצער און טעכנישער באַראַטער) מאיר בורשטין און יאָסל ווינקלער האָבן אין 1983 דורכגעפירט א דערפאָלגרייכן ביכער־אויספאַרקויף. איבער 200 מענטשן האָבן באַזוכט די ביכער־אויסשטעלונג, וועלכע איז פאָרגעקומען דעם 13 נאָוועמבער פון 10 פרי ביז 4 נ״מ.

אונדזער אָנערקענונג דעם אַמטירנדיקן ביבליאָטעקאַר פריינד וואַרשאַווסקי פאַר זיין איבערגעגעבענער און געוויסנהאַפטער אַרבעט.

★

די „קדימה“־ביבליאָטעק האָט אין פאַרגאַנגענעם יאָר, 1983, געהאַט אַן ערך 200 לייענער. א טייל זענען געווען אַקטיווע לייענער, וועלכע האָבן רעגולער געטוישט ביכער; אַ טייל אָבער האָט גענומען ביכער נאָר פון צייט צו צייט.

די ביבליאָטעק האָט צוויי אָפּטיילונגען: א יידישע און אַן ענגלישע. די יידישע אָפּטיילונג איז אַ גאַנץ גרויסע. זי איז איינגעטיילט אויף צוויי סעקציעס. איין סעקציע אַנטהאַלט בעלעטריסטיק, און די צווייטע באַשטייט פון ביכער פון יידישער געשיכטע, סאָציאָלאָגיע, היטלער־חורבן א. א. אין משך פון פאַרגאַנגענעם יאָר זענען געקויפט געוואָרן ניי־דערשינענע יידישע ביכער. אחוץ דעם קומען כסדר צו ביכער, וועלכע ווערן געשאָנקען דער ביבליאָטעק. מיט די יאָרן האָט זיך פאַרקלענערט די צאָל יידיש־לייענער. אָבער די צאָל ביכער וואָס ווערט געלייענט איז פּראָפּאָרציאָנעל זייער גרויס, ווייל די לייענער פון יידיש זענען מערסטנטייל מענטשן אין מיטעלן און העכערן עלטער, וועלכע האָבן איצט מער פרייע צייט און ווילן אָניאָגן די יאָרן ווען זיי האָבן געאַרבעט שווער און נישט געהאַט ווען צו לייענען.

די ענגלישע אָפּטיילונג

די ענגלישע אָפּטיילונג האָט בעלעטריסטישע ביכער פון הײנטצייטיקע יידישע שרייבער, וועלכע שרייבן אין ענגליש; איבערזעצונגען פון יידיש, און אויך א רייכן אויסוואַל פון ביכער אויף פאַרשידענע טעמעס וואָס האָבן א שייכות צו יידן; יידישע געשיכטע, יידישע רעליגיע, סאָציאָלאָגיע, היטלער־חורבן א. א. אין פאַרגאַנגענעם יאָר זענען געקויפט געוואָרן אַ ריי ניי־דערשינענע ענגלישע ביכער, וועלכע באַרירן יידישע טעמעס.

דער זשורנאַל איז אַ צוויי־שפּראַכיקער (יידיש־ענגליש). אין דער ענגלישער אָפּטיילונג באַטייליקן זיך יונגע מענטשן, וועלכע האָבן אַן אינטערעס פאַר יידישע פּראָבלעמען, אָבער קאָנען זיך נישט אויסדריקן אין יידיש. עס גיט אויך אַ מעגלעכקייט און אַ דערמוטיקונג צו אַנטוויקלען נייע ליטעראַרישע טאַלאַנטן.

מיטן שאַפן דעם זשורנאַל האָט די „קדימה" זיך געשטעלט דעם ציל צו דערמוטיקן יידישע פען־מענטשן צום שאַפן און סטימולירן מענטשן וועלכע האָבן וואָס צו זאָגן, זיי זאָלן קאָנען אַנטוויקלען זייערע געדאַנקען. די דערפאַרונג אין משך פון די 8 יאָר האָבן באַוויזן אַז דער באַשלוס איז געווען אַ ריכטיקער, און אַז אויף די שפּאַלטן פון דעם זשורנאַל טרעפן מיר שרייבער, פון וועלכע מיר האָבן קיינמאָל פריער נישט געהערט.

די רעדאַקציע איז היי־יאָר באַשטאַנען פון: מ. אייזענבוד; ה. באַכראַך; י. מ. לעווין און וו. יאַבלאָנסקי. אַדמיניסטראַציע: י. וויטקלער; וו. יאַבלאָנסקי, ח. שטייער.

אין די 5 נומערן האָבן זיך געדרוקט אַרטיקלען, לידער, דערציילונגען און עסייען פון: מ. אייזענבוד, ד"ר מ. פערשטענדיק; הערשל באַכראַך; א. זילבער; שלום ג.; וו. יאַבלאָנסקי; בן־ציון פּאַטקין; י. מ. לעווין; ג. ביאַלילעוו; מגר. בן־ציון פעלדשוה; רחל בעקער; ש. בענעט; הענריק גרינבערג, ד"ר יצחק קאַנטאָר, י. קאָפּע, מאַרק בעזובני, מ. טאָפּיאַל, יוסי גמזו, ל. אַלשינאַ, נ. אַרטענשטיין; בעריל האַלינבורג (יידיש: ד. אַ.); יאַני פיין; ד"ר עזריאל נאַקס; משה קנאַפּהייס; מלך ראַדזינער.

דער רעדאַקטאָר פון דער ענגלישער אָפּטיילונג איז דער שרייבער ד"ר סערזש ליבערמאַן.

דער חורבן־מוזעאום און פאַרש־צענטער

אויף דער פאַראַיאָריקער אַלגעמיינער פאַרזאַמלונג, האָט דער קאָמיטעט געמאָלדן, אַז די „קדימה" האָט געקויפט אַ געביידע, אין שכנות פון איר הויז, דעם נומער 13 סעלווין סט. עלסטערנוויק.

די באַזע פון דער דאָזיקער קניה איז געווען די סומע פון 50 טויזנט דאָלאַר, וואָס מיר האָבן געקראָגן פון פרוי מינאַ פינק, כדי צו שאַפן אַ חורבן־צענטער אין מעלבורן. עס איז געווען דער אויסדריקלעכער ווונטש פון די מנדבים, אַז דער חורבן־מוזעאום און פאַרש־צענטער, זאָל טראָגן דעם כאַראַקטער פון אַן אַלגעמיין יידישער אינסטיטוציע, וואָס דאַרף דינען דעם גאַנצן יידישן ישוב.

אַזוי ווי דער פאַרבאַנד פון די פוילישע יידן, האָט שוין מיט אַ צייט פריער געהאַט אָנגעהויבן אַן אַקציע פאַר אַ חורבן־מוזיי (און האָט שוין פאַר דעם צוועק געהאַט געקויפט אַ פּלאַץ), האָט זיך דער „קדימה"־קאָמיטעט פאַרבונדן מיטן פאַרבאַנד פון די פוילישע יידן און ס'איז באַשלאָסן געוואָרן מיט געמיינזאַמע כוחות צוטרעטן אויפצושטעלן דעם חורבן־צענטער אין דער געקויפטער געביידע אויף סעלווין סט.

עס איז געשאַפן געוואָרן אַ מוזעאום־קאָמיטעט אויף פּאַריטעטע יסודות און מען האָט באַשלאָסן אָנצורופן דעם בנין א. נ. פון לעא פינק ע"ה.

די פאַרשטייער פון „קדימה" אין מוזעאום קאָמיטעט זענען באַנאַ ווינער (פאָרזיצער) יאַשאַ שער (וויצע־פאָרזיצער) משה אייזענבוד (סעקרעטאַר) און הערשל באַכראַך (קאַסיר).

דער „קדימה"־קאָמיטעט האָט אַדורכגעפירט צווישן זיך און זיינע פריינד אַ באַשטייערונג און מען האָט אויך געקראָגן גוטע אָפּרופן אין שטאָט פאַר דעם ציל.

מיר זענען צופרידן צו באַריכטן, אַז די גרויסע רעמאָנט־אַרבעט איז שוין פאַרטיק, דער צענטער איז שוין אויסגעשטאַט מיט נייע טעפּיכער און מעבל און דאָס איינאָרדענען פון דער ביבליאָטעק און דעם מוזיי ווערט פאַרענדיקט.

די פייערלעכע דערעפענונג פון חורבן־צענטער איז באַשטימט אויפן 4טן מערץ, מיטן אָנטייל פון גענעראַל־דירעקטאָר פון יד־ושם אין ירושלים ד"ר יצחק אַראַד פון ישראל, פאָרשטייער פון דער רעגירונג און פון דער ישראל־אַמבאַסאַדע, ווי אויך פאָרשטייער פון די היגע צענטראַלע אָרגאַניזאַציעס.

צו דער געלעגנהייט ווערט אויך אַרויסגעגעבן אַ ספּעציעלע בראָשור.

עס איז צו האָפן, אַז דער גאַנצער יידישער ישוב וועט ווי געהעריק אָפּשאַצן די וויכטיקייט פונעם פּראָיעקט און וועט זיך אַקטיוו באַטייליקן אין אויפשטעלן דעם דענקמאָל לזכרון פון די 6 מיליאָן קדושים.

דער דוד הערמאַן־טעאַטער

נאָכן דערפאָלגרייכן סעזאָן 1982, ווען די גאַסט־אַרטיסטין ראָזאַ טורקאָוו האָט אויפגעפירט מיטן דוד הערמאַן־טעאַטער חנוך בר־טובס ישראל־קאָמעדיע „קום אהיים מיין זון", האָט דער טעאַטער באַשלאָסן נאָך אַ מאָל אַראָפּצוברענגען ראָזאַ טורקאָוו און דאָס מאָל האָט מען זיך אָפּגעשטעלט אויף יוסף לפידס ישראל־קאָמעדיע „נחת פון קינדער", אין דער יידישער איבערזעצונג פון יאַשאַ שער.

די פאָרשטעלונג איז געשטאַנען אויף אַ הויכן קינסטלערישן ניוואָ. איינע פון די הויפּט־ראָלן האָט אויסגעפירט ראָזאַ טורקאָוו און זי איז דייער גוט אויפגענומען געוואָרן סיי דורכן עולם און סיי דורך דער פּרעסע.

„נחת פון קינדער" איז געשפּילט געוואָרן 5 מאָל אין מעלבורן און איין מאָל אין סידנעי, מיט אַ באַזוך פון קנאַפּע 1500 פּערזאָן.

דאָס ערשטע מאָל אין דער געשיכטע פון דוד הערמאַן טעאַטער איז היי־יאָר געווען דער פאַל, וואָס די ישראלדיקע „בנק לאומי", האָט איבערגענומען דעם פּאַטראָנאַט פון דער פאָרשטעלונג און זיך באַשטייערט מיט אַ געוויסער סומע, כדי צו דעקן אַ טייל פון די הוצאות.

במשך פון יאָר האָבן עטלעכע מיטגלידער פון טעאַטער קאָלעקטיוו, בראש מיט ראָזאַ טורקאָוו, אָנטייל גענומען אין אַ פּאָר „קדימה"־אונטערנעמונגען, ווי אויך אויפגעטראָטן אויף אונטערנעמונגען פון אַנדערע אינסטיטוציעס.

במשך פון סעזאָן האָט דער טעאַטער־קאָמיטעט אָפּגעהאַלטן עטלעכע זיצונגען און אַדורכגעפירט אייניקע פּאַמיליע־אָוונטן.

דער דוד הערמאַן טעאַטער האָט באַשלאָסן אַראָפּצוברענגען ראָזאַ טורקאָוו אויך פאַרן סעזאָן 1984.

דער טעאַטער־קאָלעקטיוו האָט במשך פון יאָר אַדורכגעפירט אַן אַלגעמיינע פאַרזאַמלונג, אויף וועלכער עס איז אויסגעקליבן געוואָרן דער פאָלגנדיקער קאָמיטעט: פאָרזיצער — י. שער; וויצע־פאָרזיצער — ר. לעוויטאַ; סעקרעטאַר — ל. צוקער; קאַסיר — מ. שמערלינג; ביינע־פאַרוואַלטער — ל. קאָלטיניוק; אַרכיוו־פאַרוואַלטער — מ. צעפּראָוו; מיטגלידער אין קאָמיטעט: מ. פּפּאָ, י. כאַבערמאַן און פּ. באַלטמאַן.

„הזמיר"־כאָר

דעם 18־טן יאַנואַר האָבן מיר אָנגעהויבן אונדזערע פּראָבן אונטער דער אָנפירונג פון בען סעגאַלאָף; פּיאַניס־

יידישער קולטור־צענטער
און נאַציאָנאַלע ביבליאָטעק
„קדימה"

געגרינדעט דעם 26־טן דעצעמבער, 1911.

9 גאַרדאָן סטריט, עלסטערנוויק
7 סעלווין סטריט, עלסטערנוויק

72־טער טעטיקייטס־באַריכט

אַמטן אין יאָר 1983:

מר. י. שער — פרעזידענט
מר. י. אַפּעלאָוויטש — וויצע־פרעזידענט
מר. וו. יאַבלאָנסקי — וויצע־פרעזידענט
מר. מ. אייזענבוד — ערן־סעקרעטאַר
מר. י. ווינקלער — ערן־קאַסיר
מרס. ה. ראָזענבאַום — געהילף פון ערן־קאַסיר
מר. ה. באַכראַך — פאָרזיצער פון דער קולטור־קאָמיסיע
מר. מ. אייזענבוד — פאָרזיצער פון דער רעדאַקציע־קאָלעגיע „מעלבורנער בלעטער"
מר. ב. ווינער — פאָרזיצער פון דער ביבליאָטעק־קאָמיסיע
מרס. ר. בלושטיין — וויצע־פאָרזיצערין פון דער ביבליאָטעק־קאָמיסיע
מרס. ר. לעווויטאַ — פאָרזיצערין פון דערווירטשאַפטס־קאָמיסיע
מר. אַ. דאַפנער — פאָרזיצער פון יוגנט־אַקטיוויטעטן
מר. ב. וויסמאַן — פאָרזיצער פון דער רעווידיר־קאָמיסיע
מר. מ. טאָפּיאָל — פאָרזיצער פון שאַך־קלוב

מר. מ. בורשטין
מרס. ר. בוטלינסקאַ
מר. ח. בראַון
מרס. ל. גאָטליב
מר. אי. אָסאָוויצקי
מר. ה. נוסבאַום
מר. מ. ראַבינאָוויטש
מר. ח. שולקלאַפּער
מר. ח. שטייער

סעקרעטאַרין — מרס. י. וואַרשאַווסקי
ערן־אַדוואָקאַט — מר. ש. וואָלסקי ל.ל.ב.
אוידיטאָר — מר. שמחה בורשטין
ביבליאָטעקאַר — מר. ג. וואַרשאַווסקי
פאַרוואַלטער — מר. י. טיגעל (ביז סוף יולי)

באַריכט פון 72טן טעטיקייטס־יאָר

דאָס פאַרגאַנגענע יאָר אין יידישן לעבן האָט נישט געליינט די אַלטע פּראָבלעמען מיט וועלכע דאָס יידישע פאָלק ראַנגלט זיך, ווי: אַסימילאַציע, טעראָר, אַפּאַטיע און זאָרג פאַר מדינת ישראל — אָבער ס'האָט צוגעבראַכט נייע פּראָבלעמען און דאָס איז די פּאָליטישע לאַגע אין מיטעלן מזרח.

דער מלחמה־צושטאַנד צווישן די אַראַבער און מדינת ישראל איז נישט דער איינציקער פאַקטאָר וואָס שטערט צו דער נאָרמאַליזאַציע פון דער פּאָליטישער לאַגע. די לעצטע געשעענישן אין און אַרום לבנון האָבן באַוויזן פאַר דער וועלט, אַז אויף דעם שטח קרייצן זיך אויך די אינטערעסן פון די גרויסמאַכטן.

טראָץ דער אָנגעשטרענגטער אויפמערקזאַמקייט און זאָרג פאַר דעם גורל פון מדינת ישראל אין הער קאָמפּליצירטער לאַגע, האָט דער היגער יידישער ישוב זיך אויך געווידמעט זיינע אייגענע געזעלשאַפטלעכע פּראָבלעמען.

איינע פון די וויכטיקסטע דערגרייכונגען פון דער „קדימה" (אַ דערגרייכונג וואָס שטרייכט אונטער איר באַדייטונג פאַרן גאַנצן ישוב) איז די שאַפונג, צוזאַמען מיטן פאַרבאַנד פון די פּוילישע יידן — דעם חורבן־מוזעאום און פאָרש־צענטער, וועמענס פייערלעכע דערעפענונג איז פאָרויסגעזען אויפן 4טן מערץ 1984.

אויף אַנדערע געביטן פון אונדזער טעטיקייט האָבן זיך אויסגעצייכנט דער יוגנט־טעאַטער מיט דער פאָרשטעלונג פון „אַנאַ פראַנק", דער דוד הערמאַן טעאַטער מיט דער פאָרשטעלונג פון דער קאָמעדיע „נחת פון קינדער", אונטער דער רעזשי פון ראָזאַ טורקאָוו.

ווי תמיד, האָבן מיר אויסגענוצט יעדע געלעגנהייט אויפצונעמען געסט פון אויסלאַנד, און אין „קדימה" זענען אויפגעטראָטן: פּראָפ. צבי יעבץ, הענריק רילסקי, מרדכי דיין. אַלע פון ישראל.

אין „באָאַרד אָף דעפּיוטיס" זענען מיר פאַרטראָטן דורך: סענדער בורשטין, משה ראַבינאָוויטש און איצל אַפּעלאָוויטש. פאָרשטייערין אין דער ירושה קאָמיסיע און בילדונג — איז פרוי גאָטליב. אונדזערע פאָרשטייער אין עקזעקוטיוו פון מוזעאום זענען: באַנאַ ווינער, יאָשאַ שער, הערשל באַכראַך און משה אייזענבוד.

דירעקט פאַרבונדן מיט דער „קדימה" איז דער „הזמיר"־כאָר; דער שאַך־קלוב איז זיך פאַנאַנדערגעוואַקסן אין דער צאָל פון מיטגלידער (איבער 50) און אין פּרעסטיזש.

אַנדערע יידישע אינסטיטוציעס, ווי דער שלום עליכם־קאָלעדזש; דער שלום־קלוב פון רוסישע יידן; דער דיינסטיק־קלוב פון פּענסיאָנערן; דער קאַלושינער קאָנקורס פון יידישן און העברעאישן ליד — געניסן פון די „קדימה" זאַלן פריי פון אָפּצאָל.

ווי אין די פריערדיקע יאָרן, האָט דער „קדימה" קאָמיטעט געווידמעט אַ סך אויפמערקזאַמקייט דער ביבליאָטעק און לייען־זאַל, און זיך באַמיט, די נייעסטע יידישע ביכער און זשורנאַלן, ווי אויך ענגלישע אויסגאַבן אויף יידישער טעמאַטיק, זאָלן געשטעלט ווערן צום נוצן פון די לייענער.

„מעלבורנער בלעטער"

אין חודש דעצעמבער 1983 האָט דער זשורנאַל אָפּגעצייכנט 8 יאָר פון זיין עקזיסטענץ. אין משך פון באַריכט־יאָר זענען דערשינען 5 נומערן. דורך די 8 יאָר זענען דערשינען 39 נומערן.

Der Stürmer

Preis 30 Pfennig

Deutsches Wochenblatt zum Kampfe um die Wahrheit

Nürnberg, im Mai 1934

Judenopfer

Die Juden sind unser Unglück!

בילדער פון ארכיוו פון יידישן חורבן־צענטער

דער חורבן־מוזעאום, וועל־כער געפינט זיך אויף סעל־ווין גאַס נר. 13, אין עלס־טערנוויק, פאַרמאָגט אַ גרויסן אַרכיוו פון בילדער, דאָקו־מענטן און ביכער אין פאַר־שידענע שפּראַכן, פאַרבונדן מיט די טראַגישע יאָרן פון 1939 ־ 1945.

ש. בענעט

אַ פּאָר ווערטער וועגן שרייבער אַלאַן מאַרשאַל

עס איז אַוועק אין דער אייביקייט דער פּאָפּולערער אויסטראַלישער שרייבער אַלאַן מאַרשאַל. ער האָט פאַרנומען אַן אָנגעזעענעם אָרט אין דער מאָדערנער אויסטראַלישער ליטעראַטור; געווען באַקאַנט מיט זיינע ביכער, קורצע דערציילונגען, באַלאַדעס וועגן בוש־לעבן, און קינדער ביכער. אין זיינע ווערק האָט ער אַרויסגעבראַכט דעם טיפּישן אויסטראַלישן כאַראַקטער פונעם בושמען, פאַרמער, אויסטראַלישע אַבאָרידזשינעס.

אַלאַן מאַרשאַל איז געווען א פאָלקס־שרייבער, אין זיינע אַלע ווערק זעט זיך אַן די מאָראַלישע און הומאַניסטישע באַציאונג צו זיינע מיטמענטשן.

מיט אַלאַן מאַרשאַל האָב איך א געוויסע צייט אין מיין לעבן געהאַט א נאָענטן קאָנטאַקט וואָס האָט זיך טיף איינגעקריצט אין מיין זכרון.

אין דער לעצטער וועלט־מלחמה האָט אויסטראַליע מאָביליזירטע אַלע פעאיקע מענער אַפילו ניי־געקומענע עמיגראַנטן. עס האָט דאַן געדראָט א געפאַר פון א יאַפּאַנישער אינוואַזיע. די אָפענע, אומבאַשיצטע לאַנגע אויסטראַלישע ברעגעס האָבן ווי איינגעלאַדן אַן אינוואַזיע.

צוזאַמען מיט מיינע עלטערן און יינגערן ברודער זענען מיר אָנגעקומען קיין מעלבורן אויף דער שיף „אָטראַנטאָ" פונקט אַ האַלב יאָר פאַר דער מלחמה אין אַפּריל 1939. אין 1942 בין איך מאָביליזירט געוואָרן אין דער אויסטראַלישער אַרמיי, וווּ איך האָב געדינט צוויי יאָר.

אין דער אַרמיי האָט יעדער זעלנער געקענט זיך אויסקלויבן אַ קאָרעספּאָנדענץ קורס, צו פאַרטרייבן די ליידיקע מאָנאָטאָנע צייט. ווי עס איז דער שטייגער אין יעדער אַרמיי, האָב איך שוין דעמאָלט „צוגעזינדיקט" מיט די שרייבערישע „עבודה זרה". האָב איך אויסגעקליבן א קורס אין זשורנאַליזם, וואָס די אַרמיי האָט געגעבן פריי. מיין לערער און אינסטרוקטאָר איז געווען אַלאַן מאַרשאַל אין מעלבורן.

יעדע וואָך האָב איך רעגולער געשיקט מיין קאָרעספּאָנדענץ אין ענגליש דורך דער אַרמיי־פּאָסט צו אַלאַן מאַרשאַל וועלכער האָט אויך רעגולער צוריקגעשיקט זיינע אָנווייזונגען, באַמערקונגען און פּערזענלעכע נאָטיצן געשריבן מיט זיין האַנטשריפט, מיט רויטע טינט. ער האָט זיך נישט באַנוצט מיט קיין שרייב מאַשין. איך האָב יעדע וואָך געוואַרט אויף זיין העפלעכער, פריינדלעכער קאָרעספּאָנדענץ. איך האָב זיינע אַלע בריוו האַרגפעליק באַהאַלטן אין מיין אַרכיוו.

איך האָב דאַן געדינט אין אַלבורי אויף דער גרענעץ צווישן וויקטאָריע און נ. ס. וו. ווו די אייזן־באַן ליניע האָט זיך געטיילט פון א ברייטע אויף א שמאָלע. אונדזער אויפגאַבע איז באַשטאַנען פון איבערלאָדן מיליטערישע צוגן פון נ. ס. וו. צו דעם וויקטאָריע באַן סיסטעם.

אַלאַן מאַרשאַל האָט דאַן געוווינט אין נאָרטקאָט, אַן אַרבעטער פאָרשטאָט אין מעלבורן. איך האָב זייענדיק אויף אורלויב אים באַזוכט אין זיין איינפאַכן הילצערנעם קאָטעדזש. איך האָב אָנגעקלונגען ביי דער טיר ווו עס האָט מיך אויפגענומען א מיטליאָריקע אויסטראַלישע פרוי. אין אַ גרויסן „לאָנדזש רום" אָנגעלייגט מיט ביכער, זשורנאַלן, פּאַפּירן און מאַנוסקריפּטן איז געזעסן ביי זיין שרייב טיש אויף א „רעדל - שטול" (ווהילטשעיר) דער שמייכלדיקער, גוטמוטיקער לערער פון מיין זשורנאַליסטישן קאָרעספּאָנדענץ קורס.

אַלאַן מאַרשאַל האָט מיך פריינדלעך אויפגענומען, אַרויסגענומען די פייקע פון זיין מויל און זיך געמיטלעך אויסגעשמועסט וועגן מיין לעבן אין דער אַרמיי.

ער האָט געגלויבט אַז די מלחמה וועט נישט לאַנג דויערן. די פינצטערע כוחות וועלן באַזיגט ווערן. ער האָט מיך געפרעגט ווי אַזוי אַ ייד האָט אַזאַ ענגלישן נאָמען ווי בענעט, איך האָב אים געזאָגט אַז אויך אין פוילן איז מיין נאָמען געווען בענעט.

ער האָט פאַר ידן געהאַט א ספּעציעלן רעספּעקט און פריינדשאַפט. זיין בעסטער פריינד אין דאַן געווען (אין מעלבורן) דער יידישער ענגלישער שרייבער דזשודאַ וואַטען, וועלכער האָט שוין דעמאָלט געשריבן דערציילונגען און אַרטיקלען. מאַרשאַל האָט זיך נאָכגעפרעגט וועגן די יידישע שרייבער הערץ בערגער און פנחס גאָלדהאַר. מען האָט שוין דאַן געוווּסט וועגן זיי אין די אויסטראַלישע שרייבערישע קרייזן. מאַרשאַל האָט געהאַט מיטלייד און דעם א. ג. „וועלט־שמערץ" פאַרן יידישן „אַנדערדאָג".

ער האָט אָנגעשריבן א צאָל פּאָפּולערע ביכער, צווישן די „איך קאָן אַריבערשפּרינגען לושעס", וואָס איז איבערגעזעצט געוואָרן אויף איראָפּעאישע שפּראַכן ווי אויך יאַפּאַניש. לעצטנס איז געמאַכט געוואָרן אַ פילם אין טשעכאָסלאָוואַקיע וועגן דעם בוך.

עס איז די באַשרייבונג פון זיין לעבן ווען אַלס קינד האָט ער באַקומען פּאַליאָ, געוואָרן אַן אינוואַליד אויפן גאַנצן לעבן און זיך שטענדיק באַנוצט מיט א רעדלשטול. טראָץ דעם האָט ער געפירט אַן אַקטיוו לעבן און געמאַכט וועלט־רייזעס.

ער איז געווען אַן אויסטראַלישער שרייבער. מיט ליבשאַפט געשריבן וועגן די אָפענע ברייטע שטחים, צענטראַל אויסטראַליע מיט אירע אַבאָרידזשינעס. צוזאַמען מיט הענרי לאָוסאָן וועט אַלאַן מאַרשאַל אַריינגיין אין פּאַנטעאָן פון אויסטראַליעס שרייבערס און פּאָעטן.

Good Luck
Yours sincerely
alan Marshall

י. מ. לעווין

דריי לידער

אויף זיבן שלעסער

פרעגסט — ווער בין איך?
און ענטפערסט זיך אַליין —
כ׳וויס נישט!
באַקאַנט דיר דאָס געבוירן אָרט,
דער טאָג, די שטאָט,
נאָר אַנסט —
ערגעץ פאַראַן איז
נאָך אַ לבוש,
וואָס פאַר דיר פאַרהוילן איז.

אויף זיבן שלעסער פאַרשלאָסן איז
דיין בראשית;
זוכסט צו דערגיין
פון וואָס, פון וועמען דו שטאַמסט,
זוכסט דעם פונק
וואָס האָט אין דיר דיין פלעמל
אויפגעפלאַמט.

פלאָנטערסט זיך אין אַנונגען —
נאָר ס׳ווערט פון זיי נישט גרינגער.
צופּסט —
אַ שאָף פאַרלוירענע פון דער סטאַדע,
פון אומעטום אַ גרעזל —
נאָר זעטיקסט נישט דעם הונגער.

ספרים שרייבן —
דער דאַזיין איז אַ מאַסקעראַדע
מיט חוזק מאַסקעס,
טאַרבעס טרויער
און פאַלשע זינגער —
הינטער פאַרפירערישן רעגנבויגן
האַלט ס׳לעבן גרייט די טרער
מיט מאַמעס מילך
אויסגעזויגן.

בענקשאַפט

כ׳בין אַרויס פון איינזאַמען שטיבל
ווו ס׳גריזשעט אַ מויז,
און אַ שדל
מיט קשיות עגבערט און גריבלט:
— וואָס זוכסטו ?...

איך בין אַרויס פון היימישע שוועלן
די בענקשאַפט שטילן,
בענקשאַפט נאָך דאָס —
כ׳וויס אַליין נישט — וואָס.

וווהין זאָל איך גיין
אַז גאָרנישט איז ניי.

אויף מזרח הענגען כמאַרעס
געשוואָלענע מיט רעגן;
אויף מערב טונקלט די זון
מיט בלוטיקן אויג —
אַן אלמנה פאַרוואָגלט —
בלייב איך געפּלעפט
צום אָרט צוגענאָגלט.

וווהין זאָל איך גיין
אַז גאָרנישט איז ניי!...

זאָל איך אַ שטעג באַטרעטן
נעכטן באַטראָטן ? —

הער איך —
וואָס איז דער חילוק
פון אַ דאָ ביז אַ דאָרט ?...
די וועלט איז גרויס,
דאָס שטיבל איז קליין —
אַז איןביידע
בענקשאַפט גריזשעט
ביזן ביין.

דריי רגעס

אויפן וועג וואָס לויפט
פון בראשית ביזן אין־סוף,
האָבן רגעס דריי,
אויף אַ רגע בלויז
פאַרפלאָנטערט זיך אין געלויף.

די רגע פונעם איצט
האָט צעשריגן זיך
אויף דער רגע פון אַ רגע פריער:
דו ביסט נישט מער פון מיין מין —
ביסט אַלט — אַנט־רין!

באַלד דערויף האָט די רגע דריטע,
וואָס האָט מיט אומגעדולד געוואָרט
אויף איר ריי,
מיט אַ יונג קול
צו דער צווייטער געטאָן אַ געשריי:
גיי! — — —
ביסט יונגער פאַר דער ערשטער
נאָר אויך שוין אַלט —
מער פון דיר קיין נוץ...

איצט בין איך דער איצט.
איך בין יונג —
איך בין די קראַפט פון דונער,
און דאָס ליכט פונעם בליץ —
גיי!...

איר געשריי
געדויערט האָט אַ רגע בלויז —
זי איז באַלד געוואָרן
אַלט, קאַלט און —
אויס...

יעדער דור צינדט זיין אייגענעם נר־תמיד

אין באַוווסטזיין פון דער שארית הפליטה איז דאָ אַ מאָנונג, וועלכע לאָזט נישט רוען. דאָס איז דער ידישער חורבן פון די היטלער יאָרן אין אייראָפּע.

אַצינד האָט די מאָנונג באַקומען אַ קאָנקרעטע פאָרם. מיר שטייען פאַר דער דערעפענונג פון דעם חורבן מוזעאום און פאָרש־צענטער אין מעלבורן.

דעם היזיקן געזואַגטן פּראָיעקט האָבן פאַרטראַכט די טוער פון „פאַרבאַנד פון די פוילישע ידן״ און ערשט די „קדימה״, מיט איר צושטייער צום פּראָיעקט — האָט דערמעגלעכט זיין פאַרווירקלעכונג.

דער מוזעאום־עקזעקוטיוו באַשטייט פון געזו. קאַצעטלער און דערפאַרענע, פאַראַנטוואָרטלעכע געזעלשאַפטלעכע טוער, וועלכע שאַצן אָפּ די היסטאָרישע באַדייטונג פון דעם חורבן און פאָרש־צענטער.

די, וועלכע וועלן אמאָל שרייבן די געשיכטע פון חורבן־מוזעאום, וועלן אין זייער דערשטוינונג זיך אָנטרעפן אויף טרויעריקע, שטוינענדיקע פאַקטן פון אַ קעגנערשאַפט צו דעם פּראָיעקט און זיין רעאַליזירונג מצד יידן; — וועלן די געשיכטע שרייבער זיך שטעלן די פראַגע: שוין מיט 30 יאָר צוריק, זינט די שארית הפליטה איז פון אייראָפּע אָנגעקומען קיין אויסטראַליע, האָבן די חורבן־געליטענע געדאַרפט זאַמלען א ציגל צו אַ ציגל: אַ פּעני צו אַ פּעני — כדי זייערע לידן, און די לידן פון זייערע נאָענטסטע, וועלכע האָבן די באַפרייאונג נישט דערלעבט — זאָל זיך טראָגן ווי אַ „פאַראַל פון דור צו דור״. פאַרוואָס איז אַזוי נישט געשען?

פיער — זאָגט מען — לייטערט גאָלד. מיר וועגן עס אָבער נישט בכוח צו זאָגן וועגן מענטשלעכן כאַראַקטער.

די געשיכטע שרייבער וועלן עס פאַרשטיין.

מ.

ראַזיטן און אויסוואַרפן, וועלכער וועט אַרבעטן, ווי מישאַ גאָלדשטיין וועט עסן, ווי מישאַ.

דער העלד פון היינטיקן טאָג, מישאַ, האָט זיך גענומען צום עסן. ער האָט געגעסן מיט מויל און אויגן שנעל, גלייך ווי עמיצער גרייט זיך אַוועקצונעמען דאָס עסן פון אים, אַריינגעשטופּט אין מויל אַ לעפל קאַשע מיט פּוטער און פאַרביסן מיט ברויט מיט פּוטער.

ווען דער נאַטשאַלניק פון קאַווע.טשע איז אַוועקגעגאַנגען האָט דער קוכער וואַלאָדקאַ־זאַיקאַ צוגענומען ביי מישען דאָס ברויט און די קאַשע, וואָס עס איז אים נישט געלונגען אויפצועסן און געזאָגט:

— טטטעביע ככבוואַטיט מממישענקאַ (דו האָסט שוין גענוג). דו וועסט זיך קאַליע מאַכן דעם מאָגן.

אין דער זעלבער נאַכט האָט מען אים איבערגעפירט אין אַן אַנדערן לאַגער, וואָס האָט געהייסן אַ.ל.פּ. נומער 15 — אַ קליין אינדזעלע אין דעם גרויסן גולאַג אַרכיפּעלאַג, 200 קילאָמעטער פון אונדזער לאַגער.

איך האָב מישאַן געטראָפן ערשט אַ יאָר שפּעטער, ווען מ׳האָט מיך געשיקט אין עטאַפּ. מישאַ האָט מיך באַלד דערקענט און מיר געזאָגט, אַז ער האָט פאַר מיר אַ לייכטע אַרבעט, „פּאַ בלאַטו״. ער אַליין האָט געאַרבעט אַלס אויפזעער פון לאַגער־קלוב און געהערט צו דער לאַגער־אַריסטאָקראַטיע, וואָס הייסן „פּרידורקי״ און ווי פריער האָט ער זיך געהאַלטן ביי זיין פּרינציפּ נישט צו אַרבעטן ביי פיזישע אַרבעט.

ווען איך האָב מישאַן געבעטן ער זאָל מיר דערציילן ווי אַזוי ער אַליין האָט אויסגעגראַבן דעם „וואָדאָפּראָוואָד״ און אויסגעפילט די נאָרמע אויף 385 פּראָצענט און איז געוואָרן אַ סטאַכאַנאָוויעץ, געגעסן ברויט מיט פּוטער און קאַשע און דער גאַנצער לאַגער האָט געפּלאַצט פון קנאה. ווען איך האָב אים דערמאָנט דעם עפּיזאָד, האָט זיך מישאַ שטאַרק צעלאַכט, כ׳האָב געמיינט ער פּלאַצט פון געלעכטער:

— וואָס איז דאָס פאַר אַ שמחה אויף דיר? — האָב איך אים געפרעגט.

— ווען כ׳וועל דיר דאָס דערציילן וועסטו אויך לאַכן — האָט מישאַ לאַכנדיק געענטפערט.

מישאַ האָט זיך אַרומגעקוקט צי קיינער הערט נישט אונטער און מיר דערציילט דעם סוד, ווי אַזוי דער ראַטנפאַרבאַנד פּראָדוצירט סטאַכאַנאָווצעס:

— דער נאַטשאַלניק קאַווע.טשע, דוכט זיך, האָט געהייסן פּיעטוכאָוו? — האָט מישאַ אָנגעהויבן.

— ניין, ער האָט געהייסן קוקאַרעקין — האָב איך מישאַן אויסגעבעסערט.

— דער קוקאַרעקין האָט מיך אַריינגערופן צו זיך אין קאַבינעט און מיך געפרעגט צי איך געדענק ווי פּוטער זעט אויס?

— איך ווייס, אַז אַזאַ זאַך עקזיסטירט, אָבער איך האָב שוין פאַרגעסן ווי עס זעט אויס — האָב איך אים געענטפערט.

— אפשר האָסטו דעם חשק צו פאַרזוכן דעם טעם פון ברויט מיט פּוטער און אַ קעסעלע קאַשע מיט פּוטער? — פרעגט מיך קוקאַרעקין.

— פאַרוואָס נישט? מיטן גרעסטן פאַרגעניגן — זאָג איך.

— קענסטו האַלטן אַ סוד, נישט אַרויסלאָזן די פאַרע פון מויל, „מאַלטשאַט״! (שווייגן). נאָר דאָס פאָדערט זיך פון דיר — וועסטו עמיצן דערציילן דאָס, וואָס מאָרגן וועט מיט דיר פאָרקומען, וועסטו פאַרשיקט ווערן קיין וואָרקוטאַ, אָדער קאָלימאַ לאַגערן. גיי אין דיין באַראַק!

— און מישאַ ווענדעט זיך צו מיר אַ שעלמיש שמייכעלע אויף זיין פנים:

— זאָג־זשע מיר, מיין פריינד, וועלכער זע־קאַ (אַרעסטאַנט) וועט זיך אָפּזאָגן פון ברויט מיט פּוטער און קאַשע צוליב אַזאַ טשעפּוכאַ, ווי „מאַלטשאַטש״?

אינדערפרי, ווען מיר זענען געקומען צו דער אַרבעט, האָט איינער פון דער וואַך מיך אַריינגעפירט אין גראָבן, וואָס איז שוין געווען אויסגעגראָבן 5 מעטער לאַנג, 3 מעטער טיף און 1 מעטער ברייט און מיך געהייסן דאָרטן בלייבן אַ גאַנצן טאָג. איך האָב זיך גוט אויסגעשלאָפן דורכן טאָג און דערנאָך נאָך דער אַרבעט, האָט מיך דער זעלבער פון דער וואַך אַריינגעשטעלט אין דער ערשטער רייע, אין ערשטן פינפטל אונטערן טראַנספּאַראַנט. וואָס עס איז געשען ווייטער ווייסטו. ביסט דאָך געווען דערביי.

ווען איך האָב זיך באַפרייט פון לאַגער, אין 1950, האָט נאָך מישאַ געדאַרפט אָפּזיצן די דריי יאָר פאַר דעם „אָטקאַזטשיק״. ער איז געווען די אַלע יאָרן אַ „פּרידורעק״ און ערלעך אויסגעפירט זיין נדר זיך צו האַלטן פונדערווייטנס פון שווערע אַרבעט.

איך בין זיך מודה, אַז איך אַליין בין אין לאַגער עטלעכע מאָל אויך געווען אַ „פּרידורעק״ — געאַרבעט אין אַ קאַנטאָר. אַדאַנק דעם, וואָס איך בין געווען אַ „פּרידורעק״ קען איך היינט באַשרייבן די געשיכטע פון דעם גרויסן סאָוויעטישן אַרבעטס־העלד און סטאַכאַנאָוויעץ מישאַ גאָלדשטיין.

●●●

צ. שטראַוך

מײַן פאָלק

— אַ גאָט! פאַרוואָס שטראָפסטע אונדז אַזוי פיל
דאָס אויסדערוויילט פאָלק אין דיין גייסט
וואָס יעדער פון אונדז אין דיינע דרכים גיין וויל
ברענג אונדז האָפענונג אַ שענערע וועלט און טרייסט.

צי זענען מיר שולדיק אין אַלעם ס׳רוב?
מיין האַרץ ווייטיקט ווען דיר מיין פאָלק
איך בין דאָך דאָס קינד פון תשעה־באב
וואָס טילט דעם ווייטיק און דיין פולע וואָרג.

שפערלינג האט טאקע שווער געארבעט, ממש איבער די לעצטע כוחות און באקומען די קלענסטע פייקע ברויט. איך האב אים נישט איינמאל געווארנט:

— „פאניע מעצענאשע", וועסט זיך גיך ארויסענדיקן ... אבער רעד צו דער וואנט.

— די ענגלענדער וועלן קומען און דער „וואדאפראוואד" וועט נישט זיין פארטיק צוליב שפערלינגן — איז געווען זיין ענטפער.

ער איז אין קורצן אריינגעפאלן אין לאגער־שפיטאל. ער איז קראנק געווארן אויף דער פאפולערער לאגער־קראנקהייט פעלאגרע. אין שפיטאל האבן שוין די סאניטארן צוגעטראכט, אז שפערלינג זאל זיך וואס גיכער געפינען אין „מארג" און די זאלן קענען ארויסרייסן די צוויי גאלדענע קאראנקעס.

איינמאל, ווען מיר זענען אנגעקומען אויפן ארבעטס־ארט צום „וואדאפראוואד", האב איך באמערקט, אז מישא גאלדשטיין איז ערגעץ פארשוואונדן געווארן. ער איז דאך ארויס מיט אונדזער בריגאדע. איך האב אים געזען אויפן „ראזוואד" (ארויסגעפירט צו דער ארבעט). דער בריגאדיר האט נישט באמערקט, אדער זיך נישט וויסנדיק געמאכט, אז מישא איז נעלם געווארן. פארנאכט ביים צוריקפירן אין דער זאנע פון דער ארבעט האט מען אונדזער בריגאדע, נישט ווי געוויינטלעך געשטעלט די לעצטע אין דער לאנגער קאלומנע, נאר געשטעלט פארויס אין דער ערשטער ריי. נאר פיר ארעסטאנטן זענען געשטאנען אין דער ערשטער רייע פון דער בריגאדע, אנשטאט פינף. מ'האט געבראכט א טראנספארט, א רויטע שמאטע אויף צוויי לאנגע שטעקנס און „מ'האט געגעבן די שטעקנס צו האלטן צוויי ארעסטאנטן פון דער ערשטער רייע. אויף דער רויטער שמאטע זענען מיט גרויסע ווייסע אותיות געווען אויפגעשריבן א לאזונג:

„סלאווא סטאכאנאווצו מיכאילו גאלדשטיינו,
וויפאלניאוושי נארמו וויראבאטקי נא 385 פראצענטאוו".

(ערע דעם סטאכאנאוויעץ מיכאיל גאלדשטיין, וועלכער האט אויסגעפילט דעם פלאן אויף 385 פראצענט).

מ'האט געבראכט דעם חתן, וואס ס'האט זיך ארויסגעוויזן, אז דאס איז געווען מישא גאלדשטיין און מ'האט אים אריינגעשטעלט צווישן די צוויי, וואס האבן געטראגן דעם לאזונג, ווי א חתן אונטער א חופה. ווי איז דאס מעגלעך? — האב איך געטראכט — אז מישא גאלדשטיין, דער כראנישער „אטקאזטשיק" זאל מאכן אזא קונץ, אליין אויסגעגראבן א קאנאל 5 מעטער לאנג, 3 מעטער טיף און 1 מעטער ברייט. מסתמא האט אים א מלאך געהאלפן.

חער העלד פון טאג, דער סטאכאנאוויעץ מישא, איז געגאנגען שטאלץ מיט אן אויפגעהויבענעם קאפ, וואזשנע, ווי עס פאדערט זיך פון א העלד.

קומענדיק אין לאגער האט מען די ארעסטאנטן נישט אריינגעלאזט אין די באראקן. מ'האט אלע געהייסן שטיין אין א גרויסן קרייז, אין מיטן איז געשטאנען א טישל מיט א בענקל. אויף דעם בענקל האט א וועכטער אנידערגעזעצט מישאן. באלד איז געקומען דער קוכער, וואלאדקא ־ זאאיקא, דער שטאמלער, וועלכער האט געבראכט פיר פענעצער ברויט, אנגעשמירט מיט פוטער, מער פוטער ווי ברויט, און א קעסעלע קאשע מיט פוטער און אנידערגעשטעלט אויפן טישל. ווען מישא האט זיך געוואלט נעמען צו דער אכילה האט אים דער קוכער געזאגט:

— פפפאדאדזשי (ווארט אביסל), נננאטשאלניק ... — איידער וואלאדקא ־ זאאיקא האט געענדיקט די פראזע איז שוין דער נאטשאלניק „קא.ווע.טשע." (קולטור־אפטיילונג) קוקארעקין שוין געשטאנען נעבן מישאן. ער האט געהאלטן א לאנגע רעדע פאר די ארעסטאנטן און דערוויל איז מישא אדורכגעגאנגען טאנטאלס יסורים קוקנדיק אויפן ברויט מיט פוטער און קעסעלע קאשע. איך גיב איבער די רעדע ווארט ביי ווארט:

— איר פארברעכערס קעגן דער סאוועטישער מאכט, איר קאנטער־רעוואלוציאנערן, שפעקולאנטן און אנדערע אויסוווּרפן, איר זיצט אין טיפן הינטערלאנד, ווייט פון פראנט און פרעסט בחינם סאוועטיש ברויט און אין דער זעלבער צייט, ווען אונדזערע העלדישע רויטע ארמיי בלוטיקט אויף די פראנטן אין א שטערבלעכן קאמף קעגן די פאשיסטיש ־ דייטשישע אגרעסארן. יעדער איינער פון אייך, קאנטריקעס און שפעקולאנטן, מוז אויסקויפן זיינע שווערע זינד קעגן דער סאוועטישער מאכט מיט שווערע ארבעט צו העלפן דעם פראנט און די אומבאזיגבארע רויטע ארמייער צו צעשטערן די היטלעריסטישע בעסטיע.

און וואס טוט איר, איר פארברעכער? — איר פארעמט זיך אויף דער זון און שפילט אין קארטן. ווער וועט אויסגראבן דעם „וואדאפראוואד"?! — פושקין? — ווער וועט אויפבויען דעם זשיל־גאראדאק?! פושקין? א רוח אין אייער טאטע־מאמע! צווישן אייך, קאנטר־רעוואלוציאנערן, אויסוווּרפן און שפעקולאנטן האט זיך געפונען איין ארנטלעכער סאוועטישער מענטש, וועלכער האט אויפן רוף פון באליבטן און קלוגן פירער פון אלע פעלקער, חבר סטאלין, געענטפערט מיט א פאטריאטישן און העלדישן טאט, אויספירנדיק די נארמע אויף 385 פראצענט. דא זיצט ער דער זיגער, דער סטאכאנאוויעץ מיכאיל גאלדשטיין, דער געוועזענער פארעקשנטער „אטקאזטשיק" און פאראזיט, וועלכער האט פארשטאנען, אז מיט „בור", איזאלאטאר און קארצער וועט ער ווייט נישט פארפארן. ער קען נאר דערמיט דערגיין ביז לאגער־שפיטאל און פון דארטן איז שוין א קורצער וועג צום „מארג".

עס איז נישט קיין צופאל, וואס דער סטאכאנאוויעץ מיכאיל גאלדשטיין איז פון א פאראזיט און „אטקאזטשיק" געווארן א ביישפיל ווי אזוי מ'דארף ארבעטן. ער האט באקומען זיין לאגער־שטראף פאר פארברעכערישע מעשים קעגן דער סאוועטישער מאכט און תשובה געטאן נאר מיט שווערע ארבעט. עס מישא, דאס ברויט מיט פוטער און קאשע מיט פוטער און זאל דיר ווויל באקומען! דו האסט דאס ערלעך פארדינט! יעדער איינער פון אייך פא־

טישער קינאָמאַטאָגראַפיע. צי איז ער געווען אַ רעזשיסאָר צי אַ סטאַטיסט — ווייס איך נישט. ער איז געזעסן לויטן אַרטיקל פון שטראָף־קאָדעקס ס.אָ.ע. דאָס הייסט „סאָציאַלנאָ אָפּאַסני עלעמענט" (סאָציאַל געפערלעכער עלעמענט).

אַ מענטש מיט אַזאַ אַרטיקל איז אַ קאָנטער־רעוואָלוציאָנער און מוז זיין איזאָלירט פון דער געזעלשאַפט, ווי אַ קרעציקער ער זאָל נישט אָנשטעקן די געזונטע „האָמאָ סאָוויעטיקוס" מיט אַנטי סאָציאַלע געפילן.

וואָס פאַר אַ פאַרברעכן מישאַ האָט אָפּגעטאָן, פאַרוואָס ער האָט באַקומען 8 יאָר לאַגער — ווייס איך נישט. זיין פרוי האָט אים געשיקט אַ גט אין דער טורמע אַריין מיט אַ קליינטשיקע פאָטאָגראַפיע פון זייער פינף־יאָריק טעכטערל סוועטלאַנאַ.

קומענדיק אין לאַגער אַריין, האָט מישאַ גאָלדשטיין זיך געגעבן אַ נדר, אַז פאַר דער צייט פון זיין „סראָק", וועט ער זיך נישט צורירן צו קיין קירקע און לאָפּאַטע. עס האָט נישט לאַנג געדויערט און מ'האָט אים אַריבערגעפירט אין אַ „שטראַפנאַי" בריגאַדע, אין „בור", וווּ דער בריגאַדיר האָט דאָס רעכט צו ברעכן שטעקנס אויף די פלייצעס פון די אַרעסטאַנטן, ווען זיי אַרבעטן נישט ווי ס'געהערט צו זיין. אָבער מישאַ גאָלדשטיינען האָט ער נישט געטשעפּעט. ער האָט אים געהאַלטן פאַר אַ שטיקל פערזענלעכקייט מיט דעם בערעט און דער באָרד און וואָנצעס וואָס האָבן אַרויסגערופן דרך ארץ צו זיך. כאָטש מישאַ האָט נישט געאַרבעט האָט ער פאַרט באַקומען די גרעסטע פּייקע ברויט.

האָט דאָס, מסתמא, פאַרדראָסן אַנדערע אַרעסטאַנטן, וואָס אַ „זשיד" טוט גאָרנישט און באַקומט 900 גראַם ברויט, האָט דער בריגאַדיר געבעטן מישאַן ער זאָל עפּעס טאָן, האָט מישאַ אים געזאָגט: לא מיט אַן אלף. דער בריגאַדיר האָט ראַפּאָרטירט צום לאַגער־נאַטשאַלניק, אַז מישאַ איז אַן „אָטקאַזטשיק". דאָס וואָרט „אָטקאַזטשיק" איז אַ פּראָדוקט פון סאָוויעטישן לאַגער. אַן „אָטקאַזטשיק" איז אַן אַרעסטאַנט, וואָס זאָגט זיך אָפּ צו אַרבעטן. האָט מען מישאַן איינגעזעצט אין איזאָלאַטאָר אויף 10 טעג. אַן איזאָלאַטאָר איז אַ קליין לאַגערל אין גרויסן לאַגער, וווּ מ'לעקט אויך נישט קיין האָניק. ווען דאָס האָט נישט געהאָלפן, האָט מען מישאַן איינגעזעצט אויף 10 טעג אין קאַרצער. ווי אַזוי ער האָט אויסגעהאַלטן דעם קאַרצער און איז אַרויס אַ געזונטער איז טאַקע אַ גרויס וווּנדער. פון קאַרצער איז ער אַריין אין „בור" און נאָכאַמאָל אין איזאָלאַטאָר און ווידער אין קאַרצער.

ס'האָט גאָרנישט געהאָלפן און מישאַ גאָלדשטיין האָט זיך געהאַלטן ביי זיין נדר, ביי זיין פּרינציפּ.

האָט די נאַטשאַלסטווע געזען, אַז דער פאַרעקשנטערע „אָטקאַזטשיק" דעמאָראַליזירט דעם גאַנצן לאַגער אַרעסטאַנטן: רייסט אַרונטער דעם אויטאָריטעט פון „גולאַג" און פון דער גאַנצער סאָוויעטישער מאַכט, האָבן זיי באַשלאָסן צו לערנען מיט מישאַן אַ לעקציע, ער זאָל האָבן צו געדענקען: זיי האָבן אַרויסגערופן פון דער אָבלאַסטנאַי שטאָט אַ פּראָקוראָר. ער זאָל משפּטן דעם „אָטקאַזטשיק" כדת סטאַלין וגולאַג. איז געקומען אין לאַגער אַן ענקאַוועדיסט, אַ פּראָקוראָר, אַ קליין יידל מיט אַ לאַנגער נאָז. ער האָט מיטגעבראַכט אַ סעקרעטאַרשע מיט אַ שרייב־מאַשינדל. מ'האָט אַריינגעטריבן אין לאַגער־קלוב אַזויפיל אַרעסטאַנטן, וויפל דער זאַל האָט געקענט אַריינעמען: — „נאַ. זעט וואָס עס דערוואַרט אַן אָטקאַזטשיק!"

דער משפּט האָט געדויערט אַזוי לאַנג, ווי לאַנג עס געדויערט אָנצושרייבן אַ פּאָר שורות: אַזעלכער און אַזעלכער איז פאַרמשפּט געוואָרן צו 3 יאָר לאַגער פאַר אָפּזאָגן זיך פון דער אַרבעט. מישאַ גאָלדשטיין האָט געהאַט מזל, וואָס דער פּראָקוראָר - ענקאַוועדיסט איז געווען אַ ייד, דאָך אַ ייד, אַ יידיש האַרץ. ווען דער פּראָקוראָר וואָלט געווען אַ רוס, אָדער אַן אוקראַינער וואָלט מישאַ געקריגן פינף, אָדער — ווער ווייסט — צי נישט אַ גאַנצע „קאַטיושקע", אַ צענערל. איצטער האָט מישאַ געהאַט אַ פּעקל פון גאַנצע עלף יאָר לאַגער.

נאָך דעם משפּט האָט מען מישאַן איבערגעפירט צוריק אין דער בריגאַדע 38. מיר האָבן געגראָבן אַ קאַנאַל 15 קילאָמעטער לאַנג, 3 מעטער טיף און 1 מעטער ברייט. דאָס האָט מען גערופן „וואָדאָפּראָוואָד". דאָס וואָרט „וואָדאָפּראָוואָד" האָט אָנגעוואָרפן אַ שרעק אויף אַלע אַרעסטאַנטן. דריי טויזנט אַרעסטאַנטן, געוויינטלעך פּאָליטישע, האָבן געגראָבן דעם קאַנאַל. טויזנטער אַרעסטאַנטן זענען געשטאָרבן פון קאַטאָרזשנע אַרבעט און דער גולאַג האָט געשיקט נייע עטאַפּן. ווען עטלעכע הונדערט מעטער זענען אויסגעגראָבן געוואָרן, האָבן פאַרשיקטע רוסישע דייטשן, וואָס האָבן געוואָלט, אַז היטלער זאָל אויך הערשן איבער רוסלאַנד, געלייגט רערן און די אַרעסטאַנטן האָבן פאַרשיט דעם קאַנאַל.

מישאַ איז זיך געזעסן אויפן גראָז, געוואָרעמט זיך אויף דער זון, אָדער שעהן לאַנג געקוקט אויף דער קליינטשיקער פאָטאָגראַפיע פון זיין טעכטערל סוועטלאַנאַ.

דער בריגאַדיר, וואָס האָט אַ גאַנצן טאָג געשפּילט אין קאָרטן, האָט מישאַן נישט געטשעפּעט און אים געגעבן די גרעסטע פּייקע ברויט. האָט דאָס שטאַרק פאַרדראָסן דעם „פּאַן מעצענאַס" שפּערלינג, איז ער אָנגעפאַלן אויף מישאַן:

— פאַרוואָס אַרבעטסטו נישט?! — האָט געזאָגט דער „פּאַן מעצענאַס" — דו דאַרפסט וויסן, אַז מיר גראָבן דעם קאַנאַל נישט פאַר די רוסן, נאָר פאַר די ענגלענדער. זיי וועלן דאָ זיין אַ ליאַדע טאָג.

— פון וואַנען ווייסטו דאָס „פּאַן מעצענאַס"? — האָט אים מישאַ געפרעגט.

— וואָס הייסט פונוואַנען איך ווייס? איך האָב דאָך אַליין געהערט ווי דער נאַטשאַלניק האָט געזאָגט דעם „כלעבאָרעז", אַז די ענגלענדער זענען שוין אין אַשכאַבאַד.

האָט אים מישאַ געענטפערט מיט אַ פירשטאָקיקן „מאַט" און באַגלייט דעם „מאַט" מיט אַ קאָפּע מחילה, אין הינטן אַריין, אַז דער „פּאַן מעצענאַס" האָט זיך באַלד געפונען אין גראָבן.

נאַטירלעך און צוגעפּאַסט צו דער סביבה און גייסטיקן ניווא פון געגעבענעם העלד. עס איז דעריבער נישט פאַרשטענדלעך פאַר וואָס דאָס וואָרט PRECIOUS (טייערע, זעלטענע) חזרט זיך איבער אין אַ סך דערציילונגען, און אין איניקע — אַפילו מערערע מאָל — ספּעציעל אין דער ערשטער דערציילונג, וועלכע איז די פּערפעקטסטע ליטעראַרישע שאַפונג אין בוך. כאָטש מיר שטויסן זיך אָן וועגן דעם לעצטן סך־הכל, האַלט די שפּאַנונג אָן ביז צום סוף.

איבערחזורונגען פּאַסירן אָפט ביי שרייבער, ביי וועמען דער וואָקאַבולאַר איז אַ באַגרענעצטער. זיי שרייבן צו ערשט איינצלנע זאַכן, און שפּעטער נעמען זיי עס צוזאַמען אין אַ בוך.

מיט אַ צייט צוריק איז מיר אויסגעקומען צו לייענען אַ בוך פון אַ יידישן שרייבער — ער רופט עס אָן עסייען, כאָטש זיי זענען מער ענלעך צו איבערדערציילונגען פון אַנדערע ביכער — און דאָרט האָב איך געטראָפן איין וואָרט וואָס האָט זיך איבערגעחזרט 28 מאָל. (מער האָב איך נישט געהאַט קיין געדולד צו ציילן).

דער שענסטער אויסדרוק הויבט אָן ווערן באַנאַל און דענערווירנדיק צוליב די אָפטע איבערחזורונגען.

ליבערמאַן איז נישט נאָר אַ פיינער בעלעטריסט, נאָר אויך אַ ביכער־רעצענזענט. אָבער דאָ קאָן שוין נישט גילטן דאָס געזעץ פון שעפערישער פרייהייט, ווען דער מחבר פאַרמירט אויס העלדן לויט זיין איינזען און אין דער פּערספּעקטיוו, ווי ער זעט זיי. אין קריטיק פאַרפליכטן געוויסע מאָראַלישע און עטישע כללים, ביי וועלכע אַ שרייבער (אויב ער וויל מען זאָל אים נעמען ערנסט) מוז זיך האַלטן.

אייגנטלעך קאָן מען דאָ אַרויסרוקן די זעלבע טענות, וועלכע מען האָט צום פּראָפ. באַיטאַן וועגן פּראָפעסיאָנעלער עטיק, ספּעציעל ווען עס האַנדלט זיך וועגן רעצענזיעס איבער יידישע ביכער.

דאָס איז בלויז אַ דרך־אגבדיקע באַמערקונג פון אַן עלטערן שרייבער צו אַ יונגן קאָלעגע, וועלכן מען קאָן פאַרויסזאָגן אַ חשובן אָרט אין דער אויסטראַלישער ליטעראַטור.

סערזש ליבערמאַן פאַרמאָגט אַלע קוואַליטעטן פון אַ גוטן שרייבער, ווי ער האָט עס באַוויזן אין זיינע צוויי ביכער און אין די ליטעראַרישע אַרטיקלען אין „מעלבורן קראָניקל“.

כדי דאָס שאַפן זאָל ברענגען רייפע פרוכטן, דאַרף די ליטעראַרישע אָריענטאַציע גיין אין דער טיף און נישט אין דער ברייט. אין דער ברייט זעט עס זיך טאַקע מערער אָן, אָבער פון דער טיף שטראָמט דאָס וואָגיקייט פון ווערק.

ל. אַלשינאַ

דער סטאַכאַנאָוויעץ מישאַ גאָלדשטיין

(אַ בילדל פון סאָוויעטישן לאַגער)

מיר זענען געווען דריי יידן אין דער בריגאַדע נומער 38. איך, דער מחבר פון דער דערציילונג, פאַן מעצענאַס שפּערלינג, און מישאַ גאָלדשטיין. שפּערלינג האָט געשטאַמט פון לוואָוו, וווּ ער האָט פאַר דעם קריג שטודירט אויף אַן אַדוואָקאַט.

אין 1942 האָט ער זיך געוואָלט אַדורכשמוגלען מיט דער פּוילישער אַרמיי קיין איראַן. ער האָט געשמירט די פּוילישע מעדיצינישע קאָמיסיע מיט אַ גאָלדענעם זייגער און מיט „גרינע“. ער האָט, חס־וחלילה, נישט געהאַט קיין יידישן אויסזען און אויך גערעדט אַ גוטן פּויליש. און פונדעסטוועגן נאָך די אַלע גליקן, האָט זיך שפּערלינגען נישט איינגעגעבן אויסצובאַהאַלטן זיין יידישקייט און ער האָט באַקומען א צעטל מיט דער קאַטעגאָריע „ע“, דאָס הייסט, אַז דו ביסט אַ קאַליקע, טויגסט שוין אינגאַנצן צו גאָרנישט, כאָטש לייג זיך לעבעדיקערהייט אין דער ערד אַריין, כאָטש ער איז געווען געזונט, ווי אַ פערד. די פּוילישע מעדיצינישע קאָמיסיע האָט נישט אַדורכגעלאָזט קיין יידן אין דער פּוילישער אַרמיי און דערפאַר איז שפּערלינג געבליבן אין ראַטנפאַרבאַנד.

די נ.ק.וו.ד. האָט אים דערנאָך אַרעסטירט און נאָך אַ יאָר אויספאָרשונג אין טורמע האָט ער באַקומען 10 יאָר לאַגער פאַר פאַרראַטן דאָס סאָוויעטישע פאָטערלאַנד.

געקומען איז ער אין לאַגער אַן אויסגעדאַרטער, הויט און ביין, אויסגעמאַטערט פון הונגער און שלאָפלאָזיקייט און מיט צינגאַ. די ציין האָבן זיך ביי אים געשאָקלט, אַ חוץ די צוויי אויבערשטע, וואָס האָבן געהאַט גאָלדענע קאָראָנקעס, ווי איינער זאָגט אויף אונדז קענסטו זיך פאַרלאָזן.

ווען שפּערלינג האָט געפאָדערט פון מיר, אַז כ׳זאָל רעדן מיט אים נאָר פּויליש און זיך ווענדן צו אים נישט אַנדערש ווי „פאַן מעצענאַס“ און ווען איך האָב באַמערקט אויך אַנדערע מאָדנע פירונגען זיינע, האָב איך אים באַטראַכט אַלס מענטש, וואָס איז אַ ביסל צעדרייט. איך האָב געהאַלטן אַן אויג אויף דעם „פאַן מעצענאַס“ ער זאָל נישט אָפּטאָן קיין נאַרישקייט, פאַר וועלכן מ׳קען אַמאָל באַצאָלן מיט לעבן.

דער דריטער יידישער אַרעסטאַנט אין אונדזער בריגאַדע איז געווען מישאַ גאָלדשטיין. ער איז געווען אַ רוסישער ייד פון לענינגראַד מיט אַ קליין בערדל און וואָנצעס אַלאַ טאַראַס בולבאַ. אויפן קאָפּ א בערעט, אין אים איז ער אויך געשלאָפן. א מענטש פון אַ יאָר דרייסיק, אַ בלאָנדער און ווי אויף צו להכעיס האָט ער אויסגעזען, ווי אַן אוקראַאינער. אַ געזונטער, נישט פון די שרעקעוודיקע. ווען נישט דער נאָמען וואָלט קיינער נישט געזאָגט, אַז מישאַ גאָלדשטיין איז אַ ייד.

אויף דער פריי האָט ער געאַרבעט אין דער סאָוויע־

מ. אײזענבוד

די וועלט — דורך די אויגן פון אַ דאָקטער

SERGE LIBERMAN: "A UNIVERSE OF CLOWNS"
PHOENIX PUBLICATIONS, BRISBANE, 271 p''p.

ד״ר סערדזש ליבערמאַן

דער טאַלאַנטירטער דערציילער, וואָס איז אַ דאָקטער מעדיצין — זעט די וועלט דורך דער פּריזמע פון זײַן וואַרטע־צימער; פון שפּיטאָל; פון אַלטן היים...

די קראַנקע קומען צו אים נישט נאָר מיט זייערע פיזישע לײַדן, נאָר אויך מיט זייערע גײַסטיקע ווידעראַנאַנדן, אַז צו וויסן — אַז דער דאָקטער ראַנגלט זיך אַליין מיט גײַסטיקע פּראָבלעמען.

דאָס בוך פאַרמאָגט זעכצן דערציילונגען. שוין אין דער ערשטער דערציילונג האָבן מיר די אַלע פראַגן, וועלכע עגבערן דעם מחבר, און זייער פאַרענטפערונג פּרובירט ער אילומינירן דורך די דיאַלאָגן און האַנדלונגען פון זײַנע העלדן.

דאָס זענען: מאָראַל און פּראָפעסיאָנעלע עטיק. (פּראָפ. באַיטאָנס ליבע מיט אַ פּאַציענטין, וועלכע ער באַקענט אין שפּיטאָל); גאָט און געטלעכקייט: קאָן אַ וויסנשאַפטלער גלויבן אין גאָט? (פּראָפ. באַיטאָן) גאָט — ווי די איינציקע האָפענונג (עליזאַבעט, זײַן קראַנקע געליבטע), דער גאָט צו וועלכן זײַנע העלדן קערן זיך צוריק אויף דער עלטער — איז עס דער זעלבער גאָט, וועלכן זיי האָבן פאַרלאָזן אין דער יוגנט? איז גאָט און גלויבן אידענטיש? (די אַלטע באָבע אין אירע געשפּרעכן מיטן אייניקל).

די ערשטע דערציילונג שילדערט דעם פּראָפעסאָר, וואָס געפינט אָפּ זײַן פאַרגאַנגענע יוגנט — און די מענער־קראַפט — דורך דער ליבע מיט דער פינפאונצוואַנציק יאָריקער עליזאַבעט, און איז מקריב זײַן קאַריערע (אַזוי פאַרלאַנגט די פּראָפעסיאָנעלע עטיק), הגם ער ווייס: דער אָביעקט פון זײַן ליבע לײַדט פון אַן אומהיילבאַרער בלוט־קראַנקהייט. איז אַ רגע גליק (פּראָפ. באַיטאָן רופט די רגע אָן — די פינפאונצוואַנציקסטע שעה אין מעת־לעת) ווערט דעם קרבן פון אַ וויסנשאַפטלעכער קאַריערע? די פאַראַכטונג פון זײַן אייגענעם זון?...

אין דער זעקסטער דערציילונג קערט זיך דער מחבר ווידער צו דעם וויכוח. אויך דאָ שטייט דער דאָקטער פאַר דער דילעמע: קאָן ער אָננעמען די ליבע פון דער אָנגעשטעלטער אין זײַן ביוראָ, וואָס איז צוואַנציק יאָר ייִנגער פון אים? פון צופיל ספיקות און אַרגומענטאַציע — פאַרשפּעטיקט דער דאָקטער און בלײַבט אַן אַנטוישטער, ווײַל אינצווישן האָט שוין עמיצער אַנדערש פאַרנומען זײַן אָרט.

אויך די אַרטיסטקע (מאָסקווע!, מאָסקווע!) וואָס האָט נאָך אַ קורצער, נאַאיווער ליבע פאַרשוואַנגערט — איז פאַרנומען מיט שלום מאַכן מיטן אייגענעם געוויסן — שטייענדיק פאַר דער אַלטערנאַטיוו: אויפגעבן איר אַרטיסטישע קאַריערע וועלכע איז ערשט אין סטאַדיע פון זיך אַנטוויקלען, אָדער: אומברענגען דאָס לעבעדיקע וועזן, וואָס נעמט וואַקסן אין איר...

און אַזוי פירט אונדז דער דאָקטער פון שפּיטאָל און וואַרטע־צימער צו דער לעצטער סטאַדיע — צום אַלטן היים...

מיט וואַרעמקייט שילדערט דער מחבר צוויי פּאָעטן: דעם קאַרלטאָנער שוסטער וואָס האָט איבערגעלאָזט אַ פאַרמעגן: העפטן מיט לידער. אין זיי געפינט דער מחבר דעם שוסטערס פילאָסאָפישן בליק אויף דער וועלט, אויפן אָרט פון מענטש אין דער וועלט, און ער בלײַבט פאַרווונדערט: ערגעץ־ווו האָבן די לידער אין זיך קאַפקעס געדאַנקען, און אויך פון אַנדערע פּעסימיסטישע פילאָסאָפן.

דער צווייטער פּאָעט — אייגנטלעך — אַ נאָך נישט דערגאַנגענער פּאָעט — איז שרגא שטייער. דורך דעם ביכל לידער האָפט ער צו לאָזן אויף דער וועלט עפּעס פון זײַן גײַסטיקן מהות. ער איז אויפן וועג צו זײַן טאָכטער — ווו ער רעכנט צו געפינען פאַרשטענדעניש און הילף. ער טרעפט אָבער אָן פאַרצווייפלונג: די טאָכטער איז פאַרמשפּט צו קינדערלאָזיקייט. אין אָנבליק פון דער טאָכטערס טראַגעדיע, זעט אויס שרגא שטייערס דראַנג צו אומשטערבלעכקייט — ביז גאָר נישטיק.

יעדע דערציילונג איז אַ וועלט פון קראַנקהייטן; אַפּאַטיע; גלײַכגילט; אָרעמקייט און טראַגעדיע. נישטאָ דער דראַנג צו קעמפן קעגן גורל, נאָר ווילנלאָזער אונטערגעבן זיך.

דאָס איז שוין דאָס צווייטע בוך דערציילונגען פון סערזש ליבערמאַן. ביידע פאַרמאָגן דערציילונגען פון אימיגראַנטישן לעבן — וואָס זענען ענלעך צו זיך מיט דער פּסיכאָלאָגישער רעאַקציע צום נייעם לאַנד — אויסטראַליע — געזען דורך די אויגן פון אַן אימיגראַנטיש ייִנגל און פון זײַן מאַמען.

די מאַמע איז איינע פון די זעלטן גאַנצע טיפן, וועלכע לײַדט נישט פון קאָמפּלעקסן, צוליב נישט באַפרידיקטע טרוימען. זי האָט געפונען דאָס, וואָס זי האָט דערוואַרט: איר פּאָרטרעט איז געצייכנט מיט צאַרטע שטריכן פון יראת הכבוד און דרך־ארצדיקן אַרויפקוקן.

אייגנאַרטיק איז דער טעמפּאָ פון שרײַבן. דינאַמיש, קלאָר, דורך שאַרפע, קורצע כאַראַקטעריזאַציעס. דאָס איז שוין אייגענער סטיל פון אַ יונגן, מאָדערנעם שרײַבער.

ליבערמאַן פאַרמאָגט אַ שיינע און רײַכע ליטעראַרישע שפּראַך און איז אַ מייסטער פון דיאַלאָגן, וועלכער פליסט

זיך מיר אַזוי אַ צוקערל״. און דאָס האַרץ ווערט צעבראָכן מחמת מיר האָבן אַפילו קיין צוקערל נישט אויף מחיה צו זיין דאָס אָרעמע קינד. און דער שרייבער פון דער צוואה וויל אַזוי לעבן כדי „צו דערלעבן די גליקלעכע צייט, צו זען די ברידער פון ליידן באַפרייט״. לעת־עתה ווייס ער אַז „ער מוז פאַלן על קידוש השם״, און דעריבער ווידמעט ער אונדז זיין צוואה אין „קלינגענדיקע לידער״.

מיט אָט־דער צוואה ווערט יאַשע ראַבינאָוויטש לעגענדע און סימבאָל און ס׳איז בסדר וואָס „די צוואה״ איז נישט דער עפּילאָג, נאָר דווקא דער פּראָלאָג צו דער זאַמלונג. און ס׳איז משמעות נישט קיין צופאַל וואָס די זאַמלונג פאַרענדיקט זיך מיט אַ ליד, מונטער און שטאָלץ, „עם ישראל חי״, פון דעם פּאָעט און דערציילער משה קנאַפּהייס, וואָס איז פון די ניצול־געוואָרענע, און וווינט איצט אין אַרגענטינע (דער קאָמפּאָזיטאָר איז געווען ש. בערעזאָווסקי). דער פּאָעט האָט געשריבן דאָס ליד אין די פּליטים־לאַגערן, און דאָס ליד האָט געפלאַטערט און געשאַלט פון לאַגער צו לאַגער, אַ שירה פון ידישער אייביקייט: „ווידער וועט דאָס לעבן אויפגיין״, נישט בלויז צוליב עקזיסטירן, ווי אַ זאַך אין שטח, נאָר צוליב פאָלקישן קיום, ווי אַ היילונג פאַר די וואונדן, און כדי אַ תיקון געבן „אַלץ וואָס איז פאַרביי״.

„עם ישראל חי״ איז אַ רמז אויפן ייִדישן וואַנדער־וועג און וווּנדער־וועג אין דער געשיכטע, און ס׳איז אַ ראיה אַז אַלע פורעניותן און אַלע רדיפות זענען נישט געווען בכוח צו באַזיגן ייִדישע אייביקייט, אַז דער פייער פון דעם סנה, פון דעם דאָרן, וואָס משה האָט געזען אין מדבר, איז פאַרט געווען שטאַרקער פונעם פייער פון די שייטער־הויפנס פון דער אינקוויזיציע, פון די נאַצי־דייטשישע קרעמאַטאָריעס, און ברענט און באַלייכט ייִדישע אייביקייט. צווישן דעם פּראָלאָג, „די צוואה״, און דעם עפּילאָג, „עם ישראל חי״, זענען דאָ לידער אין וועלכע פרייד און טרויער מיניען זיך. לידער וואָס פינקלען מיט די טרערן — די הייליקע און רירנדיקע טרערן — פון איבער אַ מיליאָן קינדער, פון פינף מיליאָן מאַמעס און טאַטעס, ברידער און שוועסטער, וואָס דער פייער פון די אויוונס האָט יאָ פאַרצוקט, און פאַר דעם איז נישטאָ קיין נחמה. צוליב ייִדישער אייביקייט טאָר מען נישט פאַרקוקן די אמתן פון ייִדישער באַלדיקייט: פונדעסטוועגן אַן דעם גלויבן אין ייִדישער אייביקייט, וואָלט אונדזער באַלדיקייט נישט אויסגעהאַלטן. אָן דער הבטחה פון גאולה וואָלט אונדזער אומה דערטרונקען געוואָרן אין ימען פון יאוש, פאַרצווייפלונג; אָן דעם פּראָלאָג צו דער זאַמלונג „איך וויל אַזוי לעבן״ און אָן דעם עפּילאָג „ווידער וועט אויפגיין דאָס לעבן״ וואָלט געווען אומקום. באַלדיקייט און אייביקייט, די טראַגישעווירקלעכקייט און די „אויסגעבענקטע שעה״ — ביידע דימענסיעס פון ייִדישן גורל זענען פאַראַן אין די לידער.

די זאַמלונג, אייגנטלעך די אַנטאָלאָגיע, באַשטייט פון פערציק לידער איינגעטיילט אין פינף גרופּעס: 1) עס ברענט; 2) געטאָ, דיך פאַרגעסן וועל איך קיינמאָל נישט; 3) דאָס עלנטע קינד; 4) אני מאמין; 5) מיר זענען דאָ. פערציק לידער — אין זייער באַזונדערקייט האָט איטלעך ליד זיין „פּנים״, און זיין זין, זיין נוסח און זיין ניואַנס, אַרויסגעכאַפּט און געשטאַלטיקט פון דעם אַלגעמיינעם צער און צאָרן, פון דעם אַלגעמיינעם מוט און גלויבן, ווי זייער צייכן אויף דער פּסיכיק פון דעם שרייבער. אין זייער צוזאַמענדיקייט פאַרשווינדט די צאָל פערציק, וואָס איז אַן אַריטמעטישער חשבון, ווו יעדער נומער איז ווי אַ מחיצה, אַ וואַנט, צווישן דעם פריערדיקן און דעם שפּעטערדיקן און עס באַקומט זיך אַ גאַנצקייט, ווו איטלעך ליד איז ווי אַ סטראָפע פון אַן איינהייטלעכן געזאַנג, פון אַן איכה, אָבער נישט בלויז דורכגעדרונגען פון עצבות, נאָר אויך באַשטראַלט מיט בטחון. און די פינף גרופּעס ווערן שוין איצט פינף פּרקים פון אָט־דעם איינהייטלעכן געזאַנג.

ס׳רוב לידער אין דער זאַמלונג האָבן דעם אַראָמאַט פון פאָלקס־לידער, דעם איינפאַכן אַראָמאַט פון גראָז און היי אויפן פעלד. ס׳איז נישט קיין קראַנץ בלומען, סיידן קלייניקע שטעקעלעך מיט אַ בלעטעלע אָדער צוויי, וואָס וואַקסן אַרום די קברים אויף אַ בית־עולם. די לידער דערנענטערן זיך צום מהות פון פאָלקס־לידער דערמיט וואָס זיי דריקן אויס די סאַמע געמיינשאַפטלעכסטע געפילן און שטימונגען פון וויי און פרייד, פון בענקשאַפט אַהיים און ליבשאַפט פאַר אייגענע, פון דער שרעק און האָפענונג, פון מענטשן אין קיינעמס לאַנד וואָס באַמבלען זיך צווישן לעבן און טויט. דאָס פאָלק שרייבט נישט קיין לידער; דאָס טוען יחידים. נאָר וואָס־זשע־דען, די יחידים שעפּן די געפילן און שטימונגען פון אַ קוואַל וואָס געהערט דעם פאָלק, פון אַ ברונעם וואָס איז פול מיט די טרערן, מיט די אָנגעזאַמלטע טרערן סיי פון צער און סיי פון גליק. און דאָס פאָלק ווערט אַ שותף צו די לידער, מען גיט צו און מען נעמט אַראָפּ, עס שאַפן זיך וואַריאַנטן, און אויף דעם אופן ווערט עס פאָלקס־ליד.

אַפילו אַזעלכע דיכטערס ווי ש. קאַטשערגינסקי, ז. סעגאַלאָוויטש, ישעיה שפּיגל, משה קנאַפּהייס, האָבן דערוואָרבן, איטלעכער, אַ נישע פאַר זיך אין אונדזער היכל הנגינה.

„מיר זענען דאָ — לידער פון די געטאָס און לאַגערן״ דאַרף זיך געפינען אין יעדער ייִדישער היים. אין דער הקדמה שרייבט אליעזר וויזעל: „אויב ייִדן האָבן צווישן פאַלנדיקע מויערן אויסגעזונגען זייער צער און זייער עקשנות, צי מעגן מיר זיין טויב צו זייער לידער?״ חנה מלאַטעק און מלכה גאָטליב האָבן צוגעגרייט דעם מאַטעריאַל. ס׳איז פאַראַן אַן ענגלישע טראַנסליטעראַציע און אַ קאָמפּעטענטע ענגלישע איבערזעצונג פון ראָזלין ברעזניק־פּערי, אָבער אַזאַ אויסדרוק ווי קידוש־השם דאַרף בלייבן אין ענגליש אויך KIDDUSH HASHEM און נישט IN GOD'S NAME וואָס איז אומריכטיק און וואַקלדיק.

ד״ר עזריאל נאַקס

לידער פון חורבן און האָפענונג

די זאַמלונג הייסט: „מיר זענען דאָ". אַזוי איז עס געזען ווען הירש גליק האָט געשריבן דאָס ליד אין דער ווילנער געטאָ, און ס'איז געוואָרן דער הימן פון די פאַרטיזאַנער, און עס ווערט געזונגען ביי אַלע יזכור־אסיפות. פון די וואָס זענען געווען פאַרן חורבן זענען זעקס מיליאָן אומגעבראַכט געוואָרן פון דעם טייוולאַנישן שונא. ס'איז אויך פאַראַן אַן אונטערקעפּל: „לידער פון די געטאָס און לאַגערן". פאַרוואָס נישט „לידער פון גיהנום"? וואָלט אַזאַ אונטערקעפּל נישט געווען פּאַסיקער, עכטער? איז דען פאַראַן אַ חילוק צווישן די פייערן פון די קרעמאַטאָריעס און די פייערן אין גיהנום? און אויב דאָס אונטערפעקל איז דווקא „לידער פון די געטאָס און לאַגערן" און נישט „לידער פון גיהנום" איז דער ענטפער טאַקע פאַראַן אין הירש גליקס עקזאַלטירטן הימן: „זאָג נישט קיינמאָל אַז דו גייסט דעם לעצטן וועג". די וויזיע פון דעם דיכטער און דער פּאַטאָס פון דעם נביא פאַראייניקן זיך אין דער מעכטיקער מאָנונג, אין דעם אויפציטערנדיקן אויסרוף:

פון גרינעם פּאַלמענלאַנד ביז ווייסן לאַנד פון שניי,
מיר קומען אָן מיט אונדזער פּיין, מיט אונדזער וויי,
און ווו געפאַלן איז אַ שפּריץ פון אונדזער בלוט,
שפּראָצן וועט דאָרט אונדזער גבורה, אונדזער מוט.

און מיטן אויסרוף איז דאָ די בשורה, מיט אַ פאַרוויגנדיקער מוזיק אין איין שורה און מיט אַ קרעפטיקן ריטעם אין דער צווייטער:

קומען וועט נאָך אונדזער אויסגעבענקטע שעה —
עס וועט אַ פּויק טאָן אונדזער טראָט — מיר זענען דאָ!

אויפן שוועל פונעם גיהנום — אין דאַנטעס עפּישער פּאָעמע — איז געווען אויסגעקריצט דער ביטערער גזר: „די וואָס טרעטן אַריין אַהער, לאָזן איבער אַלע האָפענונגען אויף יענער זייט". אונדזערע ברידער און שוועסטער האָבן נישט מפקיר געווען זייערע האָפענונגען, האָבן נישט אויפגעהערט צו וואַרטן אויף דער אויסגעבענקטער שעה. און ס'איז געווען ווי טראָפּנס טוי אויפן גומען ביי אַ דאַרשטיקן. אויך דאָס איז אַ טייל פון דער ירושה וואָס זיי האָבן אונדז געשאָנקען אויף אַלע דורות. און דאָס איז דאָך געווען הירש גליקס לויטערער געבעט:

נאָר אויב פאַרזאַמען וועט די זון אין דעם קאַיאָר —
ווי אַ פּאַראָל זאָל גיין דאָס ליד פון דור צו דור.

אין גיהנום איז נישטאָ די טרייסט, אויף צוטוליען זיך צו איר, און שעפּטשען צו זיך און צו די אַרומיקע: „קומען וועט נאָך אונדזער אויסגעבענקטע שעה".

ס'איז מן־הסתם נישט על־פּי־צופאַל וואָס חנה מלאַטעק און מלכה גאָטליב, וואָס האָבן צוגעגרייט די זאַמלונג, האָבן אויסדערוויילט ווי אַ פּראָלאָג דאָס ליד — „מיין צוואה". פאַראַן אין דעם די הויפּט־מאָטיוון פון אַלע לידער. אין די סאַמע פּשוטסטע ווערטער, ציכטיקע און שטילע, און דאָך ווערטער ממעמקים, פון די טיפענישן. אַקוראַט ווי זיי וואָלטן געווען אַ כאָראַלער געזאַנג פון אַלע זעקס מיליאָן, וואָס אַכט אויף פאַר אונדז זייער געמיט — אין די אַנגסטן פון פּחד און אין דער דערהייבנקייט פון גייסטיקער גבורה. די יידישע באַיאַונג פון לעבן — פון איוב אין תנ"ך ביז די קדושים פונעם חורבן — מערקט זיך שוין אין דער ערשטער שורה: „איך וויל אַזוי לעבן". און ס'איז כמעט אַזוי ווי אַ קינד וואָלט אויסגעשטרעקט דאָס הענטעלע און מיט אַ זיסער נאַיווקייט געזאָגט: „עס ווילט

וויסן איז אַבסטראַקט און אָן לעבן.
„פאַוסט" פאַרנעמט זיך מיט אַנטוויקלונג און פּראָגרעס.

געטע האָט דערקלערט דעם דערפאָלג פון „פאַוסט" מיטן זאָג, אַז „פאַוסט" איז צוגעפּאַסט פאַר אַלע ציטן. כאָטש די וועלט האָט אַנדערע מלחמות צו פירן, ווי אין געטעס ציטן, דער באַגריף פון גליק און צרות בלייבט ביי דער מענטשהייט דער זעלבער.

שפּינאָזעס פילאָסאָפיע, אַז גאָט און נאַטור איז דאָס זעלבע — איז פאַר געטען אָננעמבאַר. אַזוי ווי שפּינאָזע איז אויך געטע אַ פּאַנטעאיסט. געטע רופט אָן די נאַטור „די קיינמאָל נישט אַלטווערנדיקע מוטער"

„וואָס קאָן דער מענטש מער געווינען
נאָר דאָס אַז גאָט — נאַטור צום מענטשן
זיך אַנטפּלעקט"

די נאַטור איז פאַר געטען דער קוואַל פון דער קינסטלערישער שאַפונג און אידייען:

„נאַטור און אידייע לאָזן זיך נישט אָפּטיילן — אָדער די קונסט, אָדער דאָס לעבן וועט ווערן צעשטערט".

אין פאַרמעסט מיט דער נאַטור, מוז דער קינסטלער אַריינברענגען עפּעס גייסטיקס, געבן דאָס ווערק אַזאַ כאַראַקטער וואָס מאַכט עס אי נאַטורעל און אי גייסטיק.

„פאַוסט" איז אַן אויסדרוק פון געטעס וועלט־אַנשויאונג, ווי געטע האָט געזען די וועלט און זי געוואָלט דערקלערן.

אַרום די ביכער „איוב" און „פאַוסט" איז אין משך פון יאָרן אויסגעוואַקסן אַ גרויסע ליטעראַטור, וועלכע וועט וואַרשיינלעך אין די קומענדיקע דורות נאָך מער באַרייכערט ווערן מיט נייע פילאָסאָפישע געדאַנקען.

מגר. בן־ציון פעלדשוה

איוב און פאַוסט

איוב איז א בוך אין תנ״ך. דער ענגלישער פילאָסאָף קאַרלייל שרייבט וועגן דאָזיקן ווערק: „דאָס בוך איז אַזוי צאַרט און גרויס, ווי אַ מיט זומער־נאַכט, ווי די וועלט, די רוימען און שטערן; אַ גאָבעלער בוך, וואָס געהערט צו אַלע מענטשן אין דער וועלט״.

אַן אַמעריקאַנער קאַרל קאַרנול, אין זיין אריינפיר צו די ספרים פון דעם אַלטן טעסטאַמענט שרייבט: „דאָס איז איינס פון די וווּנדערלעכסטע דערגרייכונגען פון דעם מענטשנס גייסט. איוב געהערט צוזאַמען מיט דאַנטעס „געטלעכע קאָמעדיע״, און געטעס „פאַוסט״, צו דער וועלט ליטעראַטור״.

דער אינהאַלט פון בוך „איוב״ איז בקיצור אַזאַ:

ס׳האָט געלעבט אַ מאַן איוב אין לאַנד עוץ. ער איז געווען אַ גאָטס־פאַרכטיקער מאַן. ווען גאָט פרעגט דעם שטן זיין מיינונג וועגן איובן, באַקומט ער אַן ענטפער:

— איוב איז דיר נישט געטריי. איוב איז צופרידן מיט דיר, ווייל דו באַזאָרגסט אים מיט רייכקייט און געזונט. ער האָט נאָר אין זינען דעם מאַטעריעלן נוצן. אויב דו וואָלסט עס אַוועקגענומען, און איוב וואָלט געליטן צרות און פּיין, וועט ער דיר מער נישט זיין געטריי...

גאָט דערלויבט דעם שטן אַוועקצונעמען אַלץ פון איובן, אַנשיקן אויף אים קרענק. בלויז איינס פאַרבאָט ער אים: צונעמען איובן דאָס לעבן.

אין זיין אָרעמקייט, פיזיש צעבראָכן בלייבט איוב טריי גאָט. ער פאַרלאַנגט בלויז אַן ענטפער, פאַרוואָס א רעכטפאַרכטיקער מענטש ווערט געפייניקט. איוב איז זיכער, אַז ער האָט קיינעם נישט באַעוולט, אַז ער איז ריין פון זינד. דעריבער רופט ער גאָט צו א דין־תורה.

איינער פון זיינע פריינד לייגט אים פאָר, ער זאָל אַנאַליזירן וואָס הייסט גוטס און וואָס הייסט שלעכטס.

ווי אַזוי האָט איוב געקאָנט וויסן, וואָס איז גוט און וואָס איז שלעכט?

האָט ניטשע דען נישט געלערנט, אַז ווען אַ מענטש ליידט צרות און האָט שוין נישט מער קיין פריד אין לעבן, דעמאָלט דאַרף דער גוטער מענטש העלפן אים שטאַרבן־...

איובס פרוי איז געווען איבערציגט אין דער ריכטיקייט פון דער פילאָסאָפיע:

— לעסטער גאָט — ראָט זי איובן — און שטאַרב. אָבער איוב נעמט נישט אָן די עצה. איוב האָט תמיד געהאַלטן אַז שכל און פאַרשטאַנד זענען די גרעסטע געשאַנקען פאַרן מענטש. דעריבער וויל ער אַן ענטפער פון גאָט, ער זאָל פאַרשטיין די סיבה.

לאַנגזאַם אָבער פאַרלירט איוב די האָפענונג צו קריגן א לאָגישע אויפקלערונג און קומט צום אויספיר, אַז: „קיין מענטש ווייס נישט דעם וועג צום פאַרשטאַנד״.

קיערקעגאַרד *) האָט באַשאַפן אַ פּרינציפּ פאַר מענטש און גאָט: „וואָס מער איך פאַרשטיי און קלער וועגן גאָט — אַלץ ווייניקער פאַרשטיי איך אים״.

ענדלעך באַקומט איוב זיין ענטפער פון גאָט:

עס איז לאָגיש און פאַרשטענדלעך, אַז די אידיי פון אַריינגעמען דאָס בוך „איוב״ אין תנ״ך האָט נישט געהאָט פאַר אַ ציל די באַשרייבונג פון לעבן פון אַן אומגליקלעכן מענטשן.

עס איז מעגלעך, אַז די אויסטייטשונג איז באַגרענעצט צו דעם נאַציאָנאַלן פּראָבלעם און די טראַגעדיע פון דעם יידישן פאָלק, ווי אונדזער פילאָסאָף און תנ״ך אויסטייטשער — מאַרטין בובער קומט צום אויספיר.

ס׳איז קלאָר, אַז דער תמצית פון דעם פּראָבלעם וואָס ווערט אַזוי גרינטלעך באַרירט, דרינגט אַריין אין דעם גאַנצן פּראָצעס פון מאַטעריעלע און גייסטיקע ווערטן אין מענטשלעכן לעבן.

*

ווען נאַפּאָלעאָן האָט באַגעגנט געטען, האָט ער געזאָגט:

דאָס איז דער מענטש!

געטע איז אָן שום ספק געווען געניאַל און זיין דראַמע „פאַוסט״ איז פון אַ ספּעציעלער באַדייטונג.

„פאַוסט״ באַשטייט פון צוויי טיילן. דעם ערשטן טייל האָט געטע געשריבן במשך פון 30 יאָר. דעם צווייטן טייל האָט ער פאַרענדיקט האַרט פאַר זיין טויט. „פאַוסט״ הויבט זיך אָן מיט דעם „פּראָלאָג אין הימל״. אַזוי ווי אין „איוב״. דער כאָר פון מלאכים זינגען גלאָריע צו גאָט. דער כאָר איז באַוווּנדערט וועגן דער שיינקייט פון דער וועלט און איר באַשאַף.

מעפיסטאָ הויבט אָן רעדן צו גאָט:

— דו ווילסט מיך זען צווישן דיינע מלאכים. נאָר אַנטשולדיק מיר, איך קאָן נישט האַלטן אַזוינע רעדעס וועגן גליק. דער מענטש איז אומגליקלעך. ער וואָלט געפלויגן צום הימל, נאָר ער קריכט אין גראָז.

דער מענטש פאָדערט פון הימל די שענסטע שטערן און פון דער ערד פאַרלאַנגט ער די העכסטע לוסט און קיין נאָענטקייט און קיין ווייטקייט באַפרידיקט נישט זיין טיף באַוועגטע ברוסט״.

גיט גאָט איבער פאַוסטן אין די הענט פון מעפיסטאָ, וועלכער דאַרף אים געבן די מעגלעכקייט צו באַנוצן זיך מיט כישוף.

פאַוסט איז זאַט מיט דעם אַקאַדעמישן לערנען, וועלכן ער האָט אַוועקגעגעבן זיין לעבן.

מיט כישוף, האָפט ער, וועט ער פאַרשטיין, ווי אַזוי דער וועלט־סיסטעם אָפּערירט. טעאָרעטיש דאָס צו פאַרשטיין, איז ווייניק. וויסנשאַפט מוז זיין געבויט אויף עקספּערימענטן.

---

*) ס. קיערקעגאַרד — דענישער פילאָסאָף און טעאָלאָג. 1813 ־ 1855.

פון דערגרייכונגען אויף פארשידענע געביטן פון וויסנ־שאפט און טעכניק און די אומגעהויער פארגעשריטענע מיטלען פון פארשטענדיקונג דורך פרעסע, ראדיא, טע־לעוויזיע און טוריזם זענען גובר די באריקאדן פון שפראך, נאציע און נאציאנאליזם. פון דער אזוי ארום געשאפענער טאלעראנץ צווישן פעלקער געניסן מיר, ייִדן, צומערסטן, ווייל מיר זענען געווען תמיד די באעוולטע פון דער פריער הערשנדיקער אומטאלעראנץ.

עס איז א קללה צו ווערן גערודפט און א ברכה צו פילן זיך גלייכבארעכטיקט — ווער קען דאס אזוי גוט אפשאצן ווי אונדזער דור וואס האט פארזוכט ביידע? לעבנדיק אין פוילן האבן מיר געחלומט וועגן נישט ווערן מער פארפאלגט אלס ייִדן. דאס איז אבער געווען נישט מער ווי א חלום פון ייִדישע סאציאליסטן וועלכע האבן געהאפט — וועט פארווירקלעכט ווערן מיטן קומען פון סאציאליזם. און ציוניסטן — מיט דער רעסטאוראציע פון א ייִדישע מלוכה אין פאלעסטינע. דער חלום איז פארווירקלעכט געווארן. די ייִדן לעבן אלס גלייכבארעכ־טיקטע בירגער אין די לענדער פון מערבדיקן ליבעראלן קאפיטאליזם, און אין ישראל לעבן אן ערך דריי מיליאן ייִדן אין א ייִדישע מלוכה. דאך, אזוי ווי עס געשעט כמעט שטענדיק: די ווירקלעכקייט הארמאניזירט נישט מיטן טרוים. מיר זענען נישט צופרידן, ווייל מיר זען נישט דעם המשך. מחוץ ישראל זען מיר: אונדזערע קינדער זענען ווייניקער ייִדן פון אונדז; אונדזערע אייניקלעך — נאך ווייניקער; אונדזערע אור־אייניקלעך און די ווייטערדיקע דורות — ווער ווייסט?...

אויב עס גייט וועגן ישראל איז נישטא דארט קיין מורא פאר אסימילאציע, אבער צי וועט דארט געדייען און פארגעזעצט ווערן א פול־בלוטיקע ייִדישע קולטור, אזוי ווי מיר קענען פון פוילן? די קינדער פון דעם מאדערנעם ישראל האבן נישט נאר נישט געוואלט איבערנעמען די אידייען און ווערטן פון דעם מזרח־איראפעאישן ייִדנטום, נאר די האבן זיך פון דער דאזיקער קולטור אפגעשאקלט, מורא האבנדיק אז די גלות־פסיכיק וועט שטערן דער אנט־וויקלונג פון א מאדערנער מלוכה. היינט, טראץ דעם וואס דאס פוילישע ייִדנטום עקזיסטירט נישט מער, זעט זיך נישט פאר אז ישראל זאל איבערנעמען זייער קולטור־ירושה; זי וועט, ווארשיינלעך, שאפן אן אייגענע קולטור. עס שיינט אז אין דער צוקונפט וועלן די איינוווינער פון דער ייִדישער מלוכה האבן ווייניק שייכות מיט דער קול־טור פון אומגעבראכטן פויליש־ייִדישן ישוב; אפשר נישט קיין סך מער שייכות ווי די איצטיקע איינוווינער פון מצרים, גריכנלאנד און איטאליע האבן מיט די גרויסע קולטורן געשאפענע דורך זייערע אור־אור־זיידעס.

צו פאראפראזירן א פראזע פון ענגלישן פאעט ט. ס. עליאט: אונדזער ייִדישע קולטור איז נישט אומגעקומען פון דעם קלאפ, וועלכן זי האט באקומען, אבער זי גייט אויס ביסלעכווייז מיט א קרעכץ. היטלער האט אונדזער פאלק געגעבן א שוידערלעכן קלאפ: עס איז אים געלונגען אומצוברענגען פיזיש זעקס מיליאן ייִדן, אבער ער האט נישט געקענט פארברענען אין די אויוונס אונדזער קולטור. איצט גייט זי אויס אליין...

מיר זענען א גלות־פאלק. אין משך פון אונדזער לאנ־גער, דריי און א האלב טויזנט יאריקער געשיכטע האבן מיר געהאט מלוכישע זעלבסטשטענדיקייט נאר דורך פארהעלטנישמעסיק קורצע פעריאדן. אונדזער פאלקס־כאראקטער איז געשטאלטיקט געווארן אין באדינגונגען פון צעשפרייטונג צווישן אנדערע פעלקער. טיילמאל האבן מיר געמאסן פון טאלעראנץ, און פראספעריטי, אבער מערסטנטייל זענען מיר געווארן פארפאלגט. שטענדיק, ווען די באדינגונגען זענען געווען גינסטיקע פאר אונדז, פלעגן זיך אנהויבן צו מערקן טענדענצן פון אסימילאציע און אויסמישונג צווישן די פעלקער. אזא איז אויך די לאגע איצט.

אונדזער דור האט עמיגרירט אין לענדער פון וווילשטאנד. נאך די יארן פון וואגלעניש, טויט־געפארן, און געדענקענדיק די ארעמקייט אין פוילן פאר דער מלחמה, איז דאס געווען א נאטירלעכער שריט. ערשט נאך דעם ווי מען האט זיך איינגעארדנט — איינער בעסער, א צווייטער א ביסל ערגער, אבער יעדער לעבנדיק מאטעריעל פילפאכיק בעסער ווי אמאל אין פוילן — האט מען זיך ארומגעקוקט (ווען עס ענדיקט זיך דער הונגער פון מאגן הייבט זיך אן דער הונגער פון גייסט): וואס וועט זיין מיט אונדזער קיום? צי וועט אלץ, אין וואס מיר האבן געגלויבט און וואס האט באשטימט אונדזער אידענטיטעט פארפאלן ווערן?

דער פאקט איז, אז נישט דער שטיגער־לעבן פון פויליש־ייִדישן ישוב קען ווייטער אנגיין, און נישט זיין קולטור קען פארגעזעצט ווערן אין די באדינגונגען אין וועלכע מיר לעבן איצט. א גרויסער טייל פון די קומענדיקע דורות וועט זיך, ווארשיינלעך, אסימילירן — צי דורך געמישטע חתונות צי אויף אנדערע אופנים; א קלענער טייל וועט זיך אינטעגרירן מיט די נייע קולטורן אין וועלכע זיי וועלן זיך אויסלעבן. בארייכערנדיק די דאזיקע קולטורן דורך דעם בייַשטייער וועלכן זיי וועלן צו־טראגן, וועלן אונדזערע יורשים גלייכצייטיק פארהיטן פון אונטערגאנג און פארגעסונג לכל־הפחות א טייל פון אונדזערע אייגענע קולטור־ווערטן. אזא פראצעס קען מען שוין אבסערווירן אין גאנג און די לענגער־איינגעזעסענע ייִדישע ישובים, ווי צ. ב. אין די פאראייניקטע שטאטן.

אפשר וועלן אין דער צוקונפט נישט זיין מער קיין ייִדן — אבער די אידייען, וועלכע ייִדן האבן בייגעשטייערט צו דער מערב־ציוויליזאציע, וועלן לעבן נאך לאנג, לאנג...

פארן אינהאלט פון די ארטיקלען זענען פאראנטווארטלעך די מחברים גופא.

אַנהויב. הראיה — אַט לעבן מיר נאָך אַלץ אין אַ דעמאָקראַטישער וועלט, איז דערפֿאַר די כלומרשטע נביאות פֿון אָרוועלן נישט מקוים געוואָרן.

אָרוועל איז נישט געווען קיין פּאָליטישער נביא און נישט קיין סאָציאָלאָגישער אַנאַליטיקער. ער האָט אָבער יאָ געזען, ווי ווייט מען קען מיט דער הילף פֿון „טאָפּל־שפּראַך" באַהערשן מוחות און דערפֿאַר האָט ער אַזוי ענערגיש געוואָרנט אין זיין שרייבן. ס׳איז אמת, אַז מיר לעבן נאָך אין אַ דעמאָקראַטישער אָרדענונג, נישט באַהערשט פֿון קיין „געדאַנק־פּאָליציי". דאַקעגן קענען מיר זען, ווי איין לאַנד נאָכן אַנדערן פֿון דער א״ג „דריטער וועלט" פֿאַלן אַרונטער אונטער דער השפּעה פֿון טאָטאַליטאַרע רעזשימען, מערסטנס „מאַרקסיסטישע", אָבער אָפֿט אויך, ווי אַ קאָנטער־מיטל, דורך רעכטע מיליטערישע דיקטאַטאָרן. אָרוועל האָט אין 1948 נישט פֿאַרגעזען, אַז גאַנץ מזרח־אייראָפּע וועט זיך „סטאַביליזירן" אין אַ פּערמאַנענטער סאָוויעטישער הערשאַפֿט־זאָנע און יעדער פּרווו צו באַפֿרייען זיך פֿון דעם „גרויסן ברודער", ווי אַזוי אָרוועל האָט ריכטיק באַצייכנט סאָוויעט־רוסלאַנד, וועט דערטרונקען ווערן אין אַ ים פֿון בלוט. די „אומרוען" אין מזרח־דייטשלאַנד (1953), אין אונגאַרן (1956), אין טשעכיע (1968) און די כסדרדיקע פּרוּוון פֿון פּוילישן פֿאָלק זיך צו באַפֿרייען פֿון דער סאָוויעטישער הערשאַפֿט, זענען אַ באַווייז אַז אָרוועלס נביאותן איז אַ כסדרדיקער פּראָצעס וועלכער הערט נישט אויף צו באַאומרואיקן די באַהערשטע פֿעלקער.

אויך ביי אונדז אין אויסטראַליע האָבן זיך אַרויסגעלאָזט אין אַ קאַמף מיטן אָרוועליזם אַ ריי זשורנאַליסטן. דער „עידזש", וועלכער גייט אַדורך אַ לינקע „קינדער־קראַנקהייט", האָט געעפֿנט זיינע שפּאַלטן קעגן דזשאָרדזש אָרוועלס „פֿאַלשע נביאות". דער „לינקער" פֿראַנק האַרדי, אַן אַלטער באַקאַנטער פֿונעם „לינקן פֿראָנט", האָט איצט אַרויסגעלאָזט אַ בוך א״נ „דאָס באַנעמעניש פֿון אָסקאַר אָסוואַלד" — „די אָבסעשיאָן פֿון אָסקאַר אָסוואַלד", וואָס איז אויך אַן אָנפֿאַל אויף אָרוועלס „1984". אויך אַנדערע זשורנאַליסטן באַמיען זיך צו פֿאַרמינערן אָרוועלס אומדערמידלעכע דעמאַסקירונג פֿון דעם סאָוויעטישן טאָפּעלאַרט רעדן און פֿאַלשע פּראָפּאַגאַנדע; פֿון רעדן וועגן שלום און גרייטן זיך צו מלחמה; אָדער רעדן וועגן אַנטוואָפֿענונג (פֿאַר אַמעריקע) בעת זי אַליין האָט אומגעהויער פֿאַרגרעסערט איר וואָפֿן־אַרסענאַל אין „קאָנווענציאָנעלן" וואָפֿן, אין ים־פֿלאָט און אין אַטאָמישן געווער. אין דער זעלבער צייט טוען אירע פֿרייוויליקע (אָדער אפֿשר נישט אַזוי פֿרייוויליקע) אַגענטן פֿירן אַ גרויסע פּראָפּאַגאַנדע קעגן אַמעריקעס אַטאָמישער באַוואָפֿענונג, מאַכנדיק זיך דערביי פֿאַרגעסן וועגן דער גרויסער באַוואָפֿענונג וואָס רוסלאַנד האָט דורכגעפֿירט זינט דעם סוף פֿון דער צווייטער וועלט־מלחמה, און דאָס אויפֿן חשבון פֿון די לעבנס־אינטערעסן פֿון איר אייגענעם פֿאָלק, אויסשפּרייטנדיק איר אימפּעריע ווייט און ברייט איבער דער גאַנצער וועלט.

אין מיינע אויגן איז אָרוועל געבליבן אַ גרויסער שרייבער, וועלכער האָט גוט געזען די טאָפּעלע שפּיל פֿון די קאָמוניסטן אין שפּאַנישן בירגער־קריג. ער איז געווען און געבליבן אַן אמתער סאָציאַליסט, אוודאי נישט לויטן געשמאַק פֿון אַ גרויסער צאָל פֿון די היינטיקע לינקע אינטעלעקטואַלן, וועלכע זענען געוואָרן די אידעאָלאָגן פֿון „טאָפּל־רעדנסאַרט" — פֿון זאָגן איינס און מיינען פּונקט דאָס פֿאַרקערטע.

לייענט אָרוועלס ווערק און איר וועט זען די גרויסקייט פֿון דעם דאָזיקן מערקווירדיקן שרייבער און קעמפֿער.

י. קאַפּע

א ניכטערער בליק אויף אונדזער קיום און המשך

(אַזוי ענדיקט זיך — נישט דורך געוואַלט, נאָר מיט אַ קרעכץ...)

ווען מען קוקט זיך צו צו דער געשיכטע פֿון דער מענטשלעכער ציוויליזאַציע, זעט מען ווי עס פֿאַרגייען מעכטיקע פֿעלקער וואָס האָבן געשאַפֿן רייכע קולטורן, ווי די בבלים, מצרים, גריכן, רוימער — דערמאָנענדיק נאָר אַ טייל פֿון די פֿאַרגייער פֿון אונדזער מערב־ציוויליזאַציע. דאָס יידישע פֿאָלק איז אין דעם פּרט כמעט דער איינציקער אויסנאַם.

אמת, מיר זענען נישט די זעלבע יידן ווי עס זענען געווען די עברים מיט דריי און אַ האַלבן טויזנט יאָר צוריק — מיר זענען באַאיינפֿלוסט געוואָרן פֿון דער זיך בייטנדיקער אומגעבונג, אָבער מיר האָבן שטענדיק, ביי אַלע באַדינגונגען, איינגעהאַלטן עפּעס פֿון דער צענטראַלער אידיי, וועלכע האָט אונדז קאָנסאָלידירט אַלס פֿאָלק.

פֿעלקער האָבן פֿאַרמאָגט טעריטאָריעס, מלוכה־אַפּאַראַטן, איינהייטלעכע שפּראַכן — אַלץ וואָס פֿאַרזיכערט דעם קיום פֿון אַ נאַציע — און דאָך זענען זיי פֿאַרשוווּנדן פֿון דער געשיכטלעכער אויבערפֿלאַך. יידן האָבן די דאָזיקע שוץ־מיטלען נישט פֿאַרמאָגט. פֿאַרקערט: זיי זענען געווען צעשפּרייט איבער צענדליקער לענדער צווישן פֿאַרשידענע פֿעלקער; זיי זענען געוואָרן גערודפֿט, אויסגעהרגעט, פּאָגראָמירט; אינקוויזיציעס. דאָך האָבן זיי דורכגעשפּאַנט אַלס פֿאָלק דריי און אַ האַלבן טויזנט יאָר מענטשלעכע געשיכטע.

איצט שטייען מיר אויף אַ שייד־וועג. דאָס ערשטע מאָל אין דער געשיכטע זענען יידן איך אַ גרויסן טייל פֿון דער וועלט באמת עמאַנציפּירט. דער פֿריִער אויסטויש

הערשל באַכראַך

דער קאַמף קעגן „1984״

ס׳איז אָנגעקומען דאָס יאָר 1984 און פּסידאָ־לינקע שרייבער, זשורנאַליסטן און אינטעלעקטואַלן, האָבן זיך אַרויסגעלאָזט אין אַ קאַמף קעגן „1984״.. דאָס איז דאָס בוך פון באַקאַנטן ענגלישן שרייבער דזשאָרדזש אָרוועל, וועלכער האָט אין 1948 אָנגעשריבן א בוך אונטערן נאָמען 1984 — קלאָר אַן איבערגעדרייטער נאָמען פונעם יאָר אין וועלכן דאָס בוך איז אָנגעשריבן. עס איז געווען אַ פּאַסיקער נאָמען, ווייל ער האָט ריכטיק פאָראויסגעזען די טענדענץ פון סאָוויעט־רוסלאַנד, און אירע אידעאָלאָגישע אונטערשטיצער, צו פאַרדרייען און איבערטייטשן דעם באַטייט פון ווערטער און געדאַנקען, כדי דערמיט צו פאַרדעקן דעם אמתדיקן מיין צו פאַרוואַנדלען פעלקער און לענדער אין טאָטאַליטאַרע לענדער אונטערן מאַנטל פון כלומרשטע לינקע און דעמאָקראַטישע פראַזן וועגן פריהייט און סאָציאַלן יושר.

דזשאָרדזש אָרוועל איז געווען אַן ענגלישער שרייבער, אָנהויבנדיק שוין פון יאָר 1920, אָבער אַ סאָציאַליסט, זאָגט ער, איז ער געוואָרן ווען ער האָט געקראָגן אַ קויל אין האַלדז אין שפּאַנישן בירגער־קריג אין מאַי 1937.

אָרוועל האָט נישט געהערט צו דעם מין שרייבער, וועלכע קעמפן פאַר זייערע מיינונגען און אידייען, זיצנדיק ביי זייער שרייב־טיש און קומען מיט זייער ווערק צו דעם פאַרלעגער. ווען ס׳איז אין יולי 1936 אויסגעבראָכן דער שפּאַנישער בירגער־קריג, איז ער אין דעצעמבער פון זעלבן יאָר שוין געווען אין די לענין־באַראַקן אין באַרצעלאָנאַ און זיך אָנגעשלאָסן אין דער מיליץ פון דער רעוואָלוציאָנערער פאַרטיי פ.אָ.או.מ. („פּאַרטידאָ אָברעראָ דע אוניפיקאַציאָן מאַרקסיסטאָ״ — די פאַרטיי פון מאַרקסיסטישער איינהייט). זי איז באַקעמפט געוואָרן פון די קאָמוניסטן און טראָצקיסטן. זייער פירער איז געווען נין, וועלכער איז דערמאָרדעט געוואָרן דורך די קאָמוניסטן, וועלכע האָבן גלייך ביים אָנהויב פונעם שפּאַנישן בירגער־קריג אָנגעהויבן צו באַהערשן די מיליטערישע און פּאָליטישע אָרגאַניזאַציעס פון די אַנטי־פאַשיסטישע קעמפער. ס׳האָט זיך באַקומען אַזוי אַרום, אַז אַנשטאָט צו קעמפן קעגן די פאַשיסטישע כוחות פון גענעראַל פראַנקאָ, האָבן די קאָמוניסטן געפירט א ביטערן קאַמף קעגן די אַנאַרכיסטן און טראָצקיסטן, וועלכע זענען געווען גענוג שטאַרק צו יענער צייט אין שפּאַניע. די רעכטע סאָציאַליסטן (קאַבאַלעראָ, פריעטאָ) האָבן אייגנטלעך נישט געשטערט די קאָמוניסטן און די אָנקומענדיקע אַגענטן זייערע פון פראַנקרייך און מאָסקווע. אָרוועל שטרייכט אונטער אין זיינע בריוו פון שפּאַניע, אַז די ידיעות וואָס ווערן געדרוקט אין די ענגלישע צייטונגען זענען הוילע ליגנס צוליב דער צענזור אין שפּאַניע.

נאָך דעם ווי אָרוועל איז פאַרווונדעט געוואָרן, האָט ער זיך באַפרייט פון די שפּאַנישע באַוואָפנטע קעמפער און זיך אומגעקערט קיין ענגלאַנד. דאָ האָט ער געפונען אַ צושטאַנד, אַז ס׳איז אים אוממעגלעך געווען צו געפינען א טריבונע אָדער אַ פאַרלעגער, וועלכע זאָלן פאַרעפנטלעכן זיינע אַרטיקלען וועגן דעם אמתן צושטאַנד אין שפּאַניע. קיינער פון די א. ג. לינקע האָבן נישט געוואָלט שטערן די שפּאַנישע רעפּובליקאַנער, וועלכע האָבן זיך געפונען אין אַ בלוטיקן קאַמף מיט די רעכטע פון פראַנקאָס לאַגער.

פון די דאָזיקע דערפאַרונגען זענען געבוירן געוואָרן ביי אים זיינע אַנטי־קאָמוניסטישע איבערצייגונגען, אין וועלכע ער האָט מיט רעכט דערזען די נייע טאָטאַליטאַרע מאַכט וואָס רוקט זיך אָן אויף דער פּאָליטישער אַרענע אין דער גאַנצער וועלט. פאַר זיין בוך „כבוד פאַר קאַטאַלאָניע״ האָט ער קוים געקענט קריגן א פאַרלעגער. ווען ער האָט פּרובירט בעת דער מלחמה אַרויסטרעטן קעגן דער ענגלישער פאַררעטערישער פּאָליטיק לגבי פּוילן, האָט ער אויך נישט געקענט געפינען קיין פּלאַץ אין דער ענגלישער פּרעסע, וועלכע האָט אונטערגעשטיצט די טשערטשיל־אידען פּאָליטיק פון נאָכגעבן סטאַלינען און זיינע אימפּעריאַליסטישע אַפּעטיטן לגבי פּוילן, ווי אין מזרח־אייראָפּע בכלל.

זיין באַרימט בוך „די חיות פאַרם״ איז דערשינען אין יאָר 1945, וווּ אויפן ביישפּיל פונעם לעבן פון די חיות, גיט ער אַ בילד ווי אַזוי מען קען מיט דער הילף פון א פאַרדרייטער שפּראַך טאָן זאַכן וואָס זענען דער היפּוך פון אונדזער נאָרמאַל פאַרשטענדלעכער שפּראַך. אין יאָר 1949 איז דערשינען זיין בוך „1984״, וווּ ער זעצט פאָר ווייטער די טעמע ווי אַזוי מיט פאַרקערט אויסגעדריקטע געדאַנקען קען מען דורכזעצן די טאָטאַליטאַרע באַהערשונג פון דער וועלט. אין דער דאָזיקער אַרבעט זענען, פאַרשטייט זיך, זייער אָנזעעוודיק די אינטעלעקטואַלן און אַקאַדעמיקער, וועלכע קענען זייער גוט מיט דער הילף פון דיאַלעקטיש אויסגעדריקטע פראַזן מאַכן פון ווייס שוואַרץ און פאַרקערט.

פאַר אָט דער דרייסטקייט האָט דזשאָרדזש אָרוועל זיך איינגעקויפט די אַלגעמיינע קעגנערשאַפט און שנאה פון די קאָמוניסטן און די אַנדערע לינקע, כלומרשט נישט־קאָמוניסטישע שרייבער, וועלכע האָבן מיט רעכט דערזען אין אָרוועלן זייערס א געפערלעכן קעגנער. הגם אָרוועל איז געשטאָרבן אין יאָר 1950, אין עלטער פון 47 יאָר, גייט זיך נאָמען נישט אַראָפּ פון די שפּאַלטן פון אַלע ערנסטע זשורנאַלן און צייטונגען אין דער וועלט.

איצט, אַז עס איז אָנגעקומען דאָס יאָר 1984, וואָס האָט לויט אָרוועל — ווי ער ווערט אויסגעטייטשט דורך די קאָמוניסטן און זייערע סימפּאַטיקער — געדאַרפט קומען די ענדגילטיקע פאַרניכטונג פון דער דעמאָקראַטישער וועלט דורך די לינקע טאָטאַליטאַריער, האָבן די קאָמוניסטן געקראָגן א גוטע געלעגנהייט צו באַנייען די אָרוועל־קאָנטראָווערסיע כדי דערמיט צו באַווייזן ווי ווייט נישט גערעכט עס איז געווען אָרוועל, גלייך פון

די דעמאָקראַטישע לענדער ווערן די מענטשן־רעכט רעספּעקטירט, אָבער אויסערלעך אין די קאָלאָניעס ווערט מענטשן־רעכט געמיסברויכט. ענגלאַנד, פראַנקרייך, האָלאַנד, בעלגיע — די טרעגער פון דעמאָקראַטישע און מענטשן־רעכט אידעאַלן באַטראַכטן די הונדערטער מיליאָנען קאָלאָניאַלע באַפעלקערונג אַלס „נייטיווס". עקספּלאָאַטירן זייער ביליקע אַרבעט און אויך די טייערע אוצרות פון זייערע לענדער.

וואָס שייך סאָוויעט רוסלאַנד האָבן די קאַפּיטאַליסטישע לענדער געשאַפן נאָך דער רעוואָלוציע אַ „סאַניטאַרן קאָרידאָר" אַרום די סאָוועטישע גרענעצן אויס מורא, אַז די שיינע אידייען פון גלייכהייט און פרייהייט און די מופתים פון די „פּיאַטילעטקעס" אינעם סאָציאַליסטישן גן עדן זאָלן חלילה נישט אָנשטעקן די באַפעלקערונג פון דער קאַפּיטאַליסטישער וועלט...

אין די שפּורן פון דער צווייטער וועלט מלחמה האָט די סאָציאַליסטישע לעגענדע געפּלאַצט. דער סאָציאַליסטישער גן עדן האָט זיך אַנטפּלעקט אַלס אַ גולאַג־סיסטעם. אַזוי אַז דער סאָוויעטישער בלאָק האָט באַלד געשאַפן אַ „סאַניטאַרן קאָרידאָר" אַז די דעמאָקראַטישע אידייען פון מענטשן רעכט זאָלן נישט אָנשטעקן די סאָציאַליסטישע פעלקער.

דער צוועק פון די פּאָר קורצע שטריכן וועגן דעם געראַנגל און צושטאַנד פון מענטשן רעכט איז כּדי צו אונטערשטרייכן, אַז אין דער לאַנגער געשיכטע פון דער מענטשהייט, איז דער פּעריאָד פון רעספּעקטירן מענטשן רעכט זייער יונג און דער געאָגראַפישער שטח פון מענטשן רעכט פאַרהעלטנישמעסיק באַגרענעצט.

די ציוויליזירטע „קריסטלעכע וועלט" האָט נישט הינטער זיך קיין היסטאָרישע טראַדיציע פון מענטש־רעכט. אָבער די עוואָלוציע אויפן געביט פון מענטשן־רעכט, וואָס האָט זיך אָנגעהויבן סוף פון 18־טן יאָרהונדערט, דאָס באַזייטיקן די קריסטלעכע קירכע פון הערשאַפט און דירעקטן איינפלוס אויף דער ממשלה פון מלוכות, האָבן געשאַפן די דעמאָקראַטישע אינסטיטוציעס, וואָס זענען די בעסטע גאַראַנטיע און האָפענונג פאַר רעספּעקטירן מענטשן רעכט.

די דאָזיקע דעמאָקראַטישע רעזשימען זענען באַדראָט פון טאָטאַליטאַרע רעזשימען פון דרויסן און פון אינערלעכע צעשטערערישע ראַדיקאַלע עלעמענטן, וואָס „זעען אין יעדן שטרייק אַ מעגלעכע איבערחזרונג פון דער אָקטאָבער רעוואָלוציע" און חלומען צו זען די „נייע אַריסטאָקראַטיע" אויפן אַש פון די „פאַרפוילטע דעמאָקראַטיעס". זיי גלויבן, אַז זיי קאָנען ווערן די הערשער איבער דער אָרוועליאַנישער „אָצעאַניאַ".

דזשאָרדזש אָרוועלס צוואה

דזשאָרדזש אָרוועלס בוך „ניינצן פיר און אַכציק" (דערשינען אין 1949) שילדערט אַ קאָשמאַרנע וועלט פון דריי טאָטאַליטאַרע רעזשימען, וואָס פירן צווישן זיך אַן אומענדלעכע מלחמה. די אויספיר אָרגאַנען זענען באַציכנט מיט אַזעלכע נעמען, ווי דאָס „מיניסטעריום פון אמת", „מיניסטעריום פון ליבע", „גוטדאַנקען פּאָליציי". די אָפיציעלע שפּראַך איז „ניוספּיק" (ניי־שפּראַך). „דאָבלטהינק" — אַ פּאַראָדיע פון דער לעניניסטישער דיאַלעקטיק: „מלחמה איז שלום", „פרייהייט איז קנעכטשאַפט" א.א.וו.

פּאַרטיי מיטגלידער און ביוראָקראַטן ווערן באַוואַכט טאָג און נאַכט (אַפילו אין שלאָפצימער) דורך דעם „גרויסן ברודער" מיט עלעקטראָנישע מיטלען. די מאַסן לוינט אַפילו נישט צו באַוואַכן מיט דעם „עלעקטראָנישן אויג". די מאַסן מעגן זיך באַנוצן נאָר מיט „דאַקספּיק" (קאַטשקע שפּראַך נאַכצופּלאַפּלען די אָפיציעלע פּראָפּאַגאַנדע פון „ניוספּיק").

דער יחיד, וואָס פּרוּווט אויסצודריקן זיין אינדיווידואַליטעט (ווינסטאָן סמיט) ווערט פאַרפיניקט און צעבראָכן, ווי אין אַרטור קעסטלערס „פינצטערניש אין מיטן טאָג", אַ שילדערונג פון דער סטאַליניסטישער ווירקלעכקייט, שפּעטער באַשטעטיקט אין סאָלזשעניצינס „גולאַג אַרכיפּעלאַגאָ".

דזשאָרדזש אָרוועל שפּילט זיך נישט אין אַ נביא, אין דעם זין, אַז דאָס אַלץ וועט געשען אין 1984. ער האָט אין זינען געהאַט אַן אַנדער קעפּל „דער לעצטער מענטש". ווען ווינסטאָן סמיט איז מודה אַז ער איז אינספּירירט פון דעם מענטשן־גייסט, זאָגט צו אים דער אינקוויזיטאָר אָ'בריען: „אויב דו ביסט אַ מענטש, ווינסטאָן, ביסטו דער לעצטער מענטש. דיין מין איז אויסגעשטאָרבן, מיר זענען די יורשים"... „דו ביסט אויסערהאַלב דער געשיכטע. דו עקזיסטירסט נישט"...

דאָס בוך איז אַ פּאַראָדיע, וואָס סימבאָליזירט דעם טראַגישן פאַרנעם פון מאַרקסיסטישן טאָטאַליטאַריזם. די טאָטאַלע עלימינאַציע פון אינדיווידואַליטעט.

אָרוועל שרייבט נישט וועגן משוגעים־שפּיטאָלן פאַר אַקטיוויסטן, וויסנשאַפטלער, וואָס וואָגן צו פאָדערן מענטשן רעכט, ווייל ער איז נישט געווען קיין נביא און אין סטאַלינס צייטן האָט מען אַזעלכע „משוגעים" ליקווידירט אויף אַן אַנדערן אופן.

עס שאַפט נישט קיין פאַרגעניגן צו באַטאָנען, אַז אָרוועלס „ניו ספּיק" און „דאַבל טהינק" האָט שוין געפונען אַן אָפּקלאַנג אין דער „יונעסקאָ" (יו־ען אָרג. פאַר קולטור, בילדונג און וויסנשאַפט). די יונעסקאָ פאָדערט צו ענדערן דעם באַגריף „אינדיווידועלע מענטשן רעכט" מיט אַ נייעם באַגריף „פאָלקס רעכט". אין אָרוועליאַנישן נוסח „פאָלק" — מיינט „דער גרויסער ברודער", „טיראַניע איז פרייהייט פון יחיד".

הייַנט, אין יאָר 1984 עקזיסטירט שוין די טעכנאָלאָגיע וואָס קאָן אַ סוף מאַכן צום פּריוואַטן לעבן און מענטשן רעכט, אויב אַ פּאָליטישער רעזשים וועט אַזוי דעצידירן.

דער געוו. פרייהייטס קעמפער אין שפּאַניע, טובערקולאָז קראַנק, האָט געהאַט אַ מאָטיווירונג פאַר זיין לעצטן בוך, אַ צוואה, וואָס ליגט אין דעם מוסר השכל פון זיין פּאַראָדיע: וואַכזאַמקייט און קאַמף פאַר מענטשן רעכט כל זמן עס איז נישט צו שפּעט.

פֿאַר יידן איז דער באַגריף „עמאַנציפּאַציע באַוועגונג" סינאָנים מיט דעם געראַנגל פֿאַר יידישע מענטשן רעכט.

דאָס איז היסטאָריש פֿאַלש. עמאַנציפּאַציע שטאַמט פֿון אַ לאַטייניש וואָרט „עמאַנציפּאַציאַ". דאָס מיינט די באַפֿרייאונג פֿון אַ שקלאַף.

דער באַגריף „עמאַנציפּאַציע" איז אַריינגעגאַנגען אין דעם סאָציאַל־פּאָליטישן ווערטערבוך צום סוף פֿון 18־טן יאָרהונדערט אין אַן ענין, וואָס האָט נישט געהאַט קיין שייכות מיט יידן. דער קאַמף פֿון די אירישע קאַטאָליקן פֿאַר פּאָליטישע און רעליגיעזע גלייכבאַרעכטיקונג איז באַצייכנט געוואָרן מיט דעם נאָמען „קאַטוילישע עמאַנציפּאַציע". די קאַטאָליקן אין ענגלאַנד און אירלענד האָבן דערגרייכט זייערע אַספּיראַציעס אין 1828. די „טריידיטס שבועה" אינעם אַנגליקאַנישן נוסח, וואָס האָט אוממעגלעך געמאַכט די אויסגעוויילטע קאַטאָליקן צו פֿאַרנעמען זייער פּלאַץ אינעם ענגלישן פּאַרלאַמענט איז געענדערט געוואָרן מיט אַן אַלגעמיינע קריסטלעכע שבועה.

ערשט אין דעם צוזאַמענהאַנג איז אויפֿגעשווומען די יידן פֿראַגע. אין יענער צייט זענען יידן געבוירן אין ענגלאַנד געווען ענגלישע בירגער. אָבער די אַלגעמיין קריסטלעכע שבועה האָט נישט דערלויבט באַראָן ליאָנעל ראָטשילד, אויסגעוויילט צום פּאַרלאַמענט אין 1847, צו פֿאַרנעמען זיין פּלאַץ אינעם פּאַרלאַמענט. דער געראַנגל פֿאַר פֿולע פּאָליטישע גלייכבאַרעכטיקונג פֿון יידן אין ענגלאַנד האָט זיך אַנטוויקלט, לויט דעם קאַטוילישן מוסטער, אונטער דער לאָזונג „יידישע עמאַנציפּאַציע". די לאָזונג האָט זיך איבערגעטראָגן אויפֿן אייראָפּעאישן קאָנטינענט. דער יידישער היסטאָריקער פֿון יענע צייטן מאַרקוס יאָסט האָט די לאָזונג באַצייכנט: „אַ קורץ אָבער אַ שטאַרק און איינדרוקספֿול וואָרט".

דער דורכברוך אויפֿן געביט פֿון אַלגעמיינע מענטשן רעכט איז געקומען צום אויסדרוק אין דער אַמעריקאַנער קאָנסטיטוציע און אין איר „פֿרייהייטס־אַקט" („ביל אָף רייטס") פֿון 1789, וואָס האָט אַזוי שטאַרק באַאיינפֿלוסט די פֿראַנצויזישע רעוואָלוציע און געלאָזט אין גאַנג די פֿרייהייטס באַוועגונג פֿאַר מענטשן רעכט אויפֿן אייראָפּעאישן קאָנטינענט.

די נאָבעלע אידייען פֿון לאָק, טאָלאַנד און פֿראַנצויזישע פֿילאָסאָפֿן האָבן געשטאַלטיקט דעם טעקסט פֿון דער אַמעריקאַנער קאָנסטיטוציע.

דער ערשטער פּאַראַגראַף פֿון דעם „פֿרייהייטס אַקט" גאַראַנטירט אַבסאָלוטע פֿרייהייט פֿאַר יעדער רעליגיע. דער שטאַט האָט נישט קיין שום געמיינזאַמעס מיט אַ וועלכער עס איז רעליגיע, פֿרייע פּרעסע, פֿרייע שפּראַך א.א.וו.

דאַרף מען מער?... אָבער דיווירקלעכקייט איז נישט געווען אַזוי רוז. אין די דרום שטאַטן איז דער שקלאַפֿן־סיסטעם געווען אַן עטאַבלירטע אינסטיטוציע. פֿיר הונדערט טויזנט ווייסע אַמעריקאַנער זענען געווען אייגנטימער פֿון די מיליאָנען נעגער. גלחים פֿון קריסטלעכע קירכעס זענען געווען אייגנטימער פֿון זעקס הונדערט און זעכציק טויזנט שקלאַפֿן. נישט קיין וווּנדער, באַטאָנט טשערטשיל אין זיין „געשיכטע פֿון די ענגליש רעדנדיקע פֿעלקער" (זייט 121 באַנד 4), אַז „די קריסטלעכע גלחים האָבן געפּרעדיקט אין דער קירכע, אַז דער שקלאַפֿן־סיסטעם איז באַשטימט פֿון דעם באַשאַפֿער און פֿאַרהייליקט אין דער „גאָספּעל פֿון קרייסט"...

אמת די צפֿונדיקע שטאַטן זענען געווען „פֿריי". אָבער ווען אַ שקלאַף (וואָס זיין אייגנטימער האָט אים מיטגענומען, ווען ער האָט זיך באַזעצט אין דעם „פֿרייען" צפֿון) האָט געפֿאָדערט געריכטלעך זיין פֿרייהייט, האָט דאָס העכסטע געריכט אַרויסגעגעבן אַן אורטייל אין 1857, אַז „די אַמעריקאַנער קאָנסטיטוציע איז געמאַכט געוואָרן נאָר פֿאַר ווייסע מענטשן"... און „אַ נעגער האָט בכלל נישט קיין רעכט אַנצוקלאָגן אין אַן אַמעריקאַנער געריכט"...

אַט אַזוי האָבן אין דער ווירקלעכקייט אויסגעזען „מענטשן רעכט" זיבעציק יאָר נאָך דער פּראָקלאַמאַציע פֿון דער אַמעריקאַנער קאָנסטיטוציע און איר „פֿרייהייטס־אַקט".

ערשט אין 1870 האָט אַ צוגאָב („אַמענדמענט") צום „פֿרייהייטס־אַקט" בפֿירוש פֿאַרזיכערט די פֿונדאַמענטאַלע מענטשן רעכט פֿאַר דער קאָלירטער באַפֿעלקערונג. טראָץ דער דאָזיקער קאָנסטיטוציאָנעלער צוגאָבע זענען די נעגער נישט אַקצעפּטירט געוואָרן געזעלשאַפֿטלעך און די פּראַקטישע דיסקרימינאַציע איז אָנגעגאַנגען ביז אונדזערע צייטן.

אין דעם געשיכטלעכן איבערבליק וועגן מענטשן רעכט איז וויכטיק צו דערמאָנען אַז אין דעם שקלאַפֿן האַנדל האָט ענגלאַנד, וואָס שטאָלצירט מיט איר „מאַגנאַ קאַרטאַ" פֿון 1215, פֿאַרנומען דעם ערשטן אָרט און פֿראַנקרייך מיט איר טראַדיציע פֿון „פֿרייהייט און גלייכהייט", דעם צווייטן אָרט. ווען דער שקלאַפֿן האַנדל האָט פֿאַרלוירן דעם לוקראַטיוון עקאָנאָמישן ווערט (נאָכן אָפּשאַפֿן דעם שקלאַפֿן סיסטעם אין אַמעריקע) האָט ענגלאַנד אויסגענוצט דעם פֿאַרבאָט פֿון שקלאַפֿן האַנדל כדי צו דעראָבערן די אַפֿריקאַנער לענדער אונטער דעם אויסרייד: עלימינירן דעם שקלאַפֿן האַנדל אין די דאָזיקע לענדער.

בכדי זיך צו שאַפֿן אַ פֿול בילד וועגן דער אַנטוויקלונג פֿון מענטשן רעכט מוז מען באַטאָנען, אַז טראָץ די אידעלע אידייען פֿון ראַציאָנאַליזם האָט אין אייראָפּע נאָך אַלץ געהערשט דער סיסטעם פֿון לייבאייגענע. די פּויערים זענען געווען קנעכט, געזעצלעך צוגעבונדן צום באָדן, וואָס דער לאַנדבאַזיצער האָט געהאַט אַ רעכט צו פֿאַרקויפֿן צוזאַמען מיטן לאַנד. און די פּויערים זענען דאָך נישט געווען קיין „פֿרעמדע", נאָר איינגעבוירענע, געהערט צום זעלבן פֿאָלקסשטאַם. צו דער זעלבער רעליגיע. זייער עמאַנציפּאַציע האָט געמאַכט לאַנגזאַמע פֿאַרשריטן אין ניינצענטן יאָרהונדערט.

דער פּעריאָד ביז צום סוף פֿון דער צווייטער וועלט־מלחמה כאַראַקטעריזירט זיך מיט דעם, אַז אינערלעך אין

און איז מאַכטלאָז אין דער אויספירונג פון זײַנע אורטיילן. נישטאָ קיין אינטערנאַציאָנאַלער שעריף.

די אינטערנאַציאָנאַלע פאַרפליכטונג אָפּצוהיטן מענטשן רעכט איז די שוואַכסטע, אין פאַרגלייך מיט אַנדערע אינטערנאַציאָנאַלע פאַרפליכטונגען, ווייל די מדינות, וואָס פאַרגוואַלטיקן מענטשן רעכט באַטראַכטן די מענטשן־רעכט אָנגעלעגנהייטן אַלס אַן אינערלעכן ענין און וואַרפן אָפּ יעדע קריטיק אַלס אַ נישט הערלאָזבאַרן פרוּוו אַרײַנצומישן זיך אין די אינערלעכע ענינים דורך אויסערלעכע פאַקטאָרן.

ווען מיר נעמען אין באַטראַכט די קליינע מינדערהייט פון די דעמאָקראַטישע לענדער אין דער גרויסער וועלט פון די „פאַראייניקטע פעלקער“ זעען מיר ווי שמאָל די מענטשהייט שטייט מיט מענטשן רעכט.

די גאָר גרויסע מערהייט פון פעלקער האָבן טאָטאַליטאַרע רעזשימען, אין וועלכע „פרייע וואַלן“ זענען אַ צינישער חוזק, ווי דער סאָוויעטישער בלאָק, וואָס נעמט אַרום סאָוויעט רוסלאַנד און אירע סאַטעליטן מדינות. כינע און אַ גאַנצע רייע לענדער פון דער אַזוי־גערופענער „דריטער וועלט“.

עס ליגט שוין אין דער סטרוקטור פון די מאַרקסיסטישע טאָטאַליטאַרע רעזשימען, אַז די גאַנצע 100 פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג איז באַרויבט פון פּאָליטישע רעכט און די פיזישע זיכערקייט פון יעדן יחיד איז אָפּהענגיק פון דעם חסד פון די רעזשים־אָרגאַנען.

אָבער נישט נאָר אין דער קאָמוניסטישער וועלט ווערן די מענטשן רעכט פאַרגוואַלדיקט. אין אַ גאַנצער רייע קאַפּיטאַליסטישע מדינות איז די לאַגע אויפן געביט פון מענטשן רעכט נישט אַ סך בעסער און אין אַ טייל לענדער נאָך ערגער, ווי אין די קאָמוניסטישע מדינות.

אין דרום אַפריקע הערשט אַ ראַסן רעזשים פון דער ווייסער מינדערהייט. די שוואַרצע, די מערהייט אינעם לאַנד, פאַרמאָגן איבערהויפּט נישט קיין פּאָליטישע רעכט. אין אַלע אַנדערע הינזיכטן דערמאָנט דער צושטאַנד די אַלטע קאָלאָניאַלע צייטן.

אין אַ רייע דרום אַמעריקאַנער לענדער הערשן טיראַנישע רעזשימען. אַ הערשאַפט פון ברוטאַלן טעראָר און גוואַלט־טאַטן. ספּעציעלע „טויט טרופּן“ הרגענען טויזנטער ציווילע מענטשן אײַנשליסלעך פרויען און קינדער. מענטשן ווערן פאַרכאַפּט און פאַרשווינדן. — אין אַנדערע לענדער, ווי למשל דרום קאָרעע ווערט יעדער פרוּוו פון פּאָליטישער אָפּאָזיציע ברוטאַל דערשטיקט.

די אַראַבישע לענדער מיט לינקע אָדער רעכטע רעזשימען זענען אַ באַזונדערע גרופּע לענדער, וואָס פאַרגוואַלדיקן די מענטשן רעכט. אין סיריע האָט דער „לינקער“ רעזשים פון כאַפעז אַסאַד (פון דער אַלאַווי מינדערהייט) דערהרגעט צוואַנציק ביז דרייסיק טויזנט סוני מוסולמענער (וואָס געהערן צו דער מערהייט פון דער באַפעלקערונג) אין דער שטאָט האַמאַ. אין סאַודי־אַראַביע וואָס איר רעזשים ווערט באַצייכנט אין דער מערב־וועלט אַלס „מעסיק“ ווערן הענט אָפּגעהאַקט פאַר גניבה. פרויען ווערן פאַרשטיינערט פאַר געשלעכט חטאים. שקלאַפן האַנדל ווערט טאָלערירט.

אין איראַן הערשט אַ בלוטיקער איסלאַמישער רעזשים פון טעראָר און גוואַלט טאַטן. עקזעקוציעס פון קינדער ווערן אָפיציעל באַרעכטיקט אין נאָמען פון גאָט.

די אַלע שוידערלעכע מיסברויכן פון מענטשן רעכט אין די מאַרקסיסטישע לענדער, אין דרום אַפריקע, דרום אַמעריקע, אין די איסלאַמישע לענדער, זענען בלאָס אין פאַרגלייך מיט דעם, וואָס עס איז פאָרגעקומען אין קאַמפּוטשיאַ, ווו דער מאַרקסיסטישער רעזשים פון פּאָל פּאָט האָט אומגעבראַכט צווי ביז דריי מיליאָן מענטשן פון זייער אייגענער פאַרהעלטענישמעסיק קליינער באַפעלקערונג.

דאָס איז געשען צוליב אידעאָלאָגישע טעמים. די פּאָל פּאָט מושלים האָבן געלערנט פון נעאָ־מאַרקסיסטישע לערער אין די סאָציאָלאָגישע פאַקולטעטן פון דער סאָרבאָן, אַז אַן אמתער מאַרקסיסטישער גן עדן קען געשאַפן ווערן נאָר ווען די גאַנצע באַפעלקערונג וועט ווידער אָנהייבן מיט לאַנד אַרבעט אין די פעלדער. האָבן זיי אַרויסגעטריבן די באַפעלקערונג פון די שטעט צו די פעלדער אָן שום פאַרבאַרייטונגען. אָן אַ דאַך איבערן קאָפּ, אָן סאַניטאַרע איינריכטונגען. דאָרט אין די פעלדער, אין די היצן און מאָנסון־רעגנס זענען מיליאָנען מענטשן אומגעקומען פון הונגער, קראַנקהייטן און מאַסן־עקזעקוציעס.

זיצנדיק אין אַ באַקוועמען פאָטעל און באַטראַכטנדיק דעם גלאָבוס פון דער וועלט זעען מיר ווי איינגעשרומפּן זענען די לענדער אין וועלכע מענטשן רעכט זענען רעספּעקטירט און ווי נאָענט די גאַנצע וועלט שטייט פאַר דזשאָרזש אָרוועלס שוידערלעכע וויזיע „1984“. אויב די וועלט וועט זיך באַצייטנס נישט אויסניכטערן.

„מענטשן־רעכט“ — אַ ביסל געשיכטע

דער סאָציאַל־פּאָליטישער באַגריף „מענטשן רעכט“ האָט זיך קריסטאַליזירט אין דעם פּעריאָד פון ראַציאָנאַליזם. אין יאָר 1689 שרייבט דזשאָן לאָק, אין זײַן „בריוו באַטרעפנד טאָלעראַנץ“, אַז „קיינער, אַפילו אַ ייד טאָר נישט אויסגעשלאָסן ווערן פון ציווילע רעכט צוליב זײַן רעליגיע“. דזשאָן טאָלאַנד, אין „די סיבות פאַר נאַטוראַליזאַציע פון ייִדן“ (1714) שרייבט „ציווילע רעכט דאַרפן געגעבן ווערן צו אַלע מענטשן“... „די מענטשלעכע נאַטור איז פּרינציפּיעל די זעלבע“.

דאָס זענען די פונדאַמענטאַלע פּרינציפּן פון ראַציאָנאַליזם. די אַזוי גערופענע אייביקע אמתן („וועריטע דע רעזאָן“), וואָס דאַרפן נישט קיין באַווייזן אין קעגנזאַץ צו היסטאָרישע אמתן („וועריטע דע פע“) וואָס נייטיקן זיך אין באַווייזן.

טראָצדעם וואָס די טעאָריעס פון לאָק און טאָלאַנד זענען געווען איידעאַלירטע און האָבן נישט באַאײַנפלוסט די ווירקלעכקייט אין זייערע צייטן, זייערע אידייען האָבן אָבער געלייגט דעם גרונטשטיין פאַר דער עמאַנציפּאַציע באַוועגונג.

ד״ר מ. פערשטענדיק

מענטשן־רעכט

— אויפן ראַנד פון דזשאַרדזש אָרוועלס „ניינצן פיר און אַכציק״

וואָס מיינט מענטשן רעכט? אויף אַזאַ שאלה וועט ענטפערן אַ ייד: ווער ווייסט נישט, וואָס מענטשן רעכט איז?...

אַ פאַקט איז, אַז יעדער ייד ווייסט: יידן זענען באַרויבט געוואָרן פון זייערע מענטשן רעכט זייט דעם פערטן יאָרהונדערט, ווען די קריסטלעכע קירכע איז געקומען צו דער מאַכט אין רויב ביז צו דער עמאַנציפּאַציע אין מערב אייראָפּע; ביז צום פאַלן פון צאַרישן רעזשים אין רוסלאַנד; ביז צו יציאת גולים פון די אַראַבישע לענדער נאָך דער אַנטשטייאונג פון דער יידישער מדינה.

דער נאַצישער רעזשים איז געגאַנגען ווייטער. נישט נאָר זענען די מענטשן רעכט פון יידן פאַרגוואַלטיקט געוואָרן. די נאַציס האָבן צוגענומען פון די יידן דאָס רעכט פון לעבן. דאָס לעבנס רעכט.

אַזוי ווייסט אַ יעדער ייד וואָס עס מיינט מענטשן רעכט פון דער נעגאַטיווער זייט, פון דער פאַרגוואַלטונג פון זיינע מענטשן רעכט. אין דער „ליידענס־געשיכטע דעס יידישען פאָלקעס״, ווי לעאָפּאָלד צונץ האָט באַצייכנט דעם טראַגישן גאַנג פון דער יידישער געשיכטע אין גלות.

אָבער דער באַגריף „מענטשן־רעכט״, וואָס שיינט צו זיין אַזוי איינפאַך, איז אויך קאָמפּליצירט.

צוערשט דאַרף אויפגעקלערט ווערן, אַז דער באַגריף „מענטשן רעכט״ שפּיגלט נישט אָפּ די באַציאונגען בין אדם לחברו. די באַציאונגען צווישן מענטש און מענטש זענען רעגולירט אין די ציווילע און שטראָף קאָדעקסן.

דער באַגריף „מענטשן רעכט״ איז רעפלעקטירט אין די באַציאונגען צווישן דער מלוכה און מענטש.

דזשין קידקפּאַטריק (אַמעריקאַנער אַמבאַסאַדאָר צו דער יו־ען און פּראָפעסאָר פון פּאָליטישע וויסנשאַפטן), האָט ענטפערנדיק אויף אַ פראַגע פון א רעפּאָרטער „וואָס מיינט דער באַגריף מענטשן רעכט״? — אויפגעקלערט איר דעפיניציע פון דעם דאָזיקן באַגריף: „גרונטזעצלעך דענק איך וועגן די פונדאַמענטאַלע פרייהייטן, פרייע שפּראַך, פרייע פּרעסע, די הערשאַפט פון געזעץ״.

אַן אַנדערער אַמעריקאַנער דיפּלאָמאַט עליאָט אייבראַמס האָט צוגעגעבן: „פרייע וואַלן זענען נישט פּשוט אַ מענטשן רעכט־ציל, זיי זענען דאָס מיטל, וואָס גאַראַנטירט אַז אויך אַנדערע מענטשנס רעכט זענען רעספּעקטירט. דערפאַר זענען פרייע וואַלן דאָס האַרץ פון דער מענטשן רעכט באַוועגונג״.

פון די אַרויסזאָגונגען פון די צוויי אַמעריקאַנער דיפּלאָמאַטן איז צו זען, אַז מענטשן רעכט מיינט פּאָליטישע רעכט און ציווילע פרייהייטן.

דער אויסגאַנג פּונקט, אַ פּרוּוו צו דעפינירן דעם באַגריף „מענטשן רעכט״ שפּרייט זיך אויס אויף ווייטערע אַלגעמיינע באַגריפן, ווי „פּאָליטישע רעכט״ און „ציווילע פרייהייטן״ מיטן הויפּט פּילאַר „פרייע וואַלן״, אַלס מיטל אַז אַלע אַנדערע מענטשן רעכט זענען רעספּעקטירט.

פאַקטיש שוועבן די אַלע באַגריפן אין דער לופט, ווייל עס קאָן פּאַסירן אַז אַ מערהייט אין פרייע וואַלן זאָל זיך אַרויסזאָגן פאַר א רעזשים וואָס וועט דיסקרימינירן א מינדערהייט אין אירע „ציווילע פרייהייטן״.

אמת, אין 1948 האָבן די „פאַראייניקטע פעלקער״ אָנגענומען די אַזוי גערופענע „אוניווערסאַלע דעקלאַראַציע פון מענטשן רעכט״. שפּעטער זענען אָנגענומען געוואָרן די „דזשענאָסייד קאָנווענשאַן״, „דער אינטערנאַציאָנאַלער אָפּמאַך וועגן ציווילע און פּאָליטישע רעכט״, „דער אינטערנאַציאָנאַלער אָפּמאַך וועגן עקאָנאָמישע, סאָציאַלע און קולטורעלע רעכט״ „דער אָפּמאַך וועגן ראַסן־דיסקרימינאַציע״ א.אַ.וו.

אָבער די אַלע אינטערנאַציאָנאַלע דעקלאַראַציעס און אָפּמאַכן וועגן מענטשן רעכט האָבן אַ ווערט וען עס איז וועדט נאָר ווען די לענדער, וואָס האָבן זיך אָנגעשלאָסן אין די דאָזיקע דעקלאַראַציעס און אָפּמאַכן אינקאָרפּאָרירן זייער אינהאַלט אין דער לאַנד געזעצגעבונג.

נאָך וויכטיקער ווי אַלץ איז דער ווילן, דער פּריוואַטליקער ווילן פון די רעזשימען אין די דאָזיקע לענדער אָפּצוהיטן און רעספּעקטירן מענטשן רעכט פון זייער באַפעלקערונג אין פּראַקטישן לעבן.

עס איז נישט פאַראַן קיין אינטערנאַציאָנאַלער אָרגאַן, וואָס קאָן צווינגען אַ מדינה אָפּצוהיטן אַן אינטערנאַציאָנאַלן געזעץ אָדער אַן אינטערנאַציאָנאַלע פאַרפליכטונג. דער זיכערהייטסראַט פון דער יו־ען קאָן נישט אָננעמען קיין באַשלוס קעגן דער וועטאָ־שטימע פון איינעם פון די פינף פּערמאַנענטע מיטגלידער פונעם ראַט. דאָס אינטערנאַציאָנאַלע געריכט אין האַאַג איז באַגרענעצט אין דעם פאַרנעם פון סכסוכים וואָס אינטערליגן זיין קאָמפּעטענץ

די סאָוויעטן, וועלכע באַקעמפן שאַרף דעם פּרעזידענט רעיגען און זיין פּאָליטישע איינשטעלונג מיט שרעקן און דראָען, קאָנען דערמיט דערגרייכן פּונקט דאָס פאַרקערטע, צו וואָס זיי צילן: די אָנגעשראָקענע אַמעריקאַנער ווילער וועלן זוכן דעם אַנטשלאָסענעם פּרעזידענט מיטן שטאַרקן ווילן, און ווידער וועלן זיי אויסווילן רעיגענען.

די ווירטשאַפטלעכע לאַגע אין דער מערב־וועלט האָט זיך פאַרבעסערט און ס׳איז צו דערוואַרטן, אַז אויך די פּאָליטישע לאַגע וועט זיך באַלאַנסירן.

אַ נישט־פאַרויסגעזעענער פענאָמען בלייבט די איסלאַמישע וועלט. צום גליק אָבער זענען די אַראַבער צופיל פאַרנומען מיט אינערלעכע רייבונגען, און יעדער לאַגער זוכט פאַרבינדעטע אין די מערבדיקע דעמאָקראַטיעס.

מ. א.

מעלבורנער בלעטער

ליטעראַריש־געזעלשאַפֿטלעכע אויסגאַבע

אַדרעס פֿון רעדאַקציע: “KADIMAH”, 7 Selwyn Street, Elsternwick, Victoria 3185, Australia

פֿעברואַר־מערץ 1984 נומער 1 (40) מעלבורן, אויסטראַליע

1984

דאָס סימבאָלישע פֿאַרגיין פֿון פֿאַרגאַנגענעם יאָר, ווערט געוויינטלעך פֿאַרגעשטעלט בילדלעך, ווי אַן אַלטער מאַן, אין אָפּגעשליסנטע קליידער, מיט אַ זאַק אויף די פּלייצעס, גייט אַראָפּ פֿון דער וועלט־אַרענע.

פֿון דער קעגנאיבערדיקער זייט באַווייזט זיך אַ נייגעבוירן קינד מיט אַ שמייכל און זיין אומשולדיקע נאַקעטקייט איז פֿאַרדעקט מיט דער קאַלענדאַרישער ציפֿער פֿון נייעם יאָר.

די ווירקלעכקייט אָבער אַקצעפּטירט די נאַקעטקייט פֿון פֿאַקטן און וואַרפֿט אָפּ די באַפֿוצונגען פֿון אויסגעבענקטן סימבאָליזם:

פֿון דעם דאַרפֿן מיר פֿאַרשטיין, אַז מיט דער נייער דאַטע נעמט דאָס יאָר אויך איבער די אַלטע פּראָבלעמען.

שוין די צווייטע וועלט־מלחמה דאָט אָנגעצייכנט די קאָנטורן פֿון די צווישן־מלוכהשע קאָנפֿליקטן, וועלכע האָבן אין זייער הינטערגרונט אידעאָלאָגישע אַמביציעס, און זיי זוכן עס צו באַפֿרידיקן מיט מיליטערישער קראַפֿט.

אין די אַכציקער יאָרן האָבן זיך פֿאַר אונדזערע אויגן אויסקריסטאַליזירט צוויי פֿאַנאַטישע אידעאָלאָגיעס — פֿונדאַמענטאַל אָפּאָזיציאָנעלע — וועלכע באַוועגן זיך פּאַראַלעל צו דעם זעלבן ציל — באַהערשן די וועלט.

דאָס זענען: דער אַטעאיסטישער קאָמוניזם און דער רעליגיעזער אולטראַ־פֿאַנאַטישער איסלאַם. אייגנטלעך האָט שוין איסלאַם אַ געשיכטלעכע דערפֿאַרונג אין באַהערשן אַ גרויסן טייל פֿון דער וועלט „דורך פֿייער און שווערד“. דער איצטיקער דראַנג איז די אַמביציע צוריקצוברענגען די אַמאָליקע גלאָריע.

די קאָמפּליצירטקייט, וואָס האַלט אויף די קאָנפֿראָנטאַציע פֿון בײדע לאַגערן באַשטייט קודם אין דעם, וואָס אַ צאָל מחולמענישע לענדער האָבן קאָמוניסטישע רעזשימען, און אַן אַנדער אַראַביש לאַנד, ווי סיריע למשל — איז געוואָרן אַ סאָוויעטישער שטיץ־פּונקט אין מיטעלן מזרח און איר עקזיסטענץ איז אָפּהענגיק פֿון סאָוויעטישן גוטן ווילן.

די איינציקע מיליטערישע קאָנפֿראָנטאַציע איז דערווייל בלויז אַפֿגאַניסטאַן. כאָטש די צוויי לאַגערן האָבן נאָך נישט צו זייער דיספּאָזיציע די נייעסטע מיליטערישע פֿאַרניכטונגס־מכשירים (הגם מען נעמט אָן — טעאָרעטיש — אַז די סאָוויעטן פֿאַרמאָגן זיי יאָ) האָבן זיי אָבער געמאַכט אַ געוואַלדיקן שריט פֿאָרויס אין פּסיכאָלאָגישן געווער, דורך דעם וואָס זיי האָבן באַנומען אַז אַ זעלנער נויטיקט זיך נישט נאָר אין אַ גוט־פֿונקציאָנירנדיקע ביקס, נאָר אויך אין אַן אידייאישן ציל.

האָבן די אַמעריקאַנער (און צוזאַמען מיט זיי — די מערב־וועלט) נישט קיין פּרינציפּן פֿאַר וועלכע מען דאַרף קעמפֿן?

דער אונטערשיד איז אָבער אַ קאָלאָסאַלער: די מערב־אידעאָלאָגיע איז געבויט אויפֿן פּרינציפּ, אַז צוליב דער דעמאָקראַטיש־קאַפּיטאַליסטישער אָרדענונג איז כדאי צו לעבן, בשעת בײדע פֿאַנאַטישע באַוועגונגען אינטערפּרעטירן זייער אידעאָלאָגיע, אַז עס לוינט פֿאַר דער אידיי צו שטאַרבן.

אין אָט דער וועלט־שפּאַנונג, אין כסדרדיקן דרוק פֿון אַלע זייטן: ווו איז דאָס אָרט פֿאַר מדינת ישׂראל?

ישׂראל האָט אַ קלאָר בילד פֿון דער פּאָליטישער לאַגע, ווו יעדער צד וויל געווינען פּרעסטיזש אין די רייען פֿון קעגנער, דורך אויסאיבן אַ דרוק אויף ישׂראל פֿאַר קאָנצעסיעס. באַמיט זיך ישׂראל דעריבער אַנצוגיין מיט איר אייגענער פּאָליטיק, אַן אונטערשיד — וואָס די אַדער אַנדערע יידן אין דער וועלט טראַכטן, אָדער פֿילן.

מלוכה פּאָליטיק קאָן נישט באַווירט ווערן אויף סענטימענטן אָדער פּרינציפּן פֿון פּאַרטייאיש־אידעאָלאָגישער באַטראַכטונג. מלוכה פּאָליטיק ווערט דיקטירט פֿון רעאַליזם און די נויטווענדיקייט פֿאַרן לאַנד.

(די אויסטראַלישע לייבאָר רעגירונג אונטער באָב האָוק — צו איר שבח — פֿאַרשטייט עס זייער גוט).

מדינת ישׂראל — צוליב איר געאָגראַפֿישער לאַגע און פּאָליטישער קאָנסטרוקציע קען נישט נאָכטאָן דעם ביישפּיל פֿון שווייצאַריע, אַפֿילו ווען זי זאָל עס וועלן. במילא איז נאַטירלעך דער פֿאַקט, וואָס מדינת ישׂראל איז אַ טייל פֿון מערבדיקן לאַגער. דאָס איז דערווייל די בעסטע גאַראַנטיע פֿאַר איר עקזיסטענץ.

וואָס דערוואַרטן מיר פֿון יאָר 1984?

דאָס איז דער אַנטשיידענער יאָר פֿון פּרעזידענט־וואַלן אין אַמעריקע. פֿון אויסגעווילטן פּרעזידענט איז אָפּהענגיק ווי סטוועט אויסזען די אַדמיניסטראַציע און וועלכע פּאָליטיק זי וועט פֿירן.

Jewish Cultural Centre and National Library "KADIMAH"

7 Selwyn Street, Elsternwick 3185
Telephone 523 9817

Dear Sir/Madam,
I have the honour, by direction of the Board of Directors of the "Kadimah", to request your attendance at the

72nd ANNUAL GENERAL MEETING

of the above Society, to be held on Sunday, 1st April 1984 at 8 p.m. sharp, in the new "Kadimah" building, 7 Selwyn Street, Elsternwick.

Yours faithfully
M. AJZENBUD
Hon. Secretary

BUSINESS:

1. Confirmation of Minutes of the previous Annual Meeting.
2. Reception and Adoption of Annual Report and Balance Sheet.
3. Election of Board of Management.
4. Any other business that may occur.

NOTE: Written nominations for Directors of the Board of Management should be lodged at the office of the "Kadimah", 7 Selwyn Street, Elsternwick, not later than Wednesday, 28th March 1984 by 5 p.m.

M. AJZENBUD
Hon. Secretary

ייִדישער קולטור־צענטער און נאַציאָנאַלע ביבליאָטעק „קדימה"

7 סעלווין סטריט, עלסטערנוויק, טעל. 523 9817

חשובער פֿרײַנד,

לויט די אינסטרוקציעס פֿון קאָמיטעט האָב איך דעם כּבֿוד צו פֿאַרבעטן איך

אויף דער 72־טער

יערלעכער אַלגעמיינער פֿאַרזאַמלונג

פֿון „קדימה"

די פֿאַרזאַמלונג קומט פֿאָר זונטיק, דעם 1־טן אַפּריל 1984, 8 אָוונט, אין לעאָ פֿינק־זאַל פֿון „קדימה, 7 סעלווין גאַס, עלסטערנוויק.

מיט דרך־ארץ
מ. אײַזענבוד
ערן־סעקרעטאַר

טאָג־אָרדנונג:

1) איבערלייענען און באַשטעטיקן דעם פּראָטאָקאָל פֿון דער לעצטער יערלעכער אַלגעמיינער פֿאַרזאַמלונג;
2) באַשטעטיקן דעם יערלעכן באַריכט פֿון די געלט־רעכענונגען;
3) אויסוויילן אַ נײַעם קאָמיטעט;
4) אַנדערע ענינים וואָס װעלן עווענטועל אַרויס־געבראַכט ווערן.

באַמערקונג:

שריפֿטלעכע נאָמינאַציעס פֿון קאַנדידאַטן צום קאָמיטעט דאַרפֿן אַרײַנגעטראָגן ווערן אין סעקרעטאַריאַט פֿון „קדימה", 7 סעלווין גאַס, עלסטענוויק, נישט שפּעטער ווי ביז מיטוואָך, דעם 28־טן מערץ 1984, 5 נאָך מיטאָג.

ISSN 0155-0128

מעלבורנער בלעטער

אינהאַלט:

1
מ. א. — 84... 19 2
ד"ר מ. פערשטענדיק — מ... נטשן - רעכט 6
הערשל באַכראַך — ד... ר קאַמף קעגן „1984" 7
י. קאַסע — א... ניכטערער בליק אויף אונדזער קיום און המשך . . . 9
מגר. בן־ציון פעלדשרה — א... וב און פאָוסט 10
ד"ר עזריאל נאַקס — ל... דער פון חורבן און האָפענונג 12
מ. אייזענבוד — ד... וועלט — דורך די אויגן פון אַ דאָקטער 13
ל. אַלשיכאַ — ...ער סטאַכאַנאָווער מישאַ גאָלדשטיין 16
צ. שטראַוד — ...יין פאָלק (ליד) 17
י. מ. לעוויז — ...יי לידער 17
מ. — ...דער דור צינט זיין אייגענעם נר־תמיד 18
ש. בענעס — ... פאָר ווערטער וועגן שרייבער אַלאַן מאַרשאַל . . . 19
...ילדער פון חורבן־מוזעאום 20
...7־טער טעטיקייטס־באַריכט פון „קדימה" . . . .

פרייז פון נומער $1.50

אַרויסגעגעבן דורך ד... ...ער „קדימה" אין מעלבורן, אויסטראַליע
מעלב... ...ר־בוערץ 1984